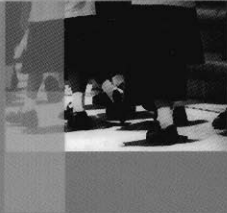

แนวทางการจัดการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้านในสถานศึกษา สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา

QT
225
ก695
2553

".....ขอยืนยันถึงความจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญต่อการบูรณาการเรื่องเพศศึกษาเข้าสู่หลักสูตรสถานศึกษาอย่างจริงจัง เป็นระบบ และวัดผลได้ มิใช่เพียงการสอดแทรกเอ่ยถึงเป็นครั้งคราว หรือจัดการเรียนรู้แบบไม่ต่อเนื่องแล้วแต่ความสะดวกของผู้สอน..."

คุณหญิงกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา

อดีตเลขาธิการคณะกรรมการ

การศึกษาขั้นพื้นฐาน

แนวทางการจัดการเรียนรู้ เพศศึกษารอบด้านในสถานศึกษา สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา

เลขหมู่	QA 225 ค ๖๙5 2553
เลขทะเบียน	๐๐๐๐๔๘๘๖
วันที่	26 ส.ย. 2554

สนับสนุนต้นฉบับโดย
องค์การแพธ (PATH)
ภายใต้โครงการก้าวอย่างเข้าใจ สนับสนุนโดยโครงการกองทุนโลก

จัดพิมพ์เพิ่มเติมโดย
สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข
ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

แนวทางการจัดการเรียนรู้ เพศศึกษารอบด้านในสถานศึกษา สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา

ISBN	๙๗๘-๙๗๘-๘๓๗๑-๗๒-๖
พิมพ์ครั้งที่	๒ (มิถุนายน ๒๕๕๓)
จำนวนพิมพ์	๑๓,๐๐๐ เล่ม
พิมพ์ที่	บริษัท เออร์เจนท์ แทค จำกัด
สนับสนุนต้นฉบับโดย	องค์การแพธ (PATH) ๓๗/๑ ซ.เพชรบุรี ๑๕ ถ.เพชรบุรี กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐ โทรศัพท์ ๐-๒๖๕๓-๗๕๖๓ ถึง ๖๕ โทรสาร ๐-๒๖๕๓-๗๕๖๘ ในโครงการ “ก้าวอย่างเข้าใจ” เป็นโครงการป้องกันเอดส์ ในกลุ่มเยาวชนในสถานศึกษา (HIV/AIDS Prevention Program for In-and Out-of-School Youth) โดยการสนับสนุนของกองทุนโลก เพื่อแก้ไขปัญหาเอดส์ วัณโรคและมาเลเรีย
จัดพิมพ์เพิ่มเติมโดย	สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข อาคาร ๓ ชั้น ๕ ตึกกรมสุขภาพจิต ถ.ติวานนท์ อ.เมือง จ.นนทบุรี ๑๑๐๐๐ โทรศัพท์ ๐-๒๙๕๑-๑๒๘๖-๙๓ โทรสาร ๐-๒๙๕๑-๑๒๙๕ ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

องค์การแพธยินดีให้มีการเผยแพร่เนื้อหาในเอกสารนี้อย่างแพร่หลายต่อไป อย่างไรก็ตาม หากบุคคลหรือหน่วยงานใดต้องการนำเนื้อหาจากเอกสารไปใช้อ้างอิงในเอกสารหรือสื่ออื่นๆ ขอความกรุณาแจ้งให้องค์การแพธทราบล่วงหน้า และ/หรือขอความกรุณาอ้างอิงที่มาของข้อความนั้นๆ ตามมาตรฐานสากลด้วย ขอขอบคุณยิ่ง

สนใจดาวน์โหลดไฟล์เอกสาร ได้ที่ www.teenpath.net หรือต้องการเสนอแนะหรือแสดงความคิดเห็นในประเด็นที่เกี่ยวข้อง กรุณาติดต่อทางองค์การแพธหรือทางอีเมล pathbangkok@path.org

โครงการ “ก้าวอย่างเข้าใจ” ดำเนินการโดยองค์การแพธ (PATH) ร่วมกับองค์กรพันธมิตร ได้แก่ • คณะครูศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา • คณะทำงานเพศศึกษาศูนย์ปฏิบัติการเอดส์ จ.นครสวรรค์ • คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ • มูลนิธิเข้าถึงเอดส์ (ACCESS) • โรงพยาบาลพระศรีมหาโพธิ์ จ.อุบลราชธานี • สำนักงานการศึกษาและสำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร • สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพฯ เขต ๑, ๒, ๓ • สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน • สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ • สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ ๕ (สคร.๕) นครราชสีมา • สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำปาง • สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี • สำนักบริหารงานการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) กระทรวงศึกษาธิการ • สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ นครศรีธรรมราช • สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ • ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน • องค์การแพธ ประเทศไทย • เครือข่ายเยาวชนด้านเอดส์ประเทศไทย (YouthNet) • สำนักงานที่ปรึกษาพันธมิตรสาธารณสุข (Health Counterparts Consulting-HCC) • คณะครูศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ • คณะครูศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา • คณะครูศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี • คณะครูศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

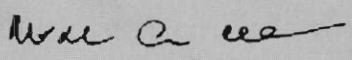
คำนำ

เอกสาร แนวทางการจัดการเรียนรู้ “เพศศึกษาแบบรอบด้าน” (Comprehensive Sexuality Education) ที่องค์การแพธ (PATH) ได้ร่วมมือกับหลายหน่วยงานของกระทรวงศึกษาธิการ จัดทำขึ้น โดยการสนับสนุนของ องค์การ UNESCO เพื่อเผยแพร่แก่ผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะสถานศึกษาภายใต้การกำกับของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) มีความสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะชี้แนะและให้แนวทางแก่ผู้บริหารสถานศึกษาในการบูรณาการ “เพศศึกษา” เข้าสู่หลักสูตรสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม ตัวอย่างกรณีศึกษาหลายกรณีที่มีการรวบรวมนำเสนอในเอกสารนี้ แสดงถึงความเป็นไปได้ที่จะสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาอย่างจริงจัง เป็นระบบ และต่อเนื่อง โดยผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาทุกระดับชั้นมีโอกาสได้เรียนในทุกปีการศึกษาอย่างน้อย ๑๖ ชั่วโมงต่อปีการศึกษา และขณะนี้ ทางองค์การแพธ (PATH) ร่วมกับสถานศึกษาที่มีการดำเนินการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาอย่างจริงจังในโครงการ “ก้าวอย่างอย่างเข้าใจ” อยู่ในระหว่างการดำเนินการศึกษาวิจัย ติดตามประเมินผล เพื่อจะบอกถึง ผลการเรียนรู้ และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

ในฐานะเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดิฉันขอยืนยันถึงความจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญต่อการบูรณาการเรื่องเพศศึกษาเข้าสู่หลักสูตรสถานศึกษาอย่างจริงจัง เป็นระบบและวัดผลได้ มิใช่เพียงการสอดแทรก อย่ถึงเป็นครั้งคราว หรือจัดการเรียนรู้แบบไม่ต่อเนื่องแล้วแต่ความสะดวกของผู้สอน เอกสารที่ทาง PATH ได้เรียบเรียงจากบทเรียนทั้งของต่างประเทศ และสิ่งที่ได้ดำเนินการแล้วในบ้านเรา เพื่อนำเสนอต่อท่าน คงได้ให้ข้อมูล และแง่คิดที่เป็นประโยชน์ และเห็นความจำเป็นที่เราต้องร่วมมือกันดำเนินการในเรื่องนี้อย่างจริงจัง

ในส่วนของสาระและกิจกรรมของการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา ก็ได้มีการจัดทำขึ้นอย่างแพร่หลาย ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของ สพฐ.^๑ เอง หรือในโครงการก้าวอย่างเข้าใจ^๒ ให้สถานศึกษาได้เลือกใช้ตามความนิยม และสอดคล้องกับศักยภาพของครู ทั้งนี้ ดิฉันขอย้ำถึงความสำคัญในการพัฒนาองค์ความรู้ และทักษะในการจัดการเรียนรู้ของครู ซึ่ง สพฐ. เองกำลังดำเนินการให้เกิดการขยายการอบรมเพื่อพัฒนาครูผู้จัดการเรียนรู้เพศศึกษาอย่างเร่งด่วน

ในท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วในสังคมไทยและสังคมโลก เราต้องเร่งมือในการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมแก่เยาวชนของเราให้สามารถมีพัฒนาการ และใช้ชีวิตทางเพศอย่างมีสำนึกรับผิดชอบ ซึ่งต้องผ่านการบ่มเพาะ ให้เรียนรู้ คิดได้ ตัดสินใจอย่างมีข้อมูลรอบด้าน และพร้อมที่รับผิดชอบต่อตนเอง และคนรอบข้าง ดิฉันหวังว่าท่านผู้บริหารสถานศึกษาทุกท่านที่ได้มีโอกาสอ่านเอกสารเล่มนี้ จะเกิดแรงบันดาลใจร่วมกันที่จะลงมือผลักดัน สนับสนุนทั้งทรัพยากร และการพัฒนาวิชาการให้เพื่อนครูเกิดแรงจูงใจ มั่นใจ และเอาจริงเอาจัง กับการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาในสถานศึกษา อย่างไม่ทอดทิ้ง เพื่อประโยชน์ของเยาวชน และสังคมไทยของเรา

คุณหญิงกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา
เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

หมายเหตุ คัดจาก คำนำ ในแนวทางการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาอบด้านในสถานศึกษา สำหรับผู้บริหาร ฉบับพิมพ์เมื่อ สิงหาคม ๒๕๕๐

^๑ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ และ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข.
แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพศศึกษา ช่วงชั้นที่ ๑, ๒, ๓ และ ๔. (กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๔๙)

^๒ องค์การแพธ (PATH). คู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษาสำหรับเยาวชนช่วงชั้นที่ ๓ และ ๔ โครงการก้าวอย่างเข้าใจ (กรุงเทพฯ: บริษัท เอลฟ์เอมพี แอนด์ จำกัด, ๒๕๕๐)

“..ในความสัมพันธ์เชิงปัจเจกที่เราใช้ชีวิตอยู่ในทุกวันนี้ เราก็ยังเข้าถึงแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับ กามารมณ์เหมือนเก่าทุกอย่าง คือ แหล่งข้อมูลผิดๆ ถูกๆ จากเพื่อน จากหนังสือโป๊ จากวิดีโอ และภาพโป๊ทางอินเทอร์เน็ต หรือมีฉะนั้น ก็ดูละครทีวี หรืออ่านนวนิยายที่ชีวิตทางเพศเป็นไปตาม อุดมการณ์ แต่ไม่สอดคล้องกับปัญหาจริง สภาพจริงที่ใครๆ ก็พบในสังคมเป็นประจำ

ผมคิดว่ากามารมณ์ในสังคมไทยถูกทำให้ขาดลอยออกไปจากชีวิตจริงทั้งสองด้าน ทางด้านอุดมการณ์ก็ไม่เป็นจริง และใช้ไม่ได้จริงในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปแล้วดังที่กล่าวข้างต้น

ทางด้านทำต่อกามารมณ์ในสังคมที่เป็นจริงก็แยกกามารมณ์ออกมาโดดๆ (เป็นแค่ความ หฤหรรษ์—gratification) โดยไม่เกี่ยวกับส่วนอื่นในชีวิตเลย ไม่ว่าจะ เป็นความรัก ความสุข โลกทรรศน์ การเรียนรู้ หรือชีวิตการงาน และอุดมคติ

ทั้งหมดนี้ไม่ใช่ปัญหาวัยรุ่นนะครับ ถ้าเราคิดว่าวัยรุ่นสมัยนี้สำส่อน (promiscuous) คน แก่ขนาดผมก็ควรหันมาถามตัวเองว่าพฤติกรรมทางเพศอย่างนั้นสัมพันธ์เชื่อมโยงกับพฤติกรรมทาง เพศของตัวเองหรือไม่ คนรุ่นเราอาจไม่ถึงขนาดนั้น แต่ความต่างอยู่ที่จำนวนหรือเนื้อหาของ ความสัมพันธ์กันแน่

การบ่นหรือการแฉโพลยพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น จึงไม่ได้แก้ปัญหอะไร เช่นเดียวกับ กล่าวโทษอิทธิพลตะวันตกก็ไม่ได้แก้ปัญหอะไรเหมือนกัน ความเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรมทาง เพศรสได้เกิดขึ้นแล้ว จะด้วยเหตุผลใดก็ตามโดยที่เราไม่ได้สร้างระบบศีลธรรม หรืออุดมการณ์ใหม่ ที่เป็นไปได้ในสังคมที่ได้เปลี่ยนไปแล้ว และไม่ได้สร้างกลไกทางสังคมสำหรับรองรับความ เปลี่ยนแปลงนี้เลย

เช่นเราไม่สอนเพศศึกษาแก่เด็ก หรือถึงสอน ก็ทำให้เรื่องนี้กลายเป็นแค่ชีววิทยาและ สรีรวิทยาเท่านั้น ทั้งที่กามารมณ์สัมพันธ์กับมิติอื่นๆ อีกมากทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ ศีลธรรม ปรัชญา และความสัมพันธ์ระหว่างเพศ (gender relation) เราไม่เคยสอนให้พ่อแม่ดูอินเทอร์เน็ต โป๊หรือวิดีโอโป๊พร้อมกับลูก และไม่จำเป็นต้องโกหกว่าไม่เร่งเร้าความรู้สึกทางเพศ แต่ก็สามารถชี้ ให้ลูกดูได้ว่ามันเป็นเพียงมิติเดียวของกามารมณ์คือความหฤหรรษ์ ฉะนั้น จึงไม่จริงในชีวิต เพราะ กามารมณ์ในชีวิตจริงย่อมมีมิติอื่นๆ อีกมากมาย เช่น ความรัก ความรับผิดชอบ ความสัมพันธ์ ทางสังคม ฯลฯ เราก็ถกกันเรื่องกามารมณ์ออกไปจากพื้นที่สาธารณะส่วนใหญ่ ฯลฯ...” ”

นิธิ เอียวศรีวงศ์

สารบัญ

คำนำ

- การเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาในห้องเรียนกับสถานการณ์
พฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น ๙
- เพศศึกษารอบด้านกับการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ๑๕
- แนวคิดและหลักการสร้างการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษารอบด้าน ๑๗
- จุดมุ่งหมายของเพศศึกษารอบด้าน ๑๙
- สอนเพศศึกษารอบด้าน สอนอะไร ๒๐
- สอนเพศศึกษารอบด้าน สอนอย่างไร ๒๓
- การจัดการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้านในสถานศึกษา:
ประสบการณ์ของโครงการก้าวอย่างเข้าใจ ๒๕
- การเปรียบเทียบมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านคุณภาพผู้เรียนและด้านการเรียน
การสอนกับคุณลักษณะพึงประสงค์ของเยาวชนและคุณลักษณะครูเพศศึกษาเมื่อผ่าน
กระบวนการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้านในโครงการก้าวอย่างเข้าใจ ๒๗
- การวิเคราะห์เปรียบเทียบความสอดคล้องของแนวคิดหลักสูตรเพศศึกษา
รอบด้านกับมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษา
ในกรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๒๙
- การวิเคราะห์เปรียบเทียบความสอดคล้องของแนวคิดหลักสูตรเพศศึกษา
รอบด้านกับมาตรฐานการแนะแนวด้านผู้เรียน ๓๕
- การวิเคราะห์เปรียบเทียบความสอดคล้องระหว่างแนวคิดของหลักสูตรเพศศึกษา
รอบด้านกับมาตรฐานการเรียนรู้กิจกรรมแนะแนว ช่วงชั้น ๓ และ ๔ ๓๗

■ บทเรียนที่ผ่านมา คือ วิกฤติหรือโอกาส	๔๑
■ การสอนเพศศึกษาส่งผลต่อการตัดสินใจมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่น	๔๕
■ การเปรียบเทียบเพศศึกษารอบด้านกับเพศศึกษาที่ “ห้าม” มีเพศสัมพันธ์จนกว่าแต่งงาน	๔๗
■ ห้ามวัยรุ่นไม่ให้มีเพศสัมพันธ์จนกว่าจะแต่งงาน ห้ามได้จริงหรือ	๔๙
บทสรุป	๕๑
บรรณานุกรม	๕๓
ภาคผนวก	
๑. ตารางแผนการเรียนรู้เพศศึกษาโครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจ สำหรับช่วงชั้น ๓ (มัธยมศึกษาปีที่ ๑ – ๓)	๕๙
๒. ตัวอย่างการนำเพศศึกษาเข้าสู่หลักสูตรสถานศึกษา: ประสบการณ์จากสถานศึกษา	๘๑
๓. แนะนำโครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจ พร้อมองค์ประกอบที่ร่วมโครงการ	๑๑๓
๔. รายชื่อหลักสูตรการอบรมและสื่อเอกสารที่ผลิตและเผยแพร่ ในโครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจ	๑๑๙

การเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาในห้องเรียน กับสถานการณ์พฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น

แม้สังคมไทยจะตระหนักถึงความสำคัญในการให้การศึกษาเรื่อง “เพศศึกษา” แก่เยาวชนผ่านทางระบบการศึกษา โดยบรรจุไว้ในหลักสูตรมาตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๒๑^๑ แต่จากการสำรวจเนื้อหาในตำราเรียน พบว่าแนวทางส่วนใหญ่ของการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศเน้นเพียงให้เข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงของร่างกายเมื่อถึงวัยเจริญพันธุ์ และอยู่ในรูปของวิชาที่ว่าด้วยธรรมชาติแห่งชีวิตบุคคล และชีวิตครอบครัว หรือบูรณาการเข้าไว้เป็นหัวข้อหนึ่งของวิชาวิทยาศาสตร์ และสุขศึกษา ส่วนเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการอารมณ์ทางเพศ การเข้าใจถึงอิทธิพลของสังคมที่มีบทบาทต่อการหล่อหลอมความคิด ความเชื่อในเรื่องการใช้ชีวิตทางเพศของคนในสังคม รวมทั้งการรู้จักความต้องการของตนเพื่อนำไปสู่การจัดการกับสัมพันธภาพในการใช้ชีวิตร่วมกันระหว่างคู่และคนรอบข้าง กลับพบได้น้อยมาก ตลอดระยะเวลากว่า ๒๐ ปีนับแต่มีการบรรจุเรื่องเพศศึกษาไว้ในหลักสูตร วิทยาลัยไทยจึงไม่ได้รับความรู้ที่สามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริงในการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาจากพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ การณ์กลับเป็นว่า สังคมโดยเฉพาะหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง ต้องคอยหามาตรการต่างๆ เพื่อตามแก้ปัญหาแทน

ความเชื่อว่าการสอนเพศศึกษาแก่วัยรุ่น คือ “ซีโพร่งให้กระรอก” เป็นเงื่อนไขใหญ่ที่ทำให้การจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาสำหรับวัยรุ่นไทยไม่สามารถช่วยลดปัญหาอันเกิดจากพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศได้อย่างจริงจัง ด้วยสังคมยังมองเรื่องการสอนเพศศึกษาแค่เพียง “การสอนให้มีเพศสัมพันธ์” ผู้ที่ทำหน้าที่ออกแบบการเรียนรู้ในเรื่องเพศศึกษาจึงเน้นย้ำเนื้อหาที่มุ่ง “ห้าม” “อย่า” รวมทั้งสั่งสอนโดยบอกเพียง “ด้านร้าย” เมื่อหันกลับมามองรอบตัววัยรุ่น การออกแบบการเรียนรู้เช่นนี้อาจไม่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมปัจจุบันที่มีช่องทางมากมายให้วัยรุ่นได้เข้าไปรู้และลองในเรื่องเพศอย่างง่ายดาย ซึ่งเป็นธรรมชาติของวัยนี้ และส่งผลตามมาเหมือนเช่นที่มีการสำรวจพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น ในช่วงเวลาหลายปีที่ผ่านมา โดยข้อมูลที่ผ่านมาการสำรวจมีตั้งแต่

^๑ ยุกา พูนช้ำ และ กอบกาญจน์ มหัทธโน, “เพศศึกษา ภูมิคุ้มกันที่วัยรุ่นต้องได้รับ.” วารสารการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม ๒๔ (๒ เมษายน - มิถุนายน ๒๕๔๑) : ๒๖-๓๒

- วัยรุ่นไทยโดยเฉลี่ยมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกที่อายุ ๑๓-๑๔ ปีและยอมรับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานมากขึ้น^๔
- อายุเฉลี่ยของการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกของวัยรุ่นไทย คือ ๑๖ ปี^๕
- วัยรุ่นไทยมักไม่ใช้ถุงยางอนามัยโดยเฉพาะกับแฟนหรือคู่อุปการเนื่องจากมองว่าทำให้เกิดความไม่ไว้วางใจกันและขาดความใกล้ชิด^๖
- วัยรุ่นทั้งชายและหญิงมองว่าการมีคู่หลายคนหรือมี “กิ๊ก” เป็นเรื่องทันสมัย^๗
- ประมาณหนึ่งในห้าของวัยรุ่นชายหญิงอายุ ๑๕-๑๙ ปี มีอัตราการใช้ถุงยางอนามัยอยู่ในระดับต่ำมาก (พ.ศ.๒๕๔๘)^๘
- จำนวนผู้ติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่ในปี พ.ศ.๒๕๔๗ คือ ๑๗,๐๐๐ ราย และจำนวนผู้ติดเชื้อเอชไอวีที่มีชีวิตอยู่ (โดยคาดประมาณจนถึง พ.ศ.๒๕๔๘) รวมทั้งสิ้น ๕๖๐,๐๐๐ คน (แผนยุทธศาสตร์บูรณาการป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์แห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๐ – ๒๕๕๔)
- กลุ่มประชากรที่มีการติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่ในปี พ.ศ.๒๕๔๘ คือ ผู้หญิงที่ติดเชื้อจากสามีหรือคู่อุปการ มีจำนวน ๖,๓๙๙ ราย (สูงสุด) หรือร้อยละ ๓๘.๗ ของการติดเชื้อรายใหม่ในปี ๒๕๔๘ รองลงมาคือ ชายที่ติดเชื้อจากการมีเพศสัมพันธ์กับชาย ๓,๗๐๗ ราย หรือร้อยละ ๒๒.๔ อันดับสามคือ ชายที่ติดเชื้อจากหญิงบริการทางเพศ ๑,๘๖๑ ราย หรือร้อยละ ๑๑.๓ และอันดับสี่คือ ชายที่ติดเชื้อจากภรรยา หรือคู่อุปการหญิง ๑,๕๗๔ ราย หรือร้อยละ ๙.๖ (แผนยุทธศาสตร์บูรณาการป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์แห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๐ – ๒๕๕๔)
- ผู้ติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่ เกิดขึ้นในกลุ่มที่อายุน้อยลง กลุ่ม ๑๕-๒๔ ปี มีอัตราการติดเชื้อสูงที่สุด และส่วนใหญ่ติดเชื้อจากการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ป้องกัน ในกลุ่มอายุ ๑๐-๑๙ ปี เป็นผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย (๒๕๔๖)^๙

^๔ ศิริยุพา นันสูนนท์, โครงการวิจัย “การศึกษาความรู้ เจตคติ ความเชื่อ และพฤติกรรมทางเพศของเยาวชนไทย” สถาบันวิทยาศาสตร์การแพทย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๙

^๕ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส), “รัก” หรือ “เซ็กส์” เด็กไทยพร้อมรับมือ ??” *จดหมายข่าวสร้างสุข* ๖๘, (กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐): ๐๐

^๖ สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, *รายงานการทบทวนสถานการณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศของเด็กวัยรุ่น การเสริมสร้างทักษะชีวิตและการให้การปรึกษา*, สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (๒๕๔๗)

^๗ ธนพร สง่าศรี และคณะ, ๒๕๔๖, อ้างใน *รายงานการทบทวนสถานการณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศของเด็กวัยรุ่น การเสริมสร้างทักษะชีวิตและการให้การปรึกษา*, สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (๒๕๔๗).

^๘ สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, *รายงานสุขภาพคนไทย ๒๕๔๘* (กรุงเทพฯ: บริษัท อินค์ ออน เปเปอร์ จำกัด, ๒๕๔๘), หน้า ๓๒.

^๙ กลุ่มโรคเอดส์, สำนักโรคเอดส์ วัณโรค และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ กระทรวงสาธารณสุข, *วิเคราะห์สถานการณ์ผู้ติดเชื้อผู้ป่วยเอดส์ในประเทศไทย, ๒๕๔๖*.

- ปัจจุบันสถานการณ์โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นโดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่น ในปี ๒๕๔๗ อัตราผู้ป่วยโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์คิดเป็น ๒๙ คนต่อประชากรแสนคน กลุ่มอายุที่พบมากที่สุดคือ ๒๕-๓๔ ปี (ร้อยละ ๒๙) รองลงมาคือกลุ่มอายุ ๑๕-๒๔ ปี (ร้อยละ ๒๗)^{๑๑}
- ค่าเฉลี่ยวัยรุ่นไทยอายุ ๑๕-๑๙ ปี คลอดลูกอยู่ที่ ๗๐ ต่อ ๑,๐๐๐ คน แต่ปัจจุบันเพิ่มขึ้นเป็น ๙๐ ต่อ ๑,๐๐๐ หรือวันละเกือบ ๒๐๐ คน ในขณะที่ค่าเฉลี่ยทั่วทวีปเอเชียอยู่ที่ ๕๖ ต่อ ๑,๐๐๐ คน และค่าเฉลี่ยทั่วโลกอยู่ที่ ๖๕ ต่อ ๑,๐๐๐ คน (องค์การยูนิเซฟ, ๒๕๔๖)^{๑๒}
- วัยรุ่นอายุต่ำกว่า ๑๙ ปีที่มาทำคลอดมีจำนวนเพิ่มขึ้นจาก ๕๒,๐๐๐ ราย ในปี พ.ศ. ๒๕๔๖-๒๕๔๗ เป็นกว่า ๗๐,๐๐๐ รายในปี พ.ศ. ๒๕๔๘-๒๕๔๙ หรือเฉลี่ยวันละเกือบ ๒๐๐ คน ในจำนวนนี้เป็นเด็กต่ำกว่า ๑๔ ปี จำนวนราว ๒,๐๐๐ คน หรือเฉลี่ยวันละ ๕ คน^{๑๓}
- แม้ว่าไม่มีตัวเลขที่ชัดเจนแน่นอนแต่จากรายงานภาวะแทรกซ้อนจากการทำแท้งเถื่อนของโรงพยาบาลต่างๆ คาดได้ว่า ในแต่ละปีมีวัยรุ่นที่ทำแท้งประมาณ ๒-๓ แสนรายต่อปี นอกจากนี้ มารดาวัยรุ่นที่เครียดและหาทางออกของตนเองไม่ได้ก็ทิ้งลูกหรือทำร้ายลูก โดยปรากฏทางหน้าหนังสือพิมพ์ไม่ต่ำกว่า ๓๐ รายต่อปี^{๑๔}
- ความรุนแรงทางเพศเป็นปัญหาที่ปรากฏชัดเจนในสังคมไทย วัยรุ่นหญิงเผชิญกับปัญหาทางกายและจิตใจอันเนื่องมาจากการคุกคาม การลวนลามทางเพศ การเอาเปรียบทางเพศ การข่มขืน การล่อลวงไปค้าประเวณี การละเมิดสิทธิต่อคนรักเพศเดียวกันไม่ว่าจะเป็นวัยรุ่นชายหรือหญิง การเลือกปฏิบัติต่อวัยรุ่นหญิง เช่น ถูกจำกัดโอกาสทางการศึกษา การทำงาน เป็นต้น^{๑๕}

^{๑๑} สำนักระบาดวิทยา กระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๔๗.

^{๑๒} สสส., กุมภาพันธุ์ ๒๕๕๐, อ้างแล้ว

^{๑๓} จากการสำรวจโดยโครงการ ChildWatch ในรอบปี ๒๕๔๔-๒๕๔๙.

^{๑๔} นายแพทย์สุรียเดว ทริปาตี, วัยรุ่นกับเพศสัมพันธ์, หน้า ๓.

^{๑๕} มูลนิธิสร้างเสริมสุขภาพผู้หญิง, ข้อเสนอเชิงนโยบาย: สุขภาพทางเพศของวัยรุ่นไทย, www.what.or.th (๓๐ มกราคม ๒๕๔๐)

ขณะที่แบบเรียนส่วนใหญ่ที่ใช้สอนเรื่องเพศศึกษาในห้องเรียนนั้น ยึดความสะอาดใจในการมุ่งให้ผู้เรียนทำความเข้าใจเฉพาะเรื่องระบบสืบพันธุ์ โดยใช้ภาพวาดตัดขวางแสดงอวัยวะภายในของทั้งผู้หญิง ชาย เพื่อให้เห็นการเดินทางของไข่และอสุจิ ภาพทั้งสองภาพกลายเป็นภาพติดตาที่ทุกคนรับรู้ เช่นที่วัยรุ่นคนหนึ่งเล่าว่า “ผมไม่เคยรู้เลยจริงๆ ว่าผู้หญิงกับผู้ชายทำอะไรถึงมีลูกได้ เห็นแต่ภาพระบบสืบพันธุ์ในหนังสือเรียน แต่นึกไม่ออกว่าทำแบบไหน มารู้อีกตอนที่เพื่อนเอาวีซีดีไปมาให้ดู” คำบอกเล่าของวัยรุ่นคนนี้สะท้อนภาพการให้การศึกษารอบด้านเรื่องเพศในท้องเรียนซึ่งสวนทางกับสภาพความเป็นจริงในเรื่องเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศของวัยรุ่นไทย โดยจากการสำรวจพบว่า

- วัยรุ่นเรียนรู้เรื่องความผิดปกติทางเพศ จากหนังสือพิมพ์ ทีวี และเห็นจากเพื่อนๆ
- วัยรุ่นเรียนรู้เรื่องอวัยวะเพศ โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ จากตำราเรียนและครูสอน
- วัยรุ่นเรียนรู้ท่าทางร่วมเพศ โดยดูจากวีซีดีไปเที่ยวกันดูในกลุ่มเพื่อน
- วัยรุ่นเรียนรู้เรื่องที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ ความต้องการทางเพศ จากเพื่อนนักเรียนด้วยกัน

และพร้อมกันนั้น แหล่งข้อมูลที่วัยรุ่นใช้เพื่อเรียนรู้เรื่องเพศนั้น จากการสำรวจพบว่า

- วัยรุ่นไทยเริ่มเรียนรู้เพศศึกษาอย่างถูกต้องครั้งแรกเมื่ออายุ ๑๔.๔ ปี (ค่าเฉลี่ยทั่วโลกอยู่ที่อายุ ๑๓.๒ ปี)^{๑๑}
- วัยรุ่นไทยที่เชื่อว่าครูเป็นแหล่งข้อมูลเรื่องเพศที่เป็นประโยชน์ที่สุด มีเพียงร้อยละ ๓ (ขณะที่ค่าเฉลี่ยทั่วโลกอยู่ที่ร้อยละ ๔)^{๑๒}
- นักเรียนชาย ม.๕ ร้อยละ ๘๒.๔ และนักเรียนหญิงร้อยละ ๕๔.๔ เคยดูหนังสือไป วีซีดี วีดีโอไป^{๑๓}
- วัยรุ่นไทยร้อยละ ๗๔ ใช้อินเทอร์เน็ตหาเพื่อนและร้อยละ ๑๐.๗ ใช้อินเทอร์เน็ตหาแฟน^{๑๔}

^{๑๑} อ้างจากการสัมภาษณ์ส่วนบุคคล

^{๑๒} ดูเร็กซ์ โกลบัล เซ็กซ์ เซอร์เวย์ ๒๐๐๕, ๒๕๔๔.

^{๑๓} ดูเร็กซ์ โกลบัล เซ็กซ์ เซอร์เวย์ ๒๐๐๓, ๒๕๔๖.

^{๑๔} หนังสือพิมพ์ คมชัดลึก, “เปิดผลศึกษา SEX คอของ ๑๒ ปี,” (๒๙ กรกฎาคม ๒๕๕๐).

^{๑๕} จงเจริญ ครแก้ว กริมส์แมนน์. (ผู้แปล). คู่มือ_ECPAT: ปกป้องน้องนอมจากภัยออนไลน์. เขียนโดย Carol Livingston.

(กรุงเทพฯ: ECPAT International: ๒๕๔๕). หน้า ๔๓.

จากสภาวการณ์โดยรวมเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของเยาวชนไทยดังกล่าว สะท้อนถึงความจำเป็นในการทบทวนแนวทางการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาที่เคยเป็นและยังเป็น อยู่ว่าสามารถสร้างภูมิคุ้มกันทางเพศให้แก่เยาวชนผ่านทางระบบการศึกษาได้อย่างไรบ้าง เพราะจากการศึกษาขององค์การอนามัยโลก และโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานด้าน เอดส์ได้ประเมินผลกระทบจากการสอนเรื่องเพศศึกษากับพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นแล้ว ได้ข้อสรุปว่า ไม่พบหลักฐานว่าการสอนเพศศึกษา จะเป็นการส่งเสริมให้วัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์กันมากขึ้น^{๓๐} ดังนั้น ความกลัวว่าจะ “ซีโพรงให้กระรอก” จึงเป็นความกังวลที่ไม่สามารถช่วยป้องกันเยาวชน ไทยจากการมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศอีกต่อไป

การปรับปรุงหลักสูตรในการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา โดยเน้นรูปแบบ “รอบด้าน” จึงเป็นทางเลือกที่ถูกนำเสนอต่อรัฐโดยกรมอนามัยริเริ่มทำการศึกษาเนื้อหาการเรียนการสอนเพศ ศึกษาและเสนอต่อกระทรวงศึกษาธิการให้บรรจุไว้ในหลักสูตรในโอกาสที่มีการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการก็ได้นำไปบรรจุอยู่ในวิชาสุขศึกษา และพลศึกษา และประกาศใช้อย่างเป็น ทางการในปี พ.ศ.๒๕๔๕

ทั้งนี้ “เพศศึกษา” ถือเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งที่ระบุไว้ในแผนบูรณาการป้องกันและแก้ไข ปัญหาเอดส์แห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๐ - ๒๕๕๔ ซึ่งเน้นบทบาทกระทรวงศึกษาธิการที่จะจัดการเรียนรู้ เพศศึกษาและเอดส์ในหลักสูตรการศึกษาแต่ละระดับแก่เยาวชนทั้งในและนอกระบบโรงเรียน รวมทั้งพัฒนาค่ายภาพครูผู้สอน โดยเป็นการเรียนรู้ที่นำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเยาวชน เพื่อป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี และยอมรับผู้ติดเชื้อเอชไอวี

^{๓๐} ยุกา พูนช้ำ และ กอบกาญจน์ มัทธโน. อ้างแล้ว

เพศศึกษารอบด้าน

กับการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

แม้จะมีการประกาศเป็นนโยบายจากกระทรวงศึกษาธิการให้สถานศึกษาทุกแห่งจัดให้มีการเรียนการสอนเพศศึกษา แต่ก็ไม่มีผลในทางปฏิบัติอย่างจริงจัง การเรียนการสอนเพศศึกษาในสถานศึกษาจึงยังไม่บรรลุผลตามที่คาดหวังไว้ เนื่องจากปัจจัยสำคัญหลายประการ เช่น ที่กรมอนามัยวิเคราะห์ว่า “ทัศนคติของผู้สอนที่ยังคงเชื่อว่าเรื่องเพศเป็นสิ่งน่าอาย ไม่ควรเปิดเผย ประกอบกับการสอนเพศศึกษาเป็นสิ่งละเอียดอ่อน ที่ความเชื่อ และค่านิยมของผู้สอน จะมีผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมาก ทำให้ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้สอนเพศศึกษา ไม่สะดวกใจในการที่จะสอน”^{๓๖} หรือเลือกสอนเฉพาะเนื้อหาที่สร้างความสะดวกใจแก่ผู้สอน แต่ไม่ตรงกับ ความสนใจและความต้องการของผู้เรียนด้วยรูปแบบที่มุ่งเน้นการบรรยาย ซึ่งไม่สามารถกระตุ้น ความสนใจในตัวผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนไม่มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ส่งผลให้ไม่เกิดการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนเรื่องเพศศึกษาที่ทันสมัย

นอกจากนั้น การจัดให้เกิดการเรียนการสอนเพศศึกษารอบด้านได้อย่างเป็นจริง และมี ประสิทธิภาพขึ้นกับปัจจัยที่สำคัญและไม่สามารถมองข้ามได้ คือ บรรยากาศภายในสถานศึกษา และการบริหารจัดการเชิงนโยบายของผู้บริหาร

ปัจจัยที่กล่าวมาล้วนมีผลต่อการสร้างภูมิคุ้มกันทางเพศแก่เยาวชน ดังนั้น หากต้องการ ลดโอกาสในการมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของเยาวชน เพื่อให้เยาวชนเติบโตอย่างมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีศักยภาพในการสร้างสรรค์สังคม เราจำเป็นต้องคำนึงถึงการสื่อสารเนื้อหาเรื่องเพศที่สอดคล้อง กับสังคมของโลกที่หมุนเร็วขึ้นทุกขณะโดยสร้างทัศนคติและบรรยากาศที่เอื้อต่อการสื่อสารเรื่องเพศ อย่างสร้างสรรค์ ด้วยการออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอย่าง แท้จริง เพื่อให้เยาวชนนำไปปรับใช้และปฏิบัติได้ในชีวิตจริง อีกทั้งต้องเสริมสร้างศักยภาพของ เยาวชนให้สามารถใช้ “ปัญญา” เป็นอาวุธได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อต่อกรกับการถูกเข้ายวนจาก สิ่งแวดล้อมในปัจจุบันที่มุ่งใช้เรื่องเพศเป็นสื่อในการขายและโฆษณาสินค้าแทบทุกประเภทที่มีวัยรุ่น เป็นกลุ่มเป้าหมาย

^{๓๖} ยูพา พูนช้ำ และ กอบกาญจน์ มหันโน. อ่างแล้ว

ดังนั้น กลยุทธ์ที่จำเป็นสำหรับการสร้างภูมิคุ้มกันทางเพศแก่เยาวชนจึงต้องประกอบด้วย การให้ความรู้เรื่องเพศศึกษา การสอนทักษะชีวิต การให้บริการคำปรึกษาและบริการสุขภาพ รวมทั้งการพัฒนาปัจจัยเอื้อที่มีต่อวัยรุ่น^{๒๓} ซึ่งก็คือส่วนประกอบของกระบวนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาอย่างรอบด้านนั่นเอง

“ถึงเราไม่พูดเรื่องเพศศึกษาในโรงเรียน เขา(เยาวชน)ก็ต้องไปศึกษาจากที่อื่น แล้วสื่อที่เขารับมา ต่างก็มีความรับผิดชอบต่อสังคมในระดับที่แตกต่างกันไป และสิ่งเหล่านี้ก็คือปัญหาที่เป็นอันตราย...วันนี้เรื่องของการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสถาบันครอบครัวและที่เกี่ยวข้องกับหญิงชาย น่าจะเป็นกระบวนการสำคัญที่เริ่มได้ตั้งแต่เด็กเล็ก” ^{๒๔}

อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ
หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์

“ภารกิจของเพศศึกษา เป็นภารกิจของการทำให้ผู้คนเกิดความเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น โดยให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับธรรมชาติทางเพศของมนุษย์ (ซึ่งแท้จริงแล้ว ก็มีความต้องการพื้นฐานไม่ต่างจากสิ่งมีชีวิตอื่นๆ แต่ที่ซับซ้อนกว่า คือการถูกกำกับด้วยกติกาทางสังคมที่มนุษย์สร้างขึ้น) และการทำให้ผู้คนเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ในการปรับวิถีเพศตามสภาพสิ่งแวดล้อมและสังคมที่เปลี่ยนแปลง อันเป็นไปเพื่อความอยู่รอดและพัฒนาการสืบทอดเผ่าพันธุ์และสายพันธุ์ที่ดีกว่า

การสร้างการเรียนรู้เรื่องเพศจึงมีมิติที่สำคัญนอกเหนือจากความเข้าใจด้านชีวภาพและวิทยาศาสตร์การแพทย์ แต่คือการได้เข้าใจ ‘การเปลี่ยนแปลงและการปรับตัว’ ตามพัฒนาการของสังคม ซึ่งต้องใช้ข้อมูลและความเข้าใจในเชิงประวัติศาสตร์และสังคม ไม่ใช่เพียงศีลธรรมหรือจริยศาสตร์”

ภavana เหวียนระวี
ผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ องค์การแพธ

^{๒๓} ยูฟ่า ฟูนซ่า และ กอบกาญจน์ มหัทธโน. อ้างแล้ว

^{๒๔} “ส่วนหนึ่งของปาฐกถา สิทธิพลเมืองและสิทธิเยาวชน กับเสรีภาพทางเพศและความรับผิดชอบต่อสังคม เนื่องในการประชุมวิชาการ “เพศศึกษาเพื่อเยาวชน” ครั้งที่ ๒, ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ ณ ห้องประชุมสุนันทานุสรณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

แนวคิดและหลักการสร้างการเรียนรู้ เรื่องเพศศึกษารอบด้าน

เพศวิถี

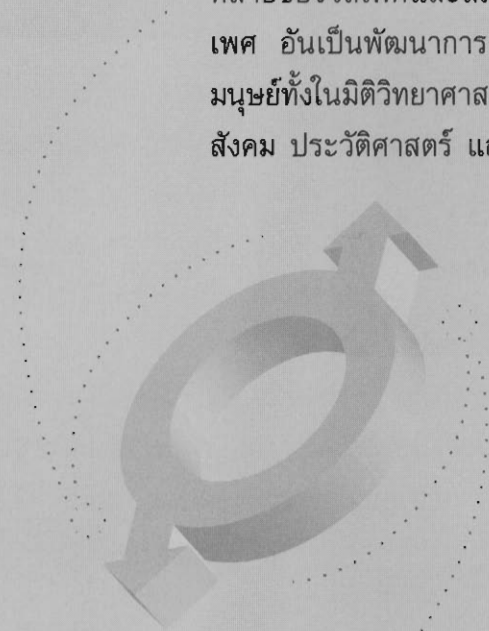
สร้างความเข้าใจเรื่องเพศ ความหลากหลายของวิถีเพศและสัมพันธ์ภาพทางเพศ อันเป็นพัฒนาการตลอดช่วงชีวิตมนุษย์ทั้งในมิติวิทยาศาสตร์ การแพทย์ สังคม ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม

การพัฒนาเยาวชน

พัฒนาศักยภาพของเยาวชนบนความเชื่อมั่นว่า เยาวชนสามารถเรียนรู้และตัดสินใจเลือกสิ่งที่ดีให้ตนเองได้ ตลอดจนให้คุณค่าต่อสิทธิของเยาวชนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และการเข้าถึงบริการที่ส่งเสริมสุขภาวะทางเพศ

การจัดการเรียนรู้

สร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเพื่อส่งเสริมทักษะและกระบวนการคิด วิเคราะห์ ได้อย่างรอบด้าน สามารถตัดสินใจอย่างมีสติ และรับผิดชอบต่อผลที่ตามมาจากการตัดสินใจ

จุดมุ่งหมายของเพศศึกษารอบด้าน^{๒๕}

เพศศึกษาอย่างรอบด้านมีเป้าหมายหลัก ๔ ด้านคือ

๑. ด้านข้อมูล

- คือการให้ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องเพศที่ถูกต้องแก่เยาวชน

๒. ด้านทัศนคติ ค่านิยม และความเข้าใจที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับเรื่องเพศ

- ให้โอกาสแก่เยาวชนในการสำรวจทัศนคติของตัวเองเกี่ยวกับเรื่องเพศเพื่อที่จะสร้างคุณค่า ค่านิยม เรื่องเพศของตนเอง ความมั่นใจในตนเอง การตระหนักในคุณค่าตนเอง และความเข้าใจที่ลึกซึ้งต่อบุคคลอื่นในสังคมที่เป็นเพศเดียวกันและต่างเพศ ตลอดจนเข้าใจถึงหน้าที่ และความรับผิดชอบต่อนองและผู้อื่น

๓. ด้านสัมพันธภาพและทักษะการสื่อสารระหว่างบุคคล

- ช่วยเยาวชนพัฒนาทักษะการสื่อสารระหว่างบุคคล ซึ่งรวมถึงการสื่อสาร การตัดสินใจ การใช้สิทธิตนเองและทักษะในการปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์เมื่อไม่พร้อม และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี เพศศึกษาอย่างรอบด้านยังมีเป้าหมายในการช่วยเยาวชนในการสร้างศักยภาพในการมีสัมพันธภาพที่มีคุณภาพและมีสุขภาวะ

๔. ด้านความรับผิดชอบ

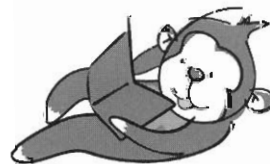
- ช่วยเยาวชนให้สามารถเผชิญและจัดการการดำเนินชีวิตอย่างรับผิดชอบต่อนองและผู้อื่น ซึ่งรวมถึงการสามารถหาทางออกหรือจัดการกับแรงกดดัน สิ่งชักจูงทั้งจากเพื่อน สิ่งแวดล้อม ได้อย่างผู้รู้คิด สามารถรับผิดชอบผลและมีความสุขกับสิ่งที่ตัวเองเลือก

^{๒๕} The Sexuality Information and Education Council of the United States (SIECUS). *Guideline for comprehensive sexuality education from kindergarten – 12th Grade*, Third Edition, (Futon Press: 2004).

การจัดการเรียนรู้เพศศึกษา^{๒๖}

การจัดการเรียนรู้เพศศึกษา รวมทั้งการจัดทำโครงการป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีและโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์จะมีประสิทธิภาพได้ ก็ต่อเมื่อการจัดการเรียนรู้หรือการจัดทำโครงการเหล่านั้น

๑. นำเสนอข้อมูลด้านสุขภาพทางเพศที่สอดคล้องกับวัยและวัฒนธรรมของผู้เรียนในสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรและปลอดภัย
๒. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนโดยเฉพาะเยาวชนซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายโดยตรงมีส่วนร่วมในการพัฒนาเนื้อหา
๓. ช่วยให้เยาวชนตระหนักถึงค่านิยมของตนเอง ครอบครัว และชุมชนอย่างชัดเจน
๔. ช่วยให้เยาวชนสามารถพัฒนาทักษะการสื่อสาร การต่อรอง และการปฏิเสธ
๕. ให้ข้อมูลข่าวสารทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับการงดเว้นการมีเพศสัมพันธ์ การคุมกำเนิด รวมทั้งถุงยางอนามัยอย่างถูกต้องแม่นยำ
๖. มีเป้าหมายที่ชัดเจนว่าเป็นไปเพื่อป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี การติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และ/หรือการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น
๗. ให้ข้อมูลรอบด้านเกี่ยวกับสุขภาพทางเพศในกลุ่มผู้มีพฤติกรรมทางเพศเฉพาะแบบ
๘. ดำเนินกิจกรรมโดยชี้ให้เห็นถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงและปัจจัยที่ส่งเสริมการป้องกันแก่กลุ่มเป้าหมาย
๙. เคารพในค่านิยมของชุมชนและตอบสนองความต้องการของชุมชน
๑๐. ดำเนินกิจกรรมโดยผู้สอนถ่ายทอดด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและใช้กิจกรรมตามที่ออกแบบไว้ได้ครบถ้วน

^{๒๖} McKeon, B., *Effective Sex Education (The Facts)*, (Washington, DC: Advocates for Youth, 2006).

สอนเพศศึกษารอบด้าน สอนอะไร

การจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษารอบด้านอย่างมีประสิทธิภาพ
ต้องคำนึงถึงเนื้อหาในเรื่องต่อไปนี้

- พัฒนาการของมนุษย์ ทั้งด้านสรีระที่เกี่ยวข้องและการสืบพันธุ์ การเปลี่ยนแปลงเมื่อเข้าสู่วัยหนุ่มสาว ภาพลักษณ์ต่อร่างกาย (body image) ตัวตนทางเพศและรสนิยมทางเพศ (sexual identity and orientation)
- สัมพันธภาพ ในมิติของครอบครัว เพื่อน การคบเพื่อนต่างเพศ ความรักและการแต่งงาน การเป็นพ่อแม่
- ทักษะส่วนบุคคล เช่น การให้คุณค่า การตัดสินใจ การสื่อสาร การแสดงความคิด/ความต้องการ/ความรู้สึกตัวเอง การต่อรองและการขอความช่วยเหลือ
- พฤติกรรมทางเพศที่พัฒนาไปตามช่วงชีวิต การช่วยตัวเอง จินตนาการการแสดงออกทางเพศ การละเว้นการมีเพศสัมพันธ์ การตอบสนองทางเพศ การเสื่อมสมรรถภาพทางเพศ
- สุขภาพทางเพศ เพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์ เพศศึกษาควรให้ความรู้เกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย วิธีการคุมกำเนิด การทำแท้ง การป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และเอดส์ การล่วงเกินทางเพศ และอนามัยเจริญพันธุ์
- สังคมและวัฒนธรรม วิธีการเรียนรู้และการแสดงออกในเรื่องเพศของบุคคลได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศทางสังคมและวัฒนธรรม เพศศึกษาจึงควรเปิดโลกทัศน์ให้เข้าใจบทบาททางเพศ เรื่องเพศในบริบทของสังคม วัฒนธรรม กฎหมาย ศิลปะและสื่อต่างๆ

สอนเพศศึกษารอบด้าน สอนอย่างไร

การจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษารอบด้าน เน้นการพัฒนาให้เยาวชน
เกิดทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต ได้แก่

- การให้คุณค่ากับสิ่งต่างๆ ซึ่งระบบการให้คุณค่านี้เป็นตัวชี้นำพฤติกรรม เป้าหมายและการดำเนินชีวิตของเรา
- การสื่อสาร การรับฟัง การแลกเปลี่ยนความรู้สึคนึกคิดที่สอดคล้องหรือแตกต่างกัน
- การตัดสินใจ การต่อรอง การทำความเข้าใจเพื่อบรรลุความตั้งใจหรือทางเลือกที่ตนสามารถรับผิดชอบได้
- การรักษาและยืนยันในความเป็นตัวของตัวเอง สามารถแสดงความรู้สึก ความต้องการของตนเองโดยเคารพในสิทธิของผู้อื่น
- การจัดการกับแรงกดดันจากเพื่อน สิ่งแวดล้อม และอคติทางเพศ
- การแสวงหาคำแนะนำ ความช่วยเหลือ การจำแนกแยกแยะข้อมูลที่ถูกต้องออกจากที่ไม่ถูกต้อง

การจัดการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้านในสถานศึกษา: ประสบการณ์ของโครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจ^{๒๗}

โครงการ “ก้าวอย่างอย่างเข้าใจ” พัฒนาและสนับสนุนงานเพศศึกษา
ภายใต้ยุทธศาสตร์การทำงาน ดังนี้

- ๙ ผลักดันให้เกิดพันธสัญญาในการพัฒนานโยบายด้านเพศศึกษาและการดำเนินการสู่การปฏิบัติ
ในระบบการศึกษา
- ๙ สนับสนุนให้เกิดการจัดกระบวนการทำงานและกิจกรรมด้านเพศศึกษาและการป้องกันเอดส์
ที่มีประสิทธิภาพสำหรับเยาวชนในสถานศึกษา โดยให้สถานศึกษามีส่วนร่วมทั้งในระดับ
ผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครอง
- ๙ เปิดพื้นที่ทางสังคมเพื่อให้เยาวชนได้แสดงศักยภาพและบทบาท รวมทั้งการส่งเสริมให้
เยาวชนใช้ชีวิตทางเพศอย่างรับผิดชอบ
- ๙ ส่งเสริมบรรยากาศทางสังคม โดยการรณรงค์สาธารณะเรื่องเพศและเอดส์ในวงกว้าง

ทิศทางการผลักดันการจัดเพศศึกษาในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ภายใต้กรอบแนวคิดของ
โครงการ คือสถานศึกษาที่จัดแผนเพศศึกษาในหลักสูตรสถานศึกษา โดยจัดให้มีชั่วโมงการเรียน
เพศศึกษาสำหรับนักเรียนทุกคนในทุกระดับชั้นอย่างต่อเนื่อง และจัดให้เรียนเพศศึกษา**ปีการศึกษา
ละไม่น้อยกว่า ๑๖ ชั่วโมง^{๒๘}** (หรือไม่น้อยกว่า ๔ ชั่วโมงต่อภาคเรียน)

^{๒๗} โครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจ ดำเนินงานภายใต้กรอบความร่วมมือระหว่างกระทรวงศึกษาธิการ และกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกองทุนโลก (Global Fund to Fight AIDS, TB and Malaria) มีระยะเวลาดำเนินการ ๕ ปี (๑ ตุลาคม ๒๕๔๖ – ๓๐ กันยายน ๒๕๕๑) เพื่อขยายผลการทำงานเรื่องเพศศึกษาและการป้องกันเอดส์ในกลุ่มเยาวชนในสถานศึกษา โดยมีองค์กรแพชเป็นผู้บริหารโครงการ

^{๒๘} เป็นระยะเวลาของการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศที่ส่งผลเชิงพฤติกรรมกับเยาวชน นับเป็น ๑ ใน ๑๐ คุณลักษณะสำคัญของกิจกรรมเรียนรู้เรื่องเพศที่มีประสิทธิภาพ เสนอโดย Douglas Kirby (๒๐๐๔) นักวิจัยด้านการศึกษา

เพื่อส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษาให้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา องค์ประกอบสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จของงานเพศศึกษา คือ

- การสร้างความเข้าใจร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษาและครูทุกคนในสถานศึกษาเพื่อให้เกิดนโยบายการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาในสถานศึกษา
- การอบรมเตรียมครูเพศศึกษา^{๙๙} ให้มีความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยครอบคลุมทั้งความเข้าใจในเรื่องกรอบแนวคิดเรื่องเพศ เพศวิถี การพัฒนาเยาวชน ข้อมูลพื้นฐาน และทัศนคติที่ส่งผลต่อเรื่องเพศ รวมทั้งแหล่งข้อมูลสำหรับค้นคว้าต่อทักษะการสื่อสารเรื่องเพศ และการจัดการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษาในห้องเรียน
- การติดตามสนับสนุนครู ด้วยการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching / Mentoring)^{๑๐๐} จากการสังเกตการจัดการเรียนรู้ (หรือการนิเทศภายใน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้) รวมทั้งจัดให้เกิดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของครูเพศศึกษา และการพัฒนาองค์ความรู้และทักษะอย่างต่อเนื่อง
- การเปิดโอกาสให้เยาวชนมีพื้นที่ในการพัฒนากิจกรรมสร้างสรรค์ในการสร้างการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษากับเพื่อนเยาวชนด้วยกันในสถานศึกษา ซึ่งมุ่งส่งเสริมผู้เรียนให้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเอง
- การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวัยและธรรมชาติของเยาวชน โดยเน้นทักษะการคิด วิเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ด้วยการใช้ประสบการณ์เดิมมาทำความเข้าใจสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อสร้างการเรียนรู้ใหม่

^{๙๙} รายละเอียดใน คู่มือฝึกอบรมผู้จัดการเรียนรู้เพศศึกษาแบบรอบด้าน โครงการก้าวอย่างเข้าใจ ความหวังใจได้ที่ www.teenpath.net

^{๑๐๐} ปัจจุบัน โครงการก้าวอย่างเข้าใจกำลังพัฒนาหลักสูตรการอบรมโค้ชครูเพศศึกษา เพื่อให้เกิดการติดตามสนับสนุนและพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ให้แก่ครูเพศศึกษาในสถานศึกษา

การเปรียบเทียบมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านคุณภาพผู้เรียน^{๓๐} และด้านการเรียนการสอนกับคุณลักษณะพึงประสงค์ของเยาวชน และคุณลักษณะครูเพศศึกษา เมื่อผ่านกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษา รอบด้านในโครงการก้าวอย่างเข้าใจ

มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียนที่สอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้เพศศึกษา	คุณลักษณะพึงประสงค์ของเยาวชนเมื่อผ่านกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้าน
<p>มาตรฐานที่ ๑ ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ รู้จักตัวเองทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ ความรู้สึก และคุณค่าของตนเอง
<p>มาตรฐานที่ ๓ ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ เข้าใจและตระหนักในสิทธิเนื้อตัวร่างกาย และสิทธิทางเพศของตนเองและผู้อื่น ตลอดจนจนเคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล
<p>มาตรฐานที่ ๔ ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ มีทักษะในการคิด วิเคราะห์ และการตัดสินใจเลือกสิ่งที่จะเป็นประโยชน์ต่อตนเอง
<p>มาตรฐานที่ ๕ ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ มีทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตและการจัดการสัมพันธภาพกับผู้อื่น ■ รู้จักการดูแลสุขภาพทางเพศ และแสวงหาความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา

^{๓๐} สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว ๒๕๔๙), หน้า ๓-๗.

<p>มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียนที่สอดคล้อง กับเป้าหมายการเรียนรู้เพศศึกษา</p>	<p>คุณลักษณะพึงประสงค์ของเยาวชน เมื่อผ่านกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้าน</p>
<p>มาตรฐานที่ ๖ ผู้เรียนมีทักษะในการ แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง</p> <p>มาตรฐานที่ ๗ ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ หากตัดสินใจจะมีเพศสัมพันธ์ สามารถ วิเคราะห์ถึงผลที่จะตามมาได้ และเป็น เพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย และรับผิดชอบ ทั้งต่อตนเองและคู่ ■ เกิดความเข้าใจและมั่นใจที่จะแสวงหา ข้อมูลเรื่องเพศอย่างเหมาะสม
<p>มาตรฐานด้านการเรียนการสอน</p>	<p>คุณลักษณะครูเพศศึกษาแบบรอบด้าน</p>
<p>มาตรฐานที่ ๙ ครูมีคุณธรรม จริยธรรม มีวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่ รับผิดชอบ หมั่นพัฒนาตนเอง เข้ากับชุมชน ได้ดีและมีครูพอเพียง</p> <p>มาตรฐานที่ ๑๐ ครูมีความสามารถในการ จัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ</p> <div data-bbox="299 1221 555 1494" style="text-align: center;"> </div>	<ul style="list-style-type: none"> ■ ให้โอกาสและรับฟังเด็กโดยไม่ด่วนตัดสิน ด้วยทัศนคติของตน ■ เข้าใจองค์ความรู้เรื่องเพศอย่างถ่องแท้ และเท่าทันสถานการณ์ปัจจุบันของวัยรุ่น ■ ตั้งใจ อยากทำ สามารถช่วยแก้ปัญหา และรักษาความลับให้นักเรียนได้ ■ เลือกใช้วิธีการเรียนการสอนหลากหลาย รูปแบบสอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ และความสนใจของวัยรุ่น ■ เข้าใจกระบวนการเรียนรู้และการปรับ เปลี่ยนพฤติกรรม โดยจัดกระบวนการ เรียนรู้ให้มีการทบทวนหรือย้ำเนื้อหาเดียว กัน ในหลายรูปแบบอย่างต่อเนื่อง ■ ทำหน้าที่เปิดประเด็นการเรียนรู้ เปิด โอกาส ให้เกิดการแลกเปลี่ยน ฟึกทักษะ ■ นำไปประยุกต์ใช้จัดการเรียนรู้ในห้องเรียน ได้อย่างแท้จริง

การวิเคราะห์เปรียบเทียบความสอดคล้องของแนวคิดหลักสูตรเพศศึกษารอบด้าน
กับมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษา^{๓๒}
ในกรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

หลักสูตรเพศศึกษารอบด้าน ก้าวอย่างเข้าใจ	สาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษา
<p>พัฒนาการทางเพศ</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ สามารถบอกลำดับพัฒนาการทางเพศในแต่ละช่วงชีวิตของมนุษย์ ■ บอกหน้าที่และวิธดูแลสุขภาพของระบบสืบพันธุ์ ■ มีทัศนนะว่า “เพศสัมพันธ์” เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตมนุษย์ที่เป็นทั้งเพื่อการสืบพันธุ์และเพื่อความสุขและความพึงพอใจในเพศรส ที่เป็นธรรมชาติมนุษย์ ■ แสดงออกถึงการเคารพให้เกียรติซึ่งกันและกันโดยไม่นำความแตกต่างมาตัดสินคุณค่าของการเป็นมนุษย์ และเข้าใจว่ามนุษย์มีความแตกต่างโดยธรรมชาติ ทั้งพัฒนาการทางร่างกาย จิตใจและรสนิยมทางเพศ ■ มีความพึงพอใจกับภาพลักษณ์ของตนเอง มีข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องขนาดรูปร่างกับความสามารถทางเพศ 	<p>สาระ ๑ การเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์ มาตรฐาน พ ๑.๑ เข้าใจธรรมชาติของการเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์</p>

^{๓๒} สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา และพลศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๔. (กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ: ๒๕๕๔).

หลักสูตรเพศศึกษารอบด้าน ก้าวอย่างเข้าใจ	สาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษา
<p>สัมพันธภาพ</p> <ul style="list-style-type: none">■ สามารถบอกถึงความสำคัญ บทบาท ความคาดหวังและคุณสมบัติพื้นฐานของความเป็นเพื่อน คนรัก คู่แต่งงานและสมาชิกครอบครัวที่เอื้อให้สัมพันธภาพนั้น อยู่บนความพึงพอใจของทั้งสองฝ่าย■ แสดงการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลว่าเป็นเรื่องเฉพาะของแต่ละคน ไม่ใช่เรื่องดีหรือไม่ดี■ สามารถบอกถึงรูปแบบความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกัน หรือใช้อำนาจต่อกัน รู้แนวทางในการปรับเปลี่ยนหรือรับมือกับเหตุการณ์ที่ไม่พึงปรารถนา■ สามารถสื่อสารอย่างตรงไปตรงมา กับคนที่เรามีความสัมพันธ์ด้วยถึงสิ่งที่ทำให้เราไม่พอใจ และสามารถบอกวิธีการหาทางออกอย่างสร้างสรรค์แทนการตอบโต้ แสดงออกที่รุนแรง■ สามารถบอกแนวทางในการเริ่มต้นและสานต่อความสัมพันธ์บนพื้นฐานของการศึกษาเรียนรู้กันและกัน รู้วิถีชีวิตความสัมพันธ์และจัดการกับอารมณ์ความรู้สึกของตนเองได้	<p>สาระ ๒ ชีวิตและครอบครัว</p> <p>มาตรฐาน พ ๒.๑</p> <p>เข้าใจและเห็นคุณค่าของชีวิต ครอบครัว เพศศึกษา และมีทักษะในการดำเนินชีวิต</p>

หลักสูตรเพศศึกษารอบด้าน
ก้าวอย่างเข้าใจ

สาระการเรียนรู้
สุขศึกษาและพลศึกษา

ทักษะส่วนบุคคล

- สามารถบอกเล่า แลกเปลี่ยนถึงทัศนคติ ความเชื่อและแสดงพฤติกรรม ตามแนวคิดของตน
- แสดงออกถึงการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ไม่ตัดสินคุณค่าของผู้อื่น โดยใช้ทัศนคติ ความเชื่อเกี่ยวกับเพศของตนเป็นที่ตั้ง
- เมื่อต้องตัดสินใจ จะเริ่มต้นจากการหาข้อมูลเพื่อสร้างทางเลือก และคิดถึงผลที่ตามมาของแต่ละทางเลือกก่อนตัดสินใจ
- สื่อสารความต้องการ บอกความคิดเห็น ความรู้สึกของตนเองบนพื้นฐานของการเคารพสิทธิของผู้อื่น
- มีข้อมูลและทักษะในการหาข้อมูลเพื่อแสวงหาความช่วยเหลือจากผู้อื่นเมื่อเกิดปัญหาและเรียนรู้วิธีการที่จะเผชิญปัญหา

สาระ ๒ ชีวิตและครอบครัว

มาตรฐาน พ ๒.๑

เข้าใจและเห็นคุณค่าของชีวิต ครอบครัว เพศศึกษา และมีทักษะในการดำเนินชีวิต

<p>หลักสูตรเพศศึกษารอบด้าน ก้าวอย่างอย่างเข้าใจ</p>	<p>สาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษา</p>
<p>พฤติกรรมทางเพศ</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ แสดงออกถึงความเป็นเพศและดำเนินชีวิตตามคุณค่าเกี่ยวกับเพศที่ตนเองยึดถือได้อย่างเป็นสุขในแต่ละช่วงวัย ■ ปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างเท่าเทียมกัน ไม่นำความแตกต่างทางเพศหรือวัยมาล้อเลียนดูหมิ่น ไม่เห็นด้วยกับการแบ่งแยกคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ด้วยเพศและวัย ■ ให้คุณค่ากับการสร้างความพึงพอใจทางเพศที่ไม่เอาเปรียบ ทำร้ายหรือสร้างความทุกข์ให้กับตนเองและผู้อื่น ■ รู้จักเลือกหาและรับข้อมูลข่าวสารทางเพศจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือและตรวจสอบที่มาได้ ■ มีสัมพันธภาพทางเพศด้วยความรับผิดชอบ ไม่หลอกลวง เอาัดเอาเปรียบ ■ ถิ่นการเรียนรู้/สัมผัสส่ววัยวะเพศ และส่วนต่างๆ ของร่างกายที่เร้าความรู้สึกทางเพศ เพื่อเข้าใจและสามารถจัดการปฏิกิริยาที่อาจเกิดขึ้นเมื่อมีความสัมพันธ์ใกล้ชิด 	<p>สาระ ๑ การเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์</p> <p>มาตรฐาน พ ๑.๑ เข้าใจธรรมชาติของการเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์</p> <p>สาระ ๒ ชีวิตและครอบครัว</p> <p>มาตรฐาน พ ๒.๑ เข้าใจและเห็นคุณค่าของชีวิต ครอบครัวเพศศึกษา และมีทักษะในการดำเนินชีวิต</p> <div style="text-align: center;"> </div>

<p>หลักสูตรเพศศึกษารอบด้าน ก้าวอย่างเข้าใจ</p>	<p>สาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษา</p>
<p>สุขภาพทางเพศ</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ สามารถเลือกใช้วิธีการป้องกันการตั้งครรภ์ และการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ รวมทั้งเชื้อเอชไอวีได้อย่างถูกวิธี ■ ไม่ด่วนตัดสินใจ สามารถแสวงหาความช่วยเหลือ ขอคำปรึกษาจากผู้ใหญ่ บุคลากรวิชาชีพ และหน่วยงานที่ให้คำปรึกษาในเรื่องสุขภาพทางเพศ เพื่อหาทางเลือกก่อนตัดสินใจ ■ รู้จักป้องกัน และหาความช่วยเหลือเมื่อถูกล่วงเกินทางเพศ 	<p>สาระ ๔ การสร้างเสริมสุขภาพ และการป้องกันโรค</p> <p>มาตรฐาน พ ๔.๑</p> <p>เห็นคุณค่าและมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพและการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ การดำรงสุขภาพและการป้องกันโรค และการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ</p> <p>สาระ ๕ ความปลอดภัยในชีวิต</p> <p>มาตรฐาน พ ๕.๑</p> <p>ป้องกันและหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยง พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ อุบัติเหตุ การเฝ้าระวัง สารเสพติด และความรุนแรง</p>
<p>สังคมและวัฒนธรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ สามารถบอกถึงการเปลี่ยนแปลงในเรื่องค่านิยมของแต่ละยุคสมัยทางด้านเพศ และผลกระทบต่อบทบาทหญิงชาย และคำว่า “เพศ” ■ สามารถอธิบายถึงสิทธิตามกรอบของกฎหมายปัจจุบันที่ว่าด้วยเรื่องเพศของตนเอง ■ สามารถวิเคราะห์ถึงพฤติกรรม ความนิยมต่างๆ ที่เกิดจากสื่อ รวมทั้งการโฆษณาชวนเชื่อ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเพศ 	<p>สาระ ๒ ชีวิตและครอบครัว</p> <p>มาตรฐาน พ ๒.๑</p> <p>เข้าใจและเห็นคุณค่าของชีวิต ครอบครัวเพศศึกษา และมีทักษะในการดำเนินชีวิต</p>

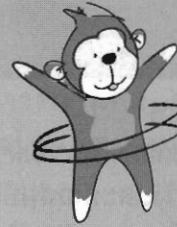
การวิเคราะห์เปรียบเทียบความสอดคล้องของแนวคิด

หลักสูตรเพศศึกษารอบด้านกับมาตรฐานการแนะแนวด้านผู้เรียน^{๓๓}

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของผู้เรียนกิจกรรมแนะแนว	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเยาวชน เมื่อผ่านกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้าน
<p>มาตรฐานที่ ๑ รู้จัก เข้าใจ และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น</p> <p>มาตรฐานที่ ๒ รู้จักแสวงหาและใช้ข้อมูลสารสนเทศ</p> <p>มาตรฐานที่ ๓ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม</p> <p>มาตรฐานที่ ๔ ปรับตัว และดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข</p> 	<ul style="list-style-type: none">■ รู้จักตัวเองทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ ความรู้สึก และคุณค่าของตนเอง■ เข้าใจและตระหนักในสิทธิเนื้อตัวร่างกาย และสิทธิทางเพศของตนเองและผู้อื่น ตลอดจนเคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล■ มีทักษะในการคิด วิเคราะห์ และการตัดสินใจเลือกสิ่งที่จะเป็นประโยชน์ต่อตนเอง■ มีทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตและการจัดการสัมพันธภาพกับผู้อื่น■ รู้จักการดูแลสุขภาพทางเพศและแสวงหาความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา■ หากตัดสินใจจะมีเพศสัมพันธ์ สามารถวิเคราะห์ ถึงผลที่จะตามมาได้และเป็นเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย และรับผิดชอบ ทั้งต่อตนเองและคู่■ เกิดความเข้าใจและมั่นใจที่จะแสวงหาข้อมูลเรื่องเพศอย่างเหมาะสม

^{๓๓} กลุ่มพัฒนามาตรฐานและการประกันคุณภาพภายใน สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, มาตรฐานการแนะแนวด้านผู้เรียน, www.academic.obec.go.th (๐๗ พฤษภาคม ๒๕๕๐).

การวิเคราะห์เปรียบเทียบความสอดคล้องระหว่างแนวคิด
ของหลักสูตรเพศศึกษารอบด้านกับมาตรฐานการเรียนรู้
กิจกรรมแนะแนวช่วงชั้น ๓ และ ๔^{๓๔}

หลักสูตรเพศศึกษารอบด้าน ก้าวอย่างเข้าใจ	มาตรฐาน การแนะแนวด้านผู้เรียน
<p>พัฒนาการทางเพศ</p> <ul style="list-style-type: none">■ สามารถบอกลำดับพัฒนาการทางเพศในแต่ละช่วงชีวิตของมนุษย์■ บอกหน้าที่และวิธีดูแลสุขภาพของระบบสืบพันธุ์■ มีทัศนคติว่า “เพศสัมพันธ์” เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตมนุษย์ที่เป็นทั้งเพื่อการสืบพันธุ์และเพื่อความสุขและความพึงพอใจในเพศรสที่เป็นธรรมชาติมนุษย์■ แสดงออกถึงการเคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน โดยไม่นำความแตกต่างมาตัดสินคุณค่าของความเป็นมนุษย์ และเข้าใจว่ามนุษย์มีความแตกต่างโดยธรรมชาติ ทั้งพัฒนาการทางร่างกายจิตใจ และรสนิยมทางเพศ■ มีความพึงพอใจกับภาพลักษณ์ของตนเอง มีข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความเชื่อ เรื่องขนาดรูปร่างกับความสามารถทางเพศ	<p>มาตรฐานที่ ๑ รู้จักเข้าใจและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น</p> <ul style="list-style-type: none">■ รับรู้และเข้าใจความต้องการความรู้สึกของตนเอง■ แสวงหาแบบอย่างที่ดี และเลือกแบบอย่างที่เหมาะสมกับตนเอง■ รู้และเข้าใจความสนใจ ความถนัดด้านการเรียนอาชีพและบุคลิกภาพของตนเอง■ รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น■ รู้และเข้าใจสาเหตุของปัญหาของตนเอง มีแนวทางและทักษะในการแก้ปัญหา

^{๓๔} กลุ่มพัฒนามาตรฐานและการประกันคุณภาพภายใน. อ้างแล้ว.

<p>หลักสูตรเพศศึกษาอบด้าน ก้าวอย่างเข้าใจ</p>	<p>มาตรฐาน การแนะแนวด้านผู้เรียน</p>
<p>สัมพันธภาพ</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ สามารถบอกถึงความสำคัญ บทบาท ความคาดหวังและคุณสมบัติพื้นฐานของความเป็นเพื่อน คนรัก คู่แต่งงานและสมาชิกครอบครัวที่เอื้อให้สัมพันธภาพนั้นอยู่บนความพึงพอใจของทั้งสองฝ่าย ■ แสดงการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลว่าเป็นเรื่องเฉพาะของแต่ละคน ไม่ใช่เรื่องดีหรือไม่ดี ■ สามารถบอกถึงรูปแบบความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกัน หรือใช้อำนาจต่อกัน รู้แนวทางในการปรับเปลี่ยนหรือรับมือกับเหตุการณ์ที่ไม่พึงปรารถนา ■ สามารถสื่อสารอย่างตรงไปตรงมา กับคนที่เรามีความสัมพันธ์ด้วยถึงสิ่งที่ทำให้เราไม่พอใจ และสามารถบอกวิธีการหาทางออกอย่างสร้างสรรค์แทนการตอบโต้แสดงออกที่รุนแรง ■ สามารถบอกแนวทางในการเริ่มต้นและสานต่อความสัมพันธ์บนพื้นฐานของการศึกษาเรียนรู้กันและกัน รู้วิธียุติความสัมพันธ์และจัดการกับอารมณ์ความรู้สึกของตนเองได้ <p>ทักษะส่วนบุคคล</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ สามารถบอกเล่า แลกเปลี่ยนถึงทัศนคติ ความเชื่อและแสดงพฤติกรรมตามแนวคิดของตน ■ แสดงออกถึงการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ไม่ตัดสินคุณค่าของผู้อื่น โดยใช้ทัศนคติความเชื่อเกี่ยวกับเพศของตนเป็นที่ตั้ง 	<p>มาตรฐานที่ ๔ ปรับตัวและดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ รับรู้การเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย อารมณ์ และสังคมของตนเอง รู้เท่าทันและยอมรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเอง ■ สามารถควบคุมอารมณ์และแสดงอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ <div style="text-align: center;"> </div> <p>มาตรฐานที่ ๕ การปรับตัวและดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ เข้าใจและยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลและรับรู้ความต้องการ ความรู้สึก ความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล เคารพศักดิ์ศรีในความแตกต่างระหว่างบุคคล

หลักสูตรเพศศึกษารอบด้าน ก้าวอย่างเข้าใจ	มาตรฐาน การแนะแนวด้านผู้เรียน
<ul style="list-style-type: none"> ■ เมื่อต้องตัดสินใจ จะเริ่มต้นจากการหาข้อมูลเพื่อสร้างทางเลือก และคิดถึงผลที่ตามมาของแต่ละทางเลือกก่อนตัดสินใจ ■ สื่อสารความต้องการ บอกความคิดเห็น ความรู้สึกของตนเองบนพื้นฐานของการเคารพสิทธิของผู้อื่น ■ มีข้อมูลและทักษะในการหาข้อมูลเพื่อแสวงหาความช่วยเหลือจากผู้อื่นเมื่อเกิดปัญหา และเรียนรู้วิธีการที่จะเผชิญปัญหา <p>พฤติกรรมทางเพศ</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ แสดงออกถึงความเป็นเพศและดำเนินชีวิตตามคุณค่าเกี่ยวกับเพศที่ตนเองยึดถือได้อย่างเป็นสุขในแต่ละช่วงวัย ■ ปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างเท่าเทียมกัน ไม่นำความแตกต่างทางเพศหรือวัยมาล้อเลียนดูหมิ่น ไม่เห็นด้วยกับการแบ่งแยกคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ด้วยเพศและวัย ■ ให้คุณค่ากับการสร้างความพึงพอใจทางเพศที่ไม่เอาเปรียบทำร้ายหรือสร้างความทุกข์ให้กับตนเองและผู้อื่น ■ รู้จักเลือกหาและรับข้อมูลข่าวสารทางเพศ จากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือและตรวจสอบที่มาได้ ■ มีสัมพันธภาพทางเพศด้วยความรับผิดชอบ ไม่หลอกลวง เอารอดเอาเปรียบ ■ กล้าเรียนรู้/สัมผัสส่ววัยวะเพศ และส่วนต่างๆ ของร่างกายที่เรารู้สึกทางเพศเพื่อเข้าใจ และสามารถจัดการปฏิกิริยาที่อาจเกิดขึ้นเมื่อมีความสัมพันธ์ใกล้ชิด 	<ul style="list-style-type: none"> ■ สามารถสื่อสารความคิด ความรู้สึกให้ผู้อื่นเข้าใจได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์และบุคคล ■ สามารถจัดการกับอารมณ์และแสดงออกได้อย่างเหมาะสมกับวัยและสถานการณ์ ■ ปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ■ สามารถทำงานร่วมกับกลุ่มได้ รับรู้และแสดงบทบาทการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข <div style="text-align: center;"> </div>

<p>หลักสูตรเพศศึกษารอบด้าน ก้าวอย่างเข้าใจ</p>	<p>มาตรฐาน การแนะแนวด้านผู้เรียน</p>
<p>สุขภาพทางเพศ</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ สามารถเลือกใช้วิธีการป้องกันการตั้งครรภ์และการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ รวมทั้งเชื้อเอชไอวีได้อย่างถูกวิธี ■ ไม่ด่วนตัดสินใจ สามารถแสวงหาความช่วยเหลือ ขอคำปรึกษาจากผู้ใหญ่ บุคลากรวิชาชีพ และหน่วยงานที่ให้คำปรึกษาในเรื่องสุขภาพทางเพศเพื่อหาทางเลือกก่อนตัดสินใจ ■ รู้จักป้องกัน และหาความช่วยเหลือเมื่อถูกล่วงเกินทางเพศ <p>สังคมและวัฒนธรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ สามารถบอกถึงการเปลี่ยนแปลงในเรื่องค่านิยมของแต่ละยุคสมัยทางด้านเพศและผลกระทบต่อบทบาทหญิงชาย และคำว่า “เพศ” ■ สามารถอธิบายถึงสิทธิตามกรอบของกฎหมายปัจจุบันที่ว่าด้วยเรื่องเพศของตนเอง ■ สามารถวิเคราะห์ถึงพฤติกรรมค่านิยมต่างๆ ที่เกิดจากสื่อ รวมทั้งการโฆษณาชวนเชื่อในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเพศ 	<p>มาตรฐานที่ ๓ ตัดสินใจและแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ สามารถกำหนดเป้าหมาย วางแผนในการแก้ไขปัญหาและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ระบุทางเลือกในการแก้ปัญหาได้อย่างหลากหลาย ■ ตัดสินใจและแก้ไขปัญหาของตนเองและร่วมตัดสินใจแก้ไข ปัญหาเกี่ยวกับตนเอง ครอบครัว โรงเรียนและสังคม <p>มาตรฐานที่ ๒ รู้จักแสวงหาและใช้ข้อมูลสารสนเทศ</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ รู้จักแสวงหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลใกล้ตัวหรือที่หลากหลายได้ และเลือกใช้ข้อมูลให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ■ สามารถค้นหา รวบรวม วิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลเฉพาะด้านจากแหล่งต่างๆ ด้วยวิธีการที่หลากหลายทันสมัย ■ สามารถเลือกสรรและใช้ข้อมูลสารสนเทศให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

บทเรียนที่ผ่านมา คือ วิกฤติหรือโอกาส

๓ ปีแห่งการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมให้เกิดการจัดการสอนเพศศึกษาในโรงเรียนทั่วประเทศไทย มีอุปสรรคที่เป็นดังความท้าทายซึ่งโครงการก้าวอย่างองอาจเข้าใจรวบรวมไว้ เพื่อหวังให้เกิดการประสานความร่วมมือกันสำหรับการผลักดันให้มีการบรรจุหลักสูตรเพศศึกษาในสถานศึกษาเพื่อความยั่งยืนและต่อเนื่องในการเรียนการสอน อันจะส่งผลดีต่อเยาวชน ดังนี้

จำนวนเวลาเรียนที่ไม่เพียงพอ

ส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจและทัศนคติของนักเรียน

ปัจจุบันโรงเรียนส่วนใหญ่มีชั่วโมงการสอนเพศศึกษาโดยเฉลี่ยอยู่ที่ ๓-๔ ชั่วโมงต่อภาคการศึกษา ซึ่งถือว่าน้อยมาก ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนเพศศึกษายังไม่เป็นระบบและไม่ต่อเนื่อง นอกจากชั่วโมงเรียนที่ไม่เพียงพอแล้ว ยังพบว่าการสอนเพศศึกษามักให้น้ำหนักเฉพาะเรื่องพัฒนาการทางร่างกาย และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ โดยละเลยมิติด้านสัมพันธภาพทางสังคมซึ่งเป็นหัวใจสำคัญประการหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนเพศศึกษาอย่างรอบด้าน พบว่าสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากองค์ความรู้ของครูผู้สอน ซึ่งมักจำกัดอยู่ในเรื่องพัฒนาการทางร่างกายและโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

การให้ความสำคัญต่อการจัดหลักสูตรเพศศึกษา

ของผู้บริหารทั้งในระดับนโยบายและสถานศึกษา

ในภาพรวม นโยบายทางด้านการศึกษาของโรงเรียนส่วนมากยังให้ความสำคัญกับความ เป็นเลิศทางด้านวิชาการ เช่น หมวดวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ มากกว่าหมวดสังคมหรือการสอน ให้เด็กมีทักษะชีวิต ซึ่งเรื่องนี้สะท้อนค่านิยมของสังคมไทยที่ผู้ปกครองมักต้องการให้บุตรหลาน ตนเองเก่งด้านหมวดวิทยาศาสตร์ เพราะมองว่าจะหางานง่ายและมีอาชีพที่มั่นคงในอนาคต การขาดความเข้าใจถึงความสำคัญและความจำเป็นของการเรียนการสอนเพศศึกษาส่งผลให้ การจัดการเรียนการสอนเพศศึกษายังไม่เป็นระบบและไม่ต่อเนื่อง และทำให้เยาวชนไม่ได้รับ ประโยชน์จากการเรียนเท่าที่ควร

การสนับสนุนการจัดการเรื่องเพศศึกษาแบบบูรณาการ

ในการจัดการเรียนการสอนเพศศึกษา จำเป็นต้องมีระบบสนับสนุนให้ครูสามารถพัฒนาตัวเองทั้งในด้านองค์ความรู้และทักษะในการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งได้แก่ การอบรม การเตรียมความพร้อม ระบบนิเทศระหว่างครูผู้สอน ซึ่งปัจจุบันยังไม่มีหน่วยงานใดรับผิดชอบหรือเป็นแม่ข่ายให้เกิดกระบวนการดังกล่าว พบว่าครูผู้สอนหลายท่านที่ได้รับมอบหมายให้สอนเพศศึกษาอย่างรอบด้านถูกคาดหวังให้สอนตามตำราหลักสูตรที่ได้รับมอบทันที โดยปราศจากการอบรมใดๆ การขาดความเข้าใจและขาดการสนับสนุนเชิงระบบทำให้เพศศึกษาจึงมักเป็นงานฝากหรืองานเฉพาะที่มักได้รับความสนใจเป็นครั้งคราวตามโอกาสเฉพาะ เช่น งานวันเอดส์โลก งานรณรงค์เรื่องยาเสพติด ฯลฯ

การเชื่อมต่อกับหน่วยบริการด้านสุขภาพที่เป็นมิตรสำหรับเยาวชน

ด้านหนึ่งของเพศศึกษาที่มีประสิทธิภาพคือ โรงเรียนจะต้องมีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เชื่อมโยงกับระบบบริการสุขภาพอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การให้ความช่วยเหลือในกรณีที่นักเรียนตั้งครรภ์ในระหว่างเรียน แต่ที่ผ่านมาโรงเรียนมักจะแก้ปัญหาโดยให้นักเรียนที่ตั้งครรภ์ลาออกไป ซึ่งไม่ใช่การจัดการกับปัญหาอย่างเหมาะสม โรงเรียนควรมีส่วนช่วยเหลือนักเรียนในการเข้าถึงบริการและสร้างระบบติดตามผล เช่น การปรึกษานักจิตวิทยา การติดตามผลหลังคลอด ฯลฯ

การพัฒนาการให้การศึกษาพ่อแม่ (Parenting)

การที่โรงเรียนเป็นกลไกส่วนสำคัญที่สุดส่วนหนึ่งของชุมชน ทำให้โรงเรียนมีบทบาทและหน้าที่ต่อชุมชนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นอกจากบทบาทของโรงเรียนที่ต้องดูแลเยาวชนซึ่งรวมถึงเยาวชนในชุมชนที่ไม่ได้เป็นนักเรียนของโรงเรียน โรงเรียนยังควรมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเข้าใจและความร่วมมือกับผู้ปกครองในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์กับการเรียนรู้และการพัฒนาของเยาวชนซึ่งรวมถึงเรื่องเพศศึกษาด้วย ดังนั้นโรงเรียนควรใช้ความสัมพันธ์

แสวงหาความร่วมมือจากผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพศศึกษาทั้งในบ้านและในโรงเรียน

บรรยากาศทางสังคมและความเข้าใจต่อเรื่อง “เพศ”

การที่คนส่วนใหญ่ในสังคมยังมีทัศนคติทางลบและขาดความเข้าใจต่อเรื่อง “เพศ” ถือเป็นอุปสรรคต่อการที่โรงเรียนจะจัดการเรียนการสอนเพศศึกษาอย่างรอบด้าน เนื่องจากโรงเรียนเกรงต่อการถูกตำหนิ หรือถูกวิพากษ์วิจารณ์จากสังคม ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศทางสังคมที่ดีและสร้างความเข้าใจต่อเรื่องเพศให้กับคนในสังคม เพื่อให้สังคมเห็นความจำเป็นและสนับสนุนเพศศึกษาในโรงเรียน และทำให้โรงเรียนสอนเพศศึกษาได้โดยไม่เกิดความขัดแย้งทางสังคม

การสอนเพศศึกษาส่งผลต่อการตัดสินใจ มีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่น

จากตัวอย่างการศึกษาและงานวิจัยในต่างประเทศหลายชิ้นพบว่า

- การจัดการเรียนรู้เพศศึกษาอย่างรอบด้านอย่างมีประสิทธิภาพส่งผลเชิงบวกกับพฤติกรรมทางเพศและสุขภาพของเยาวชน เช่น ทำให้เยาวชนชะลอการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก ลดความถี่ของการมีเพศสัมพันธ์ ลดจำนวนคู่นอนและความเสี่ยงในการมีเพศสัมพันธ์อย่างไม่ป้องกัน นอกจากนี้ ยังพบว่าเยาวชนที่ได้เรียนเพศศึกษามีการใช้ถุงยางอนามัยและยาคุมกำเนิดเพิ่มขึ้น^{๙๕}

- การจัดการเรียนรู้เพศศึกษาจะได้ผลดีที่สุดก็ต่อเมื่อผู้เรียนได้รับข้อมูลที่รอบด้านในเรื่องเพศ และได้รับข้อมูล “ก่อน” ที่จะมีเพศสัมพันธ์ โดยมีการพัฒนาทักษะต่างๆ ที่จะทำให้เด็กไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศเมื่อยังไม่พร้อมด้วย^{๙๖}

- งานวิจัยล่าสุด (๒๕๔๙) ของ Douglas Kirby ศึกษาผลการประเมินการสอนเพศศึกษา ๘๓ ชิ้น ในประเทศพัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนารวมทั้งประเทศไทย พบว่า การสอนเพศศึกษาส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นมากกว่าเชิงลบ (ร้อยละ ๙๓ ของผลการประเมินระบุว่าวัยรุ่นเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี เช่น ชะลอการมีเพศสัมพันธ์ ลดจำนวนคู่นอน หรือรู้จักมีเพศสัมพันธ์แบบป้องกัน ในขณะที่เพียงร้อยละ ๗ ของผลการประเมินระบุว่าวัยรุ่นเปลี่ยนแปลงในทางที่แย่ง)^{๙๗}

- โครงการโรคเอดส์แห่งสหประชาชาติ (UNAIDS) ศึกษารายงานวิจัยการสอนเพศศึกษา ๖๔ ชิ้นในหลายประเทศรวมถึงประเทศไทยพบว่า การสอนเพศศึกษาไม่ได้ทำให้เด็กมีเพศสัมพันธ์เร็วขึ้น แต่ชะลอการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก ลดจำนวนคู่นอน ลดการตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อม และลดการติดต่อของโรคทางเพศสัมพันธ์^{๙๘}

^{๙๕} McKeon, B. *Effective Sex Education (The Facts)* (Washington, DC: Advocates for Youth, 2006).

^{๙๖} Grunseit, A. and Kippax S., *Effects of Sex Education on Young People's Sexual Behavior*, (Geneva: World Health Organization, 1993).

^{๙๗} Kirby, D., B.A Laris and Roller, L., *Sex and HIV Education Programs for Youth: Their Impact and Important Characteristics* (California: ETR Associates, 2006).

^{๙๘} Joint United Nations Programme on HIV/AIDS, *Sexual Health Education Does Lead to Safer Sexual Behavior* (UNAIDS Review Press Release, 1997).

- องค์การอนามัยโลก (WHO) ศึกษารายงานวิจัย ๓๕ ชิ้น พบว่า โครงการเพศศึกษาที่ส่งผลเชิงบวกต่อการปรับพฤติกรรมทางสุขภาพของวัยรุ่น เป็นโครงการที่ครอบคลุมเนื้อหาอย่าง “รอบด้าน” ทั้งในเรื่องการไม่มีเพศสัมพันธ์ การมีเพศสัมพันธ์โดยใช้การคุมกำเนิดและวิธีป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ^{๓๔}

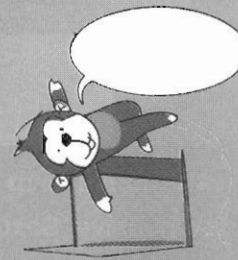
- The Institute of Medicine ของสหรัฐอเมริกา พบว่า การสอนเพศศึกษาอย่างรอบด้านสามารถช่วยลดพฤติกรรมเสี่ยงในหมู่วัยรุ่น ในขณะที่พบว่ายังไม่มีหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่จะยืนยันได้ว่าการสอนแบบ “ห้าม” วัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์สามารถลดพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นได้ ดังนั้น สถาบันดังกล่าวจึงแนะนำให้รัฐบาลท้องถิ่นในทุกรัฐของสหรัฐอเมริกายกเลิกการให้เงินช่วยเหลือแก่โครงการเพศศึกษาแบบห้ามวัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์จนกว่าจะแต่งงาน และยังเรียกร้องให้ผู้ว่ารัฐต่างๆ และโรงเรียนนำหลักสูตรเพศศึกษาอย่างรอบด้านมาใช้ ^{๓๕}

^{๓๔} Grunseit, A and Kippax, S.1993

^{๓๕} SIECUS. *No Time to Lose: Getting More from HIV Prevention*. Institute of Medicine (IOM). (Washington, DC: National Academy Press, 2000).

การเปรียบเทียบเพศศึกษารอบด้านกับเพศศึกษา ที่ “ห้าม” มีเพศสัมพันธ์จนกว่าแต่งงาน^๑

เพศศึกษารอบด้าน (Comprehensive Sexuality Education)	เพศศึกษาแบบ “ห้าม” มีเพศสัมพันธ์ จนกว่าจะแต่งงาน (Abstinence-Only-Until-Marriage)
สอนให้เห็นว่าเรื่องเพศเป็นเรื่องธรรมชาติ ความต้องการทางเพศเป็นเรื่องปกติ และเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตที่มีสุขภาวะ	สอนให้เห็นว่าเพศสัมพันธ์ที่อยู่นอกเหนือจากการครองคู่สมรส เป็นอันตรายต่อชีวิต จิตใจ และความผาสุกของสังคม
สอนให้เห็นว่าการไม่มีเพศสัมพันธ์คือวิธีที่ได้ผลที่สุดในการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และเอดส์	สอนให้เห็นว่าพฤติกรรมทางเพศอย่างเดียวที่เป็นที่ยอมรับคือการไม่มีเพศสัมพันธ์จนกว่าจะแต่งงาน
สอนให้ตระหนักถึงการให้คุณค่า และสิ่งที่คุณเองให้คุณค่า ควบคู่ไปกับการเข้าใจว่าครอบครัวและชุมชนที่เราอยู่ ให้คุณค่าต่อสิ่งนั้นอย่างไร	สอนให้เห็นว่าคุณค่าเพียงอย่างเดียวคือการไม่มีเพศสัมพันธ์จนกว่าจะแต่งงาน
ให้สาระที่หลากหลายเกี่ยวกับเรื่องเพศ ไม่ว่าจะพัฒนาการ ธรรมชาติในเรื่องเพศของมนุษย์ สัมพันธภาพ ทักษะส่วนบุคคล การแสดงออกในเรื่องเพศ สุขภาพทางเพศ มิติด้านสังคมวัฒนธรรมของเรื่องเพศ	ตอกย้ำประเด็นการรักษาพรหมจรรย์ และผลร้ายต่างๆ ของการมีเพศสัมพันธ์โดยไม่แต่งงาน
ให้ข้อเท็จจริงตรงไปตรงมาไม่ปิดบังในเรื่องการทำแท้ง การสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง ความพึงใจและรสนิยมทางเพศแบบต่างๆ	พยายามหลีกเลี่ยงที่จะพูดถึงเรื่องดังกล่าว
ให้ข้อมูลทางบวกเกี่ยวกับเรื่องเพศ การแสดงออกทางเพศ ควบคู่ไปกับผลดีของการรักษาพรหมจรรย์	ให้ข้อมูลเชิงตำหนิ บังคับปราม เพื่อส่งเสริมการรักษาพรหมจรรย์ และไม่ส่งเสริมการแสดงออกหรือแสดงความรู้สึกที่เกี่ยวกับเรื่องเพศ

^๑Advocates for Youth Washington D.C., Sex Education Programs: Definitions & Point-by-Point Comparison. (www.advocatesforyouth.org).

<p>เพศศึกษารอบด้าน (Comprehensive Sexuality Education)</p>	<p>เพศศึกษาแบบ “ห้าม” มีเพศสัมพันธ์ จนกว่าจะแต่งงาน (Abstinence-Only-Until-Marriage)</p>
<p>สอนให้รู้ว่าการใช้ถุงยางและสารหล่อลื่นอย่างถูกต้อง จะทำให้สามารถลดความเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์และการเกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ แม้ว่าจะไม่ประกันความเสี่ยงได้ ๑๐๐%</p>	<p>เน้นประเด็นว่าไม่สามารถเชื่อมั่นในถุงยางอนามัย เพราะไม่สามารถประกันความปลอดภัย และมักจะขยายภาพความล้มเหลวของถุงยางอนามัยให้เกินจริง</p>
<p>สอนให้รู้ว่าการใช้วิธีการคุมกำเนิดสมัยใหม่สามารถป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ได้อย่างไร</p>	<p>ไม่พยายามพูดถึงวิธีคุมกำเนิดให้รู้ว่าจะปฏิบัติได้อย่างไร ยกเว้นเรื่องถุงยางและความปลอดภัยของถุงยาง</p>
<p>ให้ข้อมูลที่ถูกต้องชัดเจน เกี่ยวกับโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และเอดส์ รวมทั้งวิธีการหลีกเลี่ยงความเสี่ยง</p>	<p>ให้ข้อมูลที่ไม่ชัดเจน และมักจะขยายความในเรื่องการติดเชื้อด้วยข้อมูลที่เกินจริง และมักพยายามทำให้ผู้เรียนเชื่อว่าถ้ามีเพศสัมพันธ์โดยไม่แต่งงาน จะได้รับผลจากโรคร้ายเหล่านั้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้</p>
<p>สอนให้ตระหนักว่า คำสอนและคุณค่าทางศาสนาที่บุคคลยึดถือจะมีส่วนกำหนดการดำเนินชีวิต และการแสดงออกทางเพศของบุคคลอย่างไร และให้โอกาสผู้เรียนได้สำรวจความคิด ความเชื่อของตน และครอบครัวต่อเรื่องนี้</p>	<p>มักจะนำคำสอนมาใช้เป็นเครื่องตอกย้ำ จูงใจให้เชื่อถือ และปฏิบัติ และสร้างความรู้สึกรับผิดบาป เมื่อไม่ปฏิบัติตามที่พึงเป็น</p>
<p>สอนให้เห็นว่าเด็ก/วัยรุ่นหญิงที่ตั้งครรภ์โดยไม่ตั้งใจ มีทางเลือก ไม่ว่าจะเป็นการอุ้มครรภ์จนครบกำหนดคลอดและเลี้ยงดูทารก หรือเมื่อคลอดแล้วอาจหาทางให้ทารกแก่ผู้อุปถัมภ์อื่น หรืออาจยุติการตั้งครรภ์ด้วยการทำแท้งหากไม่พร้อมจริง ๆ</p>	<p>สอนให้เห็นว่าหากเด็ก/วัยรุ่นหญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ มีเพียงหนทางเดียวคือต้องอุ้มครรภ์จนคลอดและต้องเลี้ยงดูบุตร หรือหาผู้อุปถัมภ์ทางเลือกของการทำแท้งเป็นบาปผิดร้ายแรงและยอมรับไม่ได้</p>

ห้ามวัยรุ่นไม่ให้มีเพศสัมพันธ์

จนกว่าจะแต่งงาน ห้ามได้จริงหรือ^{๔๒}

จนถึงขณะนี้ยังไม่มีการศึกษาหรืองานวิจัยใดที่สามารถยืนยันได้ว่าเพศศึกษาแบบ “ห้าม” มีเพศสัมพันธ์จนกว่าจะแต่งงาน (Abstinence-Only-Until-Marriage) ส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น หรือสามารถชะลอการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกของวัยรุ่น ในทางกลับกัน การศึกษาและงานวิจัยในต่างประเทศหลายชิ้นพบว่า เพศศึกษาแบบ “ห้าม” มีเพศสัมพันธ์จนกว่าจะแต่งงานกลับส่งผลเชิงลบและยังเป็นอันตรายต่อวัยรุ่น ไม่สามารถลดอัตราโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ในหมู่วัยรุ่น หรือการตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อม เนื่องจากการสอนแบบนี้ทำให้ผู้ใหญ่ไม่ได้สื่อสารกับวัยรุ่นในเรื่องเพศอย่างรอบด้านและลึกซึ้ง ทำให้เด็กมองไม่เห็นความเสี่ยงทางเพศ และวิธีป้องกันความเสี่ยง ซึ่งเท่ากับเป็นการสร้างความเสี่ยงทางเพศให้แก่เด็กๆ นั่นเอง

ตัวอย่างการศึกษาและงานวิจัยในต่างประเทศ เช่น

- การศึกษาชิ้นหนึ่งโดย Roger Starch Worldwide พบว่าวัยรุ่น ๒ ใน ๓ คิดว่าการสอนปฏิเสธ “just say no” เป็นสิ่งที่ไม่สามารถจะขัดขวางพวกเขาและเธอไม่ให้ไปยุ่งเกี่ยวกับเรื่องเพศ^{๔๓}
- งานวิจัยของมหาวิทยาลัยโคลัมเบียในสหรัฐฯ (Columbia University) พบว่าเด็กที่สาบานตนว่าจะถือพรหมจรรย์จนวันแต่งงาน ส่วนมากไม่สามารถรักษาคำสาบานนี้ (ร้อยละ ๘๘ มีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน) และมีการติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ไม่ต่างจากเด็กที่ไม่สาบาน แต่ที่สำคัญคือพบว่าเด็กที่สาบานจะไปตรวจหาเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์น้อยกว่าเด็กที่ไม่ได้สาบาน (ร้อยละ ๙.๖ และ ๑๘.๕ ตามลำดับ) นอกจากนี้เด็กที่สาบานยังใช้อุปกรณ์ในการคุมกำเนิดน้อย เช่น ใช้ถุงยางอนามัยเพียงร้อยละ ๔๓.๕ ขณะที่เด็กที่ไม่สาบานใช้ถุงยางร้อยละ ๕๗^{๔๔, ๔๕}

^{๔๒} McKeon, B., *The Facts—Effective Sex Education*. (Washington, DC: Advocates for Youth, 2006).

^{๔๓} Roper Starch Worldwide, *Teens Talk About Sex: Adolescent Sexuality in the 90s*. New York: Sexuality Information and Education Council of the United States, (1994), p.18.

^{๔๔} Bruckner H. and Bearman P. “After the promise: The STD consequences of adolescent virginity pledges.” *Journal of Adolescent Health* 36 (2005), pp. 271-278.

^{๔๕} Bearman PS, Bruckner H., Promising the future: virginity pledges and first intercourse. *American Journal of Sociology* 2001; 106(4):859-912.

- The Society for Adolescent Medicine แถลงว่า เพศศึกษาแบบ “ห้าม” วัยรุ่น มีเพศสัมพันธ์ ถือเป็นการลดรอนสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานในด้านสุขภาพ ชีวิตและสิทธิในการได้รับข้อมูล ^{๖๖}
- ผลการประเมินการสอนเพศศึกษาแบบ “ห้าม” มีเพศสัมพันธ์พบว่า ไม่ได้ช่วยให้วัยรุ่นชะลอการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก ในทางกลับกัน ๒ ใน ๖ ของผลการประเมินกลับพบว่ายิ่งทำให้วัยรุ่นไปยุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมทางเพศเพิ่มขึ้น ขณะที่อีก ๓ ผลการประเมินพบว่าการสอนแบบนี้ไม่มีผลต่อพฤติกรรมวัยรุ่น และมีผลการประเมินขึ้นเดียวที่พบว่าการสอนแบบนี้ส่งผลกระทบหลายๆ แบบกับวัยรุ่น อย่างไรก็ตาม ผลการประเมินพบว่าการสอนแบบ “ห้าม” ไม่สามารถลดกิจกรรมทางเพศของวัยรุ่นได้ในระยะยาว ^{๖๗}

^{๖๖} Society for Adolescent Medicine. "Abstinence-only education policies end programs, a position paper of the Society for Adolescent Medicine." *Journal of Adolescent Health* 2006, 38(1):83-87

^{๖๗} Hauser D. *Five Years of Abstinence-Only-Until-Marriage Education: Assessing the Impact*. (Washington, DC: Advocates for Youth 2004)

บทสรุป

บทบาทของสถานศึกษาต่อการเกิดการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา รอบด้านอย่างมีประสิทธิภาพ

ในการสร้างการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้านให้เกิดแก่เยาวชนอันจะส่งผลต่อการลดโอกาสในการมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ สถานศึกษาในฐานะที่มีบทบาทโดยตรงในการทำหน้าที่จัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา ควรคำนึงถึงเป้าหมายการจัดการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้าน ดังนี้

- มีเป้าหมายที่ชัดเจน รวมทั้งมีการตรวจสอบและประเมินผลการสอนว่าได้บรรลุเป้าหมายเหล่านั้นหรือไม่
- นโยบายการจัดการเรียนการสอนเพศศึกษาควรได้รับการสนับสนุนจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และนโยบายต้องนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง
- สร้างความเข้าใจในประโยชน์ของเพศศึกษาให้กับทุกฝ่าย เช่น หน่วยงานที่ออกแบบหลักสูตร พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู และนักเรียน เพื่อจะได้รับการยอมรับและการสนับสนุนจากบุคคลเหล่านี้
- เพศศึกษาต้องสามารถเข้าถึงผู้เรียนทุกคนและมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของผู้เรียน
- ครูผู้สอนเพศศึกษาต้องมีความมั่นใจและได้รับการอบรมเกี่ยวกับหลักสูตร
- มีบรรยากาศและสภาพแวดล้อมระหว่างการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเยาวชนและปลอดภัยต่อครู บุคลากร เยาวชนและผู้สังเกตการณ์
- ครูผู้สอนเพศศึกษาต้องให้ความเคารพในสิทธิและความคิดเห็นที่หลากหลายของเยาวชน
- ใช้วิธีการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ แยกแยะข้อมูล/ปัญหาด้วยตนเอง
- ช่วยเหลือ ให้กำลังใจครูผู้สอนเพศศึกษาให้มีความมั่นใจในการสอน
- สร้างความร่วมมือและให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม
- สร้างพัฒนาการให้กับผู้เรียนในเรื่องคุณธรรม จิตวิญญาณ และวัฒนธรรม
- ทำงานอย่างต่อเนื่องกับองค์กรหรือบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องเพศศึกษา

บรรณานุกรม

กมลทิพย์ ไบเงิน. (๒๙ ก.ค. ๒๕๕๐). เปิดผลศึกษา SEX คอของ ๑๒ ปี มี Sex กับคูรั๊กหรือแฟน. ๑%. **คมชัดลึก** http://www.komchadluek.net/2007/07/03/e001__129036.php?new__id=129036

กลุ่มพัฒนามาตรฐานและการประกันคุณภาพภายในสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (๒๕๕๐). **มาตรฐานการแนะแนวด้านผู้เรียน**. www.academic.obec.go.th.

กลุ่มโรคเอดส์. (๒๕๔๖). สำนักโรคเอดส์ วัณโรค และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ กระทรวงสาธารณสุข. **วิเคราะห์สถานการณ์ผู้ติดเชื้อผู้ป่วยเอดส์ในประเทศไทย**.

คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์. (๒๕๕๐). **แผนยุทธศาสตร์บูรณาการป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔ สารระสำคัญเล่มที่ ๑**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

โครงการ ChildWatch การสำรวจสถานการณ์เด็กและเยาวชน. ๒๕๔๔-๒๕๔๙.

จงเจริญ ศรีแก้ว กริมส์แมนน์ (ผู้แปล). (๒๕๔๕). **คู่มือ ECPAT: ปกป้องน้องน้อยจากภัยออนไลน์**. เขียนโดย Carol Livingston. กรุงเทพฯ: ECPAT International End Child Prostitution Child Pornography and Trafficking of Children for Sexual Purpose. www.ecpat.net.

ดูเร็กซ์ โกลบัล เซ็กส์ เซอร์เวย์. ๒๐๐๓ (พ.ศ. ๒๕๔๖).

ดูเร็กซ์ โกลบัล เซ็กส์ เซอร์เวย์. ๒๐๐๕ (พ.ศ. ๒๕๔๘)

ธนพร สง่าศรี และคณะ. (๒๕๔๗). รายงานการทบทวนสถานการณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศของเด็กวัยรุ่น การเสริมสร้างทักษะชีวิตและการให้การศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

นายแพทย์สุรียเดว ทรีปาตี. (ม.ป.ป.). **วัยรุ่นกับเพศสัมพันธ์**. ม.ป.พ.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. (๙-๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐). กามารมณนอกชีวิต. **มติชนสุดสัปดาห์**.
หน้า ๙๑.

ยุพา พูนขำ และ กอบกาญจน์ มัทธโน. (๒๕๔๔). เพศศึกษา ภูมิคุ้มกันที่วัยรุ่นต้องได้รับ. **วารสารการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม**, ๒๔.(๒), ๒๖-๓๒.

มูลนิธิสร้างความสำเร็จเรื่องสุขภาพผู้หญิง. (๒๕๕๐). ข้อเสนอเชิงนโยบาย: สุขภาพทางเพศของวัยรุ่นไทย. www.whaf.or.th.

ศิริยุพา นันสุนานนท์. (๒๕๔๙). โครงการวิจัย การศึกษาความรู้ เจตคติ ความเชื่อ และพฤติกรรมทางเพศของเยาวชนไทย. สถาบันวิทยาศาสตร์การแพทย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล (๒๕๔๔). **รายงานสุขภาพคนไทย**.
กรุงเทพฯ: บริษัท อิงค์ ออน เปเปอร์ จำกัด.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (๒๕๕๐). “รัก” หรือ “เซ็กส์” เด็กไทย พร้อมรับมือ ?? **จดหมายข่าวสร้างสุข ๖๕**, (กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐), ๑๐.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ และ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (๒๕๔๙). **แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพศศึกษา ช่วงชั้นที่ ๑, ๒, ๓ และ ๔**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (๒๕๔๗). **รายงานการทบทวนสถานการณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศของเด็กวัยรุ่น การเสริมสร้างทักษะชีวิต และการให้การปรึกษา**.

สำนักกระบวนวิชา กระทรวงสาธารณสุข. (๒๕๔๗).

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (๒๕๔๕). **สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔**. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (๒๕๔๙). **มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

องค์การแพธ (๒๕๕๐). **คู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษาสำหรับเยาวชนช่วงชั้นที่ ๓ และ ๔ โครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจ**. กรุงเทพฯ: บริษัท เออร์เจนท์ แทค จำกัด.

- Advocates for Youth. (2007). **Sex Education Programs: Definitions & Point-by-Point Comparison**. Retrieved. June 30, 2007 form www.advocatesforyouth.org.
- Bearman PS, Bruckner H. (2001). 'Promising the future: virginity pledges and first intercourse', **American Journal of Sociology**. 106(4), pp. 859-912.
- Bruckner H, and Bearman P. (2005). 'After the promise: The STD consequences of adolescent virginity pledges', **Journal of Adolescent Health** 36, pp. 271-278.
- Grunseit, A. and Kippax S. (1993). **Effects of Sex Education on Young People's Sexual Behavior**. Geneva: World Health Organization.
- Hauser D. (2004). **Five Years of Abstinence-Only-Until-Marriage Education: Assessing the Impact**. Washington, DC: Advocates for Youth.
- Joint United Nations Programme on HIV/AIDS. (1997). **Sexual Health Education Does Lead to Safer Sexual Behavior**. UNAIDS Review Press Release.
- Kirby, D. (2004). In International Conference on Education, **The Impact on behavior of sex and HIV education programmes throughout the world**. Geneva, Switzerland: UNESCO. IBE.
- Kirby, D., B.A Laris and Roller, L. (2006). **Sex and HIV Education Programs for Youth: Their Impact and Important Characteristics**. California; ETR Associates.
- McKeon, B. (2006). **Effective Sex Education (The Facts)**. Washington, DC: Advocates for Youth.
- Roper Starch Worldwide. (1994). **Teens Talk About Sex: Adolescent Sexuality in the 90s**. New York, Sexuality Information and Education Council of the United States, p.18.
- SIECUS. (2000). **No Time to Lose: Getting More from HIV Prevention**. Institute of Medicine (IOM). Washington, DC.: National Academy Press.
- Society for Adolescent Medicine. (2006). 'Abstinence-only education policies and programs: a position paper of the Society for Adolescent Medicine', **Journal of Adolescent Health**. 38(1), pp.83-87.
- The Sexuality Information and Education Council of the United States (SIECUS). (2004). **Guideline for comprehensive sexuality education from kindergarten – 12th Grade**. (3rd ed.). Futon Press.

הכנסות

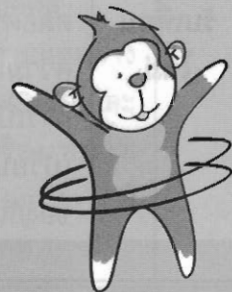
ภาคผนวก

๑. ตารางแผนการเรียนรู้เพศศึกษา โครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจ สำหรับช่วงชั้น ๓ (มัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๓)
๒. ตัวอย่างการนำเพศศึกษาเข้าสู่หลักสูตรสถานศึกษา: ประสพการณ์สถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจ โดยจัดชั่วโมงการเรียนเพศศึกษาสำหรับนักเรียนทุกคนในทุกระดับชั้นอย่างต่อเนื่อง ปีการศึกษาจะไม่น้อยกว่า ๑๖ ชั่วโมง
๓. แนะนำโครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจ พร้อมองค์ประกอบที่รวมโครงการ
๔. รายชื่อหลักสูตรการอบรมและสื่อเอกสารที่ผลิตและเผยแพร่ในโครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจ

ภาคผนวก ๑

ตารางแผนการเรียนรู้เพศศึกษา โครงการก้าวอย่างเข้าใจ
สำหรับช่วงชั้น ๓ (มัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๓)
ระดับชั้นละ ๑๖ คาบเรียน

แผนการเรียนรู้เพศศึกษา “ก้าวอย่างเข้าใจ” ระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑

คาบที่	แผนการเรียนรู้	สาระสำคัญ	วัตถุประสงค์	หมวด
๑.	อย่างสู่วัยหนุ่มสาว	พัฒนาการเมื่อเข้าสู่วัยรุ่นของหญิงชาย และการเข้าสู่ภาวะเจริญพันธุ์ ซึ่งหากชายหญิงมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ป้องกันก็อาจนำไปสู่การตั้งครรภ์ได้	๑. อธิบายพัฒนาการทางเพศของหญิงชายเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและพฤติกรรม ๒. ระบุถึงสัญญาณความพร้อมทางร่างกายของหญิงชายที่เข้าสู่ภาวะการเจริญพันธุ์	พัฒนาการทางเพศ
๒.	สะอาดสดใสปลอดภัย	การดูแลสุขอนามัยทางเพศอย่างถูกวิธี รวมทั้งอวัยวะสืบพันธุ์เป็นสิ่งจำเป็น และไม่ใช้เรื่องน่าอาย	๑. บอกวิธีการดูแลสุขอนามัยทางเพศที่ถูกวิธีและปลอดภัย ๒. เข้าใจถึงความสำคัญของการค้นหาความรู้ในเรื่องการดูแลสุขอนามัย	สุขภาพทางเพศ
๓.	ประกาศรับเพื่อนใหม่	“เพื่อน” มีบทบาทสำคัญตลอดชีวิตของเรา การรักษาความเป็นเพื่อนต้องเรียนรู้ทั้งการเป็นผู้ให้และผู้รับ ไม่เอาเปรียบกัน และเคารพตัวตนของกันและกัน	๑. อธิบายคุณลักษณะสำคัญของบุคคลที่คนส่วนใหญ่อยากเป็นเพื่อนด้วย ๒. บอกวิธีการในการสร้างและรักษาสัมพันธ์ภาพอย่างน้อย ๓ วิธี	สัมพันธ์ภาพ

คาบที่	แผนการเรียนรู้	สาระสำคัญ	วัตถุประสงค์	หมวด
๔.	เรื่องของชีวิตชนก	เราควรเรียนรู้ที่จะปฏิบัติต่อบุคคลอื่นด้วยความเคารพ และไม่ควรแสดงออกให้ผู้อื่นรู้สึกด้อยค่า และต้องกล้าหาญที่จะขอโทษและรับผิดชอบในสิ่งที่ตนเองกระทำ	๑. บอกความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เป็นข้อเท็จจริงกับความคิดเห็นได้ ๒. ระบุวิธีการแสดงความรับผิดชอบเมื่อทำให้ผู้อื่นเสียหาย เสียใจ	ทักษะส่วนบุคคล
๕.	เมื่อคนบ่น	เรามักมีความคาดหวังต่อคนที่เรามีความสัมพันธ์ด้วย ความคาดหวังที่มีต่อกันอาจไม่ตรงกัน ซึ่งอาจนำไปสู่ความขัดแย้งได้ การพูดคุย สื่อสาร จะช่วยให้เข้าใจ และปรับตัวเข้าหากันได้มากขึ้น	๑. บอกความคาดหวังที่มีต่อกันระหว่างความสัมพันธ์แบบเพื่อนกับเพื่อน ครูกับนักเรียน พ่อแม่กับลูก ๒. ระบุปัจจัย ๓ ข้อที่ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างบุคคล ๓. บอกวิธีการจัดการที่ตนเองเลือกใช้เพื่อลดความขัดแย้ง	สัมพันธภาพ
๖.	หลากหลายแบบ	การรักเพศเดียวกัน เป็นรสนิยมทางเพศแบบหนึ่งซึ่งไม่ใช่เรื่องผิดปกติหรือเบี่ยงเบน แต่สังคมบางส่วนยังยึดถือกับการแบ่งเพศตามสรีระ และไม่ให้การยอมรับคนที่มีความรสนิยมทางเพศที่แตกต่าง	๑. เข้าใจว่ารสนิยมทางเพศมีความหลากหลาย และเป็นเรื่องส่วนบุคคล ๒. ตระหนักถึงความแตกต่างของเพศสรีระ (Sex) และเพศสภาพหรือบทบาททางเพศ (Gender) ที่กำหนดโดยสังคม	พฤติกรรมทางเพศ

คาบที่	แผนการเรียนรู้	สาระสำคัญ	วัตถุประสงค์	หมวด
๗.	อยู่ร่วมกัน ฉันกับเธอ	ผู้ติดเชื้อเอชไอวียังสามารถดำเนินชีวิตได้ตามปกติ และ การใช้ชีวิตประจำวันร่วมกับผู้ติดเชื้อเอชไอวี ไม่สามารถทำให้เกิดการติดเชื้อได้	๑. ระบุความเชื่อที่ผิดๆ เกี่ยวกับผู้ติดเชื้อเอชไอวี ๒. มั่นใจที่จะใช้ชีวิตร่วมกับผู้ติดเชื้อ โดยเข้าใจว่าการใช้ชีวิตประจำวัน ไม่สามารถทำให้เกิดการติดเชื้อได้	สุขภาพ ทางเพศ
๘.	ไม่มี ไม่เท	การเท่าทันเรื่องกระแสนิยมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จะช่วยให้วัยรุ่นสามารถเป็นตัวของตัวเองได้ และไม่ตามกระแสจนเกิดผลกระทบต่อตนเอง และคนรอบข้าง	๑. บอกความหมายของ “แฟชั่น” และ “กระแสนิยม” และผลกระทบที่มีต่อวัยรุ่นได้ ๒. ระบุวิธีการสร้างการยอมรับจากเพื่อน โดยไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามตัวเหมือนกัน ๓. ยกตัวอย่างเพื่อเปรียบเทียบ “การเท่าทัน” กระแสแฟชั่น และ “การทำตามกระแส”	สังคมและ วัฒนธรรม
๙.	ฉันเป็น ฉันเอง	บุคคลแต่ละคนมีลักษณะเฉพาะตนที่แตกต่างกัน ทั้งเรื่องขนาดรูปร่าง สีผิว ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน ในขณะที่ค่านิยมในเรื่องความงามของสังคมแปรเปลี่ยนไปตามยุคสมัย	๑. เข้าใจว่าภาพลักษณ์ที่เป็นกระแสนิยมในสังคม ถูกสร้างขึ้นและเปลี่ยนแปลงได้ตามยุคสมัย ๒. บอกถึงผลกระทบจากการดัดแปลง เสริมแต่งอวัยวะร่างกาย	พัฒนาการ ทางเพศ

คาบที่	แผนการเรียนรู้	สาระสำคัญ	วัตถุประสงค์	หมวด
๑๐.	ทำตามสั่ง	ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ควรอยู่บนพื้นฐานของการเคารพ ให้เกียรติกัน ไม่ใช่ อำนาจบีบบังคับต่อกัน	๑. ระบุลักษณะของรูปแบบความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกัน ๒. บอกวิธีการปฏิบัติต่อผู้อื่น ที่แสดงถึงการเคารพซึ่งกันและกัน	สัมพันธ์ภาพ
๑๑.	เมื่อคนแซว	การสื่อสารอาจนำไปสู่การเข้าใจผิด หรือทำร้ายความรู้สึกของอีกฝ่ายได้ การแสดงความรับผิดชอบต่องสิ่งที่ตนเองกระทำ จะช่วยให้ความสัมพันธ์ดำเนินต่อไปได้	๑. ยกตัวอย่างคำพูด กิริยาพฤติกรรมที่เป็นการทำร้ายความรู้สึกผู้อื่น ๒. ระบุวิธีแสดงความรับผิดชอบเมื่อได้ทำร้ายความรู้สึกผู้อื่นด้วยคำพูด	ทักษะส่วนบุคคล
๑๒.	สัมผัสดี สัมผัสไม่ดี	การสัมผัสร่างกายอาจเกิดขึ้นจากเจตนาหลายแบบ วัยรุ่นจึงควรเรียนรู้ว่าการสัมผัสแบบใดเป็นสิ่งที่กระทำได้ และแบบใดที่ควรหลีกเลี่ยงและป้องกัน	๑. แยกแยะได้ว่าสัมผัสแบบใดเป็นการจงใจล่วงละเมิดทางเพศ และแบบใดคือสัมผัสธรรมดาที่ไม่มีเจตนาแอบแฝง ๒. บอกวิธีจัดการ หากเผชิญกับการกระทำที่สื่อเจตนาล่วงละเมิดทางเพศ ๓. บอกวิธีป้องกันสถานการณ์ที่อาจนำไปสู่การล่วงละเมิดทางเพศ	พฤติกรรมทางเพศ

คาบที่	แผนการเรียนรู้	สาระสำคัญ	วัตถุประสงค์	หมวด
๑๓.	ข้างหลังภาพ	ทัศนคติและพฤติกรรมของบุคคลอาจแตกต่างกันตามกระบวนการหล่อหลอมและประสบการณ์ เราจึงไม่ควรด่วนตัดสินคนที่คิดต่างจากเรา	๑. แสดงความมั่นใจในการสื่อสารเพื่อบอกความคิดเห็นของตนเอง และเปิดใจรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ๒. ระบุค่านิยมเรื่องเพศ ๒ เรื่องที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางเพศของคนในสังคม	ทักษะส่วนบุคคล
๑๔.	แฟนฉัน	สัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างคนสองคนขึ้นอยู่กับอุปนิสัยและการเรียนรู้ระหว่างกันและกันของทั้งสองฝ่ายมากกว่ารูปลักษณ์ภายนอก	๑. ระบุคุณสมบัติและอุปนิสัยที่ทำให้สัมพันธ์ภาพยั่งยืนและราบรื่น ๒. บอกวิธีการเรียนรู้ลักษณะนิสัยของคนที่เราคบด้วย	สัมพันธ์ภาพ
๑๕.	รู้ทันป้องกันได้	การล่วงละเมิดทางเพศในปัจจุบันมีหลายรูปแบบวัยรุ่นควรเรียนรู้ถึงสิทธิในเนื้อตัวร่างกายที่ผู้อื่นจะละเมิดมิได้ และรู้ว่าการกระทำแบบใดที่เข้าข่ายการล่วงละเมิดทางเพศ เพื่อหาทางป้องกัน และรู้แหล่งช่วยเหลือหากพบปัญหา	๑. บอกได้ว่าการกระทำแบบใดถือเป็นการล่วงละเมิดทางเพศ ๒. ระบุโอกาสที่นำไปสู่การล่วงละเมิดทางเพศสำหรับวัยรุ่น ๓. บอกแนวทางในการหาความช่วยเหลือเมื่อถูกล่วงละเมิดทางเพศ	สุขภาพทางเพศ
๑๖.	นับจากวันนี้	การมีเป้าหมายในชีวิต จะช่วยให้วัยรุ่นมีแรงจูงใจในการดำเนินชีวิตอย่างรอบคอบและเตรียมพร้อมที่จะรับมือกับอุปสรรคที่อาจมีได้	๑. บอกเป้าหมายในชีวิตอย่างน้อย ๑ เรื่อง พร้อมวิธีการที่จะไปถึงเป้าหมาย ๒. วิเคราะห์ปัจจัยที่อาจเป็นอุปสรรคในการทำตามเป้าหมาย	ทักษะส่วนบุคคล

แผนการเรียนรู้เพศศึกษา “ก้าวอย่างอย่างเข้าใจ”

ระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๒

คาบที่	แผนการเรียนรู้	สาระสำคัญ	วัตถุประสงค์	หมวด
๑.	บอกหน้อย อยากรู้ (๒ คาบ)	การมีข้อมูลในเรื่องเพศที่ถูกต้อง จะช่วยลดความกังวลใจ และเสริมสร้างความมั่นใจในตนเอง	<ol style="list-style-type: none"> ๑. เข้าใจว่าเรื่องเพศเป็นเรื่องที่คุยกันได้ และไม่ใช่น่าอาย ๒. มั่นใจที่จะหาข้อมูลหากมีคำถามเรื่องเพศ และบอกแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือในเรื่องเพศได้ ๓. มีข้อมูลเบื้องต้นเรื่องสรีระร่างกายชาย/หญิง และการจัดการอารมณ์เพศได้ 	พัฒนาการทางเพศ
๒.	ฉันใน สายตา คนอื่นฯ	คนเรามีโอกาสพัฒนาความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ตลอดเวลา คนที่รู้จักเราแต่ละคนอาจเห็นเราในแง่มุมที่แตกต่างกัน การได้รู้ว่าเราเป็นอย่างไรในสายตาคนอื่นจะช่วยให้เรารู้จักตัวเองมากขึ้น และช่วยให้เราพัฒนาตัวเองและพัฒนาความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ดีขึ้น	<ol style="list-style-type: none"> ๑. รู้จักตัวเองผ่านการรับรู้และมุมมองของคนที่รู้จัก ๒. ฝึกการสะท้อนความรู้สึกให้เพื่อนได้รับรู้ 	พัฒนาการทางเพศ

คาบที่	แผนการเรียนรู้	สาระสำคัญ	วัตถุประสงค์	หมวด
๓.	ใจเขา ใจเรา	วัยรุ่นและผู้ใหญ่มักมีความ คิดเห็นและความคาดหวัง ไม่ตรงกัน ซึ่งอาจนำไปสู่ ความขัดแย้งและไม่สื่อสาร กัน “การเอาใจเขามาใส่ใจเรา” ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ความ รู้สึกของบุคคลในบทบาท นั้นๆ เกิดความเข้าใจต่อกัน มากขึ้น	๑. บอกความคาดหวังต่อการ มีแฟนที่ต่างกัน และอาจนำไป สู่ความขัดแย้งระหว่าง วัยรุ่นกับผู้ใหญ่ ๒. บอกวิธีจัดการความขัดแย้ง โดยยังคงสัมพันธ์ภาพที่ดี ต่อกัน	สัมพันธ์ภาพ
๔.	เพศสัมพันธ์ มีได้เมื่อใด	การจะมีหรือไม่มีเพศสัมพันธ์ และการมีเพศสัมพันธ์อย่าง ปลอดภัย เป็นสิ่งที่แต่ละคน สามารถตัดสินใจเลือกได้ด้วย ตัวเอง โดยคำนึงถึงผลที่ตาม มาและความพร้อมที่จะรับผิดชอบ ของตัวเราเอง และไม่ อาจมีใครบังคับได้หากเราไม่ ยินยอม	๑. บอกปัจจัยสำคัญที่ควร พิจารณาในการตัดสินใจมี เพศสัมพันธ์ ๒. บอกวิธีป้องกันการมีเพศ สัมพันธ์โดยไม่พร้อมและ ไม่ยินยอม	พฤติกรรม ทางเพศ

คาบที่	แผนการเรียนรู้	สาระสำคัญ	วัตถุประสงค์	หมวด
๕.	แลงน้ำ	โอกาสการติดเชื้อเอชไอวี (HIV) เกิดขึ้นได้กับทุกคน รวมทั้งวัยรุ่น หากมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ป้องกันกับคนที่ติดเชื้อเอชไอวี ซึ่งไม่สามารถดูจากรูปลักษณะภายนอก การไม่มีเพศสัมพันธ์เป็นวิธีที่ดีที่สุดที่จะทำให้ไม่ได้รับเชื้อเอชไอวี แต่หากมีเพศสัมพันธ์ งดยางอนามัยเป็นอุปกรณ์คุมกำเนิดชนิดเดียวที่ช่วยป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีได้	<ol style="list-style-type: none"> ๑. ระบุโอกาสเสี่ยงของตนต่อการได้รับเชื้อเอชไอวี ๒. บอกวิธีป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีที่ตนเองมั่นใจว่าทำได้ 	สุขภาพ ทางเพศ
๖.	รู้จัก คุ้นเคย	การเรียนรู้เรื่องวิธีการคุมกำเนิด การป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อม และการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เป็นการเรียนรู้เพื่อการดูแลสุขภาพทางเพศเมื่อจำเป็นต้องใช้ ซึ่งเรื่องดังกล่าวเป็นความรับผิดชอบของแต่ละคนที่ต้องมีต่อตัวเอง เช่นเดียวกับการดูแลสุขภาพอนามัยทั่วไป	<ol style="list-style-type: none"> ๑. อธิบายวิธีการคุมกำเนิด การใช้อุปกรณ์และประสิทธิภาพของแต่ละวิธีได้ถูกต้อง ๒. ตระหนักว่าการคุมกำเนิดเป็นความรับผิดชอบของทั้งหญิงและชายในการดูแลตัวเองเช่นเดียวกับการดูแลสุขภาพทั่วไป ไม่ใช่ความรับผิดชอบของเพศใดเพศหนึ่งเท่านั้น 	สุขภาพ ทางเพศ

คาบที่	แผนการเรียนรู้	สาระสำคัญ	วัตถุประสงค์	หมวด
๗.	ยอด นักขาย	สื่อโฆษณาเน้นการสร้างภาพ เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า และ กระตุ้นแรงจูงใจให้ผู้บริโภค ต้องการซื้อสินค้า โฆษณา หลายชิ้นมักใช้เรื่องเพศมาเป็น จุดขาย การเข้าใจและสามารถ แยกแยะวัตถุประสงค์ทาง การค้าของโฆษณากับคุณสมบัติ พื้นฐานของสินค้า จะช่วยให้ เราในฐานะผู้บริโภคสามารถ ตัดสินใจเลือกใช้สินค้าอย่าง เท่าทัน	๑. บอกคุณลักษณะที่สำคัญ ของสื่อโฆษณามีอะไร บ้าง ๒. สามารถแยกแยะ “คุณ สมบัติสินค้า/บริการ” กับ “ภาพลักษณ์ที่ใช้จูงใจ” ใน สื่อโฆษณาได้ ๓. ระบุวิธีการที่จะเลือกซื้อ สินค้า/บริการอย่าง “เท่าทัน”	สังคมและ วัฒนธรรม
๘.	สร้าง สะพาน	ความขัดแย้งระหว่างวัยรุ่น และผู้ใหญ่เป็นเรื่องที่เกิดขึ้น เสมอเพราะความแตกต่าง ของวัยและประสบการณ์ ความห่วงใยของผู้ใหญ่ที่ แสดงออกผ่านการว่ากล่าว ตักเตือนห้ามปราม ให้ความ รู้สึกไม่ไวใจและกังวลเกิน ความจำเป็น ในกลุ่มวัยรุ่น การเรียนรู้ถึงความแตกต่าง ของวัยและประสบการณ์ของ ทั้งสองฝ่าย จะช่วยสร้าง ความเข้าใจ ลดข้อขัดแย้ง และ สื่อสารกันได้มากขึ้น	๑. อธิบายที่มาของความ ขัดแย้งระหว่างผู้ใหญ่ และเด็ก ๒. แสดงให้เห็นวิธีการสื่อสาร ที่จะช่วยลดความขัดแย้ง	ทักษะ ส่วนบุคคล

คาบที่	แผนการเรียนรู้	สาระสำคัญ	วัตถุประสงค์	หมวด
๙.	เรื่องของ ปีกเป้า	การสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น เราควรปฏิบัติต่อกันอย่าง สร้างสรรค์ การล้อเลียนเพื่อความสนุกสนานของฝ่ายหนึ่ง อาจสร้างความเดือดร้อนใจ ให้กับอีกฝ่าย ถ้าคำพูดหรือ การกระทำของเรามีผลใน ทางลบทำให้เพื่อนเสียใจ เรา ต้องกล้าหาญพอที่จะกล่าวคำ ขอโทษและรับผิดชอบต่อสิ่งที่ ตนเองกระทำ	<ol style="list-style-type: none"> เห็นตัวอย่างการบอก ความรู้สึกที่ไม่พอใจเมื่อ ถูกล้อเลียน โดยใช้คำพูด ที่ตรงกับความรู้สึก โดยไม่ แสดงอาการตอบโต้ด้วย อารมณ์ บอกวิธีแสดงการขอโทษ เสียใจเมื่อทำให้ผู้อื่น เสียหายได้ 	ทักษะส่วนบุคคล
๑๐.	โลกของเธอ โลกของฉัน	แม้เราจะอยู่ในสังคมเดียวกัน แต่เราล้วนมีความแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล จึงเป็น เรื่องสำคัญในการเรียนรู้ที่จะ อยู่ร่วมกับคนอื่น ๆ ในสังคม เข้าใจและเคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยไม่มีอคติ หรือการเลือกปฏิบัติต่อ คนที่แตกต่างจากเรา	<ol style="list-style-type: none"> บอกความรู้สึกของคน ที่ อยู่ในสถานการณ์ซึ่งอาจ แตกต่างจากคนส่วนใหญ่ บอกผลกระทบที่เกิดจาก อคติต่อคนที่แตกต่าง จากเรา 	สังคมและ วัฒนธรรม
๑๑.	รวมมิตร	ความเป็นเพื่อน หมายถึง การเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับคน อื่นๆ โดยยังคงความเป็นตัว ของตัวเองได้และเรียนรู้ที่จะ ยอมรับและเคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล	<ol style="list-style-type: none"> บอกวิธีปฏิบัติตัวระหว่าง เพื่อนที่ แสดงถึงการ ยอมรับความแตกต่าง ระหว่างบุคคล บอกข้อดีของการสร้าง สัมพันธภาพที่ยังคงความ เป็นตัวของตัวเอง พร้อม กับการยอมรับตัวตนของ ผู้อื่น 	สัมพันธภาพ

คาบที่	แผนการเรียนรู้	สาระสำคัญ	วัตถุประสงค์	หมวด
๑๒.	อยากบอก เธอ	การแสดงความรู้สึกต่อคนที่เราพึงพอใจ อาจมีหลายวิธี และควรคำนึงถึงการแสดงออกที่ทำให้เกียรติกับคนที่เราพึงใจ รวมทั้งตระหนักว่าความรู้สึกที่เกิดขึ้นระหว่างคนสองคน อาจไม่ตรงกันได้ แต่มิได้หมายถึงความสัมพันธ์ต้องยุติลง หากยอมรับและปรับความรู้สึกเพื่อยังคงสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกันต่อไป	<ol style="list-style-type: none"> ๑. บอกวิธีแสดงความรู้สึกที่แสดงถึงการให้เกียรติต่ออีกฝ่าย ๒. ระบุวิธีการบอกปฏิเสธหรือบอกความรู้สึกที่ไม่ตรงกัน โดยไม่ทำลายความรู้สึกของอีกฝ่าย 	สัมพันธ์ภาพ
๑๓.	จินตนาการรัก (๒ คาบ)	ความสัมพันธ์ระหว่างคนสองคนซึ่งมีความพึงพอใจต่อกันเป็นพิเศษ อาจพัฒนาไปได้หลายรูปแบบ ทั้งนี้ แต่ละคนควรตระหนักว่าตนสามารถกำหนดและเลือกได้ว่าต้องการให้ความสัมพันธ์เป็นไปอย่างไร และควรเป็นการตัดสินใจร่วมกันทั้งสองฝ่าย โดยคำนึงถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้งความพร้อมในการรับผิดชอบต่อผลของการตัดสินใจร่วมกัน	<ol style="list-style-type: none"> ๑. บอกพัฒนาการความสัมพันธ์ระหว่างคนสองคนที่มีความพึงพอใจต่อกันเป็นพิเศษ ๒. สืบหาความรู้สึกและความต้องการของตนเองต่อการมีแฟน และการมีเพศสัมพันธ์ ๓. ประเมินความพร้อมของตนเองต่อการรับผิดชอบผลที่อาจเกิดขึ้นจากการตัดสินใจหรือการกระทำของตัวเองในการพัฒนาความสัมพันธ์ 	ทักษะส่วนบุคคล

คาบที่	แผนการเรียนรู้	สาระสำคัญ	วัตถุประสงค์	หมวด
๑๔.	ชะลอติกว่าไหม	“การไม่มีเพศสัมพันธ์” เป็นทางเลือกที่ทุกคนสามารถเลือกได้เสมอ ไม่ว่าจะเคยมีประสบการณ์ทางเพศมาก่อนหรือไม่ และหากตัดสินใจมีเพศสัมพันธ์ ต้องมั่นใจว่าเกิดจากการยินยอมพร้อมใจทั้งสองฝ่ายและมั่นใจว่าจะเป็นเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย	๑. บอกข้อดีของการไม่มีเพศสัมพันธ์ ๒. บอกทางเลือกอื่นๆ แทนการมีเพศสัมพันธ์แบบสอดใส่ โดยเป็นทางเลือกที่สามารถปฏิบัติได้จริง ๓. ระบุวิธี ที่จะช่วยให้การเลือกไม่มีเพศสัมพันธ์สามารถปฏิบัติได้จริง	พฤติกรรมทางเพศ

แผนการเรียนรู้เพศศึกษา “ก้าวอย่างเข้าใจ”

ระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๓

คาบที่	แผนการเรียนรู้	สาระสำคัญ	วัตถุประสงค์	หมวด
๑.	เปิดห้อง วัยรุ่น	วัยรุ่นเป็นกลุ่มเป้าหมายหนึ่งของการโฆษณาผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลร่างกายและ/หรือเสริมความงาม การรู้จักประเมินคุณสมบัติผลข้างเคียงและความจำเป็นของการใช้ผลิตภัณฑ์ต่างๆ เพื่อไม่ตกเป็นเหยื่อของการโฆษณา จึงเป็นเรื่องสำคัญที่วัยรุ่นควรเรียนรู้เพื่อเท่าทัน	๑. บอกวิธีการดูแลสุขอนามัยทางเพศอย่างถูกวิธี และปลอดภัยต่อร่างกายตนเอง ๒. บอกวิธีการเลือกใช้และผลข้างเคียงของผลิตภัณฑ์ดูแลความสะอาดของร่างกายและผลิตภัณฑ์เสริมความงาม	พัฒนาการ ทางเพศ
๒.	ไม่เท แต่เข้าใจ	บุคคลล้วนมีรูปลักษณ์ภายนอกแตกต่างกัน และแต่ละคนมีความเป็นพิเศษเฉพาะตน การเข้าใจความแตกต่างโดยธรรมชาติ ตระหนักถึงคุณค่าของตนเอง รวมทั้งเข้าใจว่าภาพลักษณ์ที่ปรากฏในการโฆษณาสินค้าเป็นภาพลักษณ์ที่สร้างขึ้นเพื่อให้เป็นกระแสนิยมและจงใจให้ซื้อสินค้า	๑. เข้าใจความแตกต่างโดยธรรมชาติในรูปลักษณ์ของแต่ละบุคคล ๒. ระบุอิทธิพลของโฆษณาที่มีผลต่อภาพลักษณ์ของหญิงชาย	สังคมและ วัฒนธรรม

คาบที่	แผนการเรียนรู้	สาระสำคัญ	วัตถุประสงค์	หมวด
๓.	คุยกันเรื่องเพศ	วัยรุ่นเริ่มเรียนรู้เรื่องเพศผ่านการเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติ ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ความรู้สึกทางเพศหรือความต้องการทางเพศ เป็นเรื่องหนึ่งที่วัยรุ่นเริ่มสนใจเรียนรู้ และมีประสบการณ์ตรงจากการเปลี่ยนแปลงของร่างกายตนเอง ดังนั้น จึงเป็นเรื่องสำคัญที่วัยรุ่นควรเรียนรู้เรื่องการมีเพศสัมพันธ์เมื่อพร้อม และผลกระทบที่จะตามมาจากการมีเพศสัมพันธ์	<ol style="list-style-type: none"> ๑. ระบุคำถามสำคัญที่วัยรุ่นควรถามตนเองก่อนตัดสินใจมีเพศสัมพันธ์ ๒. บอกผลกระทบของการมีเพศสัมพันธ์ในช่วงวัยรุ่น 	พัฒนาการทางเพศ
๔.	รักนะ...ตัวเอง	ความสนใจและความพึงใจพิเศษที่มีต่อคนที่ถูกตาต้องใจในช่วงวัยรุ่น เป็นเรื่องที่วัยรุ่นอยากแสดงออก และอยากรู้ว่าอีกฝ่ายคิดหรือรู้สึกอย่างไรต่อตนเอง วัยรุ่นจึงควรมีโอกาสเรียนรู้ที่จะทำความเข้าใจความรู้สึกดังกล่าว รวมทั้งการแสดงออก หรือการจัดการกับอารมณ์ความรู้สึกด้วย	<ol style="list-style-type: none"> ๑. เข้าใจถึงอารมณ์ความรู้สึกสนใจ พึงใจอย่างพิเศษว่าเป็นเรื่องธรรมชาติ และเปลี่ยนไปตามพัฒนาการของวัย ๒. สามารถบอกวิธีแสดงความรู้สึกพิเศษ ตามระดับความสัมพันธ์ ๓. ตระหนักว่าการแสดงออกควรเป็นไปตามความพร้อมและความยินยอม ทั้ง ๒ ฝ่าย 	สัมพันธ์ภาพ

คาบที่	แผนการเรียนรู้	สาระสำคัญ	วัตถุประสงค์	หมวด
๕.	๑๐๘ วิธีบอกรัก	การเรียนรู้ที่จะแสดงความรู้สึกที่มีต่อกันและการตอบสนองเมื่อมีผู้มาแสดงความรู้สึกกับเรา จะช่วยให้วัยรุ่นสามารถพัฒนาความสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ ให้เป็นไปด้วยดี	<ol style="list-style-type: none"> ๑. ยกตัวอย่างการแสดงความรัก ความรู้สึกห่วงใยต่อผู้อื่นที่มีความสัมพันธ์ฉันเพื่อน/คนรัก ๒. บอกวิธีแสดงออกที่บอกถึงความรู้สึกแท้จริงของตัวเองเพื่อตอบสนองต่อเพื่อน/คนรัก ๓. ตระหนักว่าการมีเพศสัมพันธ์ เป็นพฤติกรรมร่วมกันของคนสองคนซึ่งมีปัจจัยเกี่ยวข้องของหลายอย่างที่มากกว่าความรู้สึกชอบพอกัน 	พฤติกรรมทางเพศ
๖.	ขอคิดดูก่อน	วัยรุ่นทุกคนสามารถป้องกันตนเอง และหลีกเลี่ยงการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่พร้อม หรือไม่ปลอดภัยได้ ด้วยการคิดให้รอบคอบถึงโอกาสที่อาจเกิดขึ้น ผลที่จะตามมา และความพร้อมในการรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและคู่	<ol style="list-style-type: none"> ๑. บอกปัจจัยที่นำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่พร้อม ๒. ระบุผลทุกด้านที่อาจเกิดขึ้นจากการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่พร้อม ๓. บอกวิธีหลีกเลี่ยงเมื่อไม่พร้อมจะมีเพศสัมพันธ์ และวิธีป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบจากการมีเพศสัมพันธ์ 	สุขภาพทางเพศ

คาบที่	แผนการเรียนรู้	สาระสำคัญ	วัตถุประสงค์	หมวด
๗.	ความรู้ แค่เอี่ยม	การได้รับข้อมูลที่ถูกต้องชัดเจนในเรื่องวิธีการคุมกำเนิดเป็นความรู้พื้นฐานในการดูแลสุขภาพทางเพศสำหรับวัยรุ่น เพราะหากข้อมูลที่ได้รับจากแหล่งอื่นๆ เป็นข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง หรือเป็นความเชื่อผิดๆ อาจส่งผลต่อสุขภาพทางเพศได้	<ol style="list-style-type: none"> ๑. อธิบายการใช้วิธีคุมกำเนิดที่เป็นที่นิยมได้อย่างถูกต้อง ๒. ระบุผลกระทบที่เกิดจากความเข้าใจผิด หรือความเชื่อผิดๆ ในเรื่องการคุมกำเนิดได้ ๓. บอกวิธีการคุมกำเนิดที่สามารถป้องกันได้ทั้งการตั้งครรภ์และการติดเชื้อติดต่อทางเพศสัมพันธ์ 	สุขภาพ ทางเพศ
๘.	ฉันคิดว่า	ในการใช้ชีวิตรวมกลุ่ม แต่ละคนต้องปรับตัวเพื่อตอบสนองความสนใจและความต้องการของกันและกัน บางคนอาจไม่ค่อยสนใจความต้องการของผู้อื่น ขณะที่บางคนไม่กล้าหรือไม่มั่นใจที่จะทำตามความรู้สึกหรือความต้องการของตัวเอง การฝึกแสดงความเห็นและยืนยันความต้องการของตัวเองในสถานการณ์ต่างๆ เป็นพื้นฐานที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถสร้างสัมพันธภาพกับคนรอบข้างได้โดยยังสามารถคงความเป็นตัวของตัวเองไปพร้อมๆ กับการรับฟัง และเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น	<ol style="list-style-type: none"> ๑. บอกความแตกต่างของวิธีการตอบสนองของบุคคลแต่ละแบบ ๒. สามารถเลือกใช้คำพูดบอกความต้องการได้อย่างสุภาพและหนักแน่น ๓. บอกวิธีพัฒนาความเป็นตัวของตัวเองได้ ๔. สาธิตการรับฟังที่แสดงถึงการเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น 	ทักษะ ส่วนบุคคล

คาบที่	แผนการเรียนรู้	สาระสำคัญ	วัตถุประสงค์	หมวด
๙.	อารมณ์โย	อารมณ์เพศหรือความต้องการทางเพศ เกิดขึ้นกับหญิงชายตามธรรมชาติ เกิดขึ้นได้ทั้งจากสิ่งเร้าภายนอก เช่น การมองเห็น ได้ยิน การสัมผัสหรือเกิดจากสิ่งเร้าภายในคือจินตนาการ วัยรุ่นควรเท่าทันอารมณ์ ความรู้สึก ความต้องการทางเพศของตนเอง และรู้วิธีการจัดการหาทางออกที่เหมาะสมโดยไม่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น	<ol style="list-style-type: none"> ๑. บอกอาการเมื่อเกิดอารมณ์ความต้องการทางเพศว่าเป็นอย่างไรเมื่อได้เห็นภาพที่กระตุ้นความรู้สึก ๒. บอกวิธีจัดการที่เหมาะสมเมื่อเกิดอารมณ์ทางเพศขึ้น ๓. เข้าใจว่าวิธีการใดที่จะไม่ทำให้เกิดความเดือดเนื้อร้อนใจแก่ผู้อื่น 	พฤติกรรมทางเพศ
๑๐.	ไขความรู้เรื่องแฮคส์	ความกังวลใจต่อเรื่องแฮคส์ของคนส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการติดต่อและไม่ติดต่อซึ่งเป็นผลจากการขาดข้อมูลที่ชัดเจนหรือได้รับข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง อันอาจส่งผลให้เกิดการประเมินความเสี่ยงของตนเองผิดพลาดและก่อให้เกิดทัศนคติเชิงลบต่อผู้ติดเชื้อเอชไอวีนำไปสู่การรังเกียจกีดกันหลักการ QQR จะช่วยในการทำความเข้าใจเรื่องโอกาสเสี่ยงในการติดเชื้อได้อย่างถูกต้องมากขึ้น	<ol style="list-style-type: none"> ๑. บอกวิธีการติดต่อของเชื้อเอชไอวีได้ ๒. สามารถใช้หลัก QQR ในการวิเคราะห์เพื่อประเมินโอกาสเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวีได้ 	สุขภาพทางเพศ

คาบที่	แผนการเรียนรู้	สาระสำคัญ	วัตถุประสงค์	หมวด
๑๑.	ตาดู หูฟัง	การอภิปรายแลกเปลี่ยน นอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนฝึกแสดงความคิดเห็นแล้ว ยังช่วยในการเปิดมุมมองผ่านการรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง หลากหลายของคนอื่นๆ ที่ร่วมอภิปรายโดยเฉพาะในประเด็นที่อาจมีข้อคิดเห็นหลายด้าน รวมทั้งการฝึกเปิดใจกว้างรับฟังเสียงสะท้อน (feedback) หรือคำวิจารณ์จากเพื่อน จะช่วยในการพัฒนาทักษะการสื่อสารของตนเอง	<ol style="list-style-type: none"> ๑. บอกปัจจัยที่ช่วยให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่ม ๒. บอกอุปสรรคสำคัญที่ทำให้การอภิปรายไม่บรรลุวัตถุประสงค์ ๓. ระบุสิ่งที่ช่วยให้การสะท้อนความเห็นและการวิจารณ์เป็นไปอย่างสร้างสรรค์ ๔. บอกทักษะการสื่อสารที่ตนเองต้องการพัฒนาให้ดีขึ้น 	ทักษะส่วนบุคคล
๑๒.	ช่วยแต่งโมผ้าทางต้น	การมีเพศสัมพันธ์และตั้งครรภ์ ในวัยรุ่นเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวผู้เรียน การเรียนรู้ที่จะวิเคราะห์โอกาสที่นำไปสู่การมีความสัมพันธ์ทางเพศของวัยรุ่น ผลที่ตามมาและทางออก หรือวิธีจัดการหากเป็นผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์ จะช่วยให้วัยรุ่นสามารถคาดการณ์และเตรียมการที่จะควบคุมจัดการและแก้ไขสถานการณ์ได้ดีกว่าการไม่ได้เตรียมตัว	<ol style="list-style-type: none"> ๑. บอกวิธีแสดงความเห็นใจ ปลอดภัยกับผู้อยู่ในภาวะวิกฤติทางอารมณ์ให้เกิดสติเพื่อคิดหาทางแก้ไข ๒. บอกแหล่งข้อมูลข่าวสารที่ให้คำปรึกษาปัญหาชีวิตวัยรุ่น ๓. บอกได้ว่ามีโอกาสใดบ้างที่จะทำให้เกิดการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ และบอกวิธีป้องกัน 	ทักษะส่วนบุคคล

คาบที่	แผนการเรียนรู้	สาระสำคัญ	วัตถุประสงค์	หมวด
๑๓.	คู่มือ ถนอมรัก	“สัมพันธภาพ” เป็นส่วนสำคัญ ในวิถีชีวิตมนุษย์ ความสัมพันธ์ ส่วนใหญ่เกิดขึ้นพร้อมกับ ความคาดหวัง สัมพันธภาพ ที่ดีอยู่บนฐานของการพยายาม เรียนรู้รับฟัง มองหาข้อดี เคารพความแตกต่างและ ให้เกียรติซึ่งกันและกัน ในขณะที่ เดียวกันเราควรตระหนักด้วย ว่าความสัมพันธ์เกิดขึ้นได้ ก็อาจยุติลงได้เช่นกัน วัยรุ่น จึงควรเรียนรู้ที่จะรักษา สัมพันธภาพที่ดี รวมทั้งรู้วิธี รับมือหากความสัมพันธ์ไม่ เป็นไปตามที่เราคาดหวัง และการรักตัวเอง	๑. บอกวิธีการรักษาความ สัมพันธ์ระหว่างคนสอง คนให้ดำเนินไปด้วยดีได้ ๒. บอกวิธีการคลี่คลายอารมณ์ เมื่อพบกับสัมพันธภาพที่ ไม่เป็นไปตามที่คาด	สัมพันธภาพ
๑๔.	เส้นแบ่ง แห่งเพศ	บทบาททางเพศ ความเป็น ชายความเป็นหญิงของแต่ละ บุคคล หรือ “เพศสภาพ” (Gender) เป็นเรื่องที่สังคม วัฒนธรรมกำหนดผ่าน กระบวนการเรียนรู้และหล่อ หลอมจากการบอก สอน หรือปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ในสังคม อุตลักษณ์ทางเพศคือ ตัวตนที่แท้จริงของแต่ละคน ว่าต้องการทำหรือเป็นแบบ ไหน ซึ่งอาจต่างจากเพศ สรีระที่ตนเองเป็นก็ได้	๑. บอกความหมายของคำว่า เพศสรีระ เพศสภาพและ อัตลักษณ์ทางเพศ ๒. ระบุถึงช่องทางการเรียน รู้และยกตัวอย่างการ เรียนรู้เรื่องบทบาททาง เพศในสังคมไทย ๓. วิเคราะห์ประโยชน์และ ข้อที่ควรแก้ไขเกี่ยวกับ บทบาททางเพศที่สังคม กำหนด	สังคมและ วัฒนธรรม

คาบที่	แผนการเรียนรู้	สาระสำคัญ	วัตถุประสงค์	หมวด
๑๕.	ปัญหาเรื่องเพศ ปรึกษาใคร	ปัญหาการล่วงละเมิดทางเพศอาจเกิดขึ้นได้หลายรูปแบบวัยรุ่นควรเท่าทันสถานการณ์เพื่อเตรียมการป้องกัน และควรมีข้อมูลแหล่งบริการช่วยเหลือ เพื่อขอคำปรึกษาและเป็นทางเลือกในการจัดการหากเกิดปัญหาขึ้น	<ol style="list-style-type: none"> ๑. วิเคราะห์ปัญหาการล่วงละเมิดทางเพศที่อาจเกิดขึ้นในชีวิตวัยรุ่น ๒. รู้แหล่งช่วยเหลือและสามารถหาความช่วยเหลือได้เมื่อเผชิญปัญหา 	สุขภาพทางเพศ
๑๖.	เราเป็นผู้ใหญ่หรือยัง	“วัยรุ่น” เป็นช่วงรอยต่อของความเป็นเด็กและผู้ใหญ่วัยรุ่นต้องเผชิญภาวะการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกายอารมณ์ความรู้สึก และการตอบสนองจากคนรอบข้างเกี่ยวกับการเปลี่ยนวัย วัยรุ่นรู้สึกว่าตนเองไม่ใช่ “เด็ก” ที่จะต้องมีคนมาดูแล ช่วยเหลือควบคุม ต้องการแสดงความเป็นตัวของตัวเอง อยากให้คนยอมรับว่าเป็น “ผู้ใหญ่” แล้ว วัยรุ่นจึงต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัว ในการแสดงความเป็นตัวของตัวเองไปพร้อมๆ กับการมีปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้าง	<ol style="list-style-type: none"> ๑. วิเคราะห์พฤติกรรมตัวเองในการมีปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้างว่าเรื่องใดที่ทำได้ดีและเรื่องใดที่ควรปรับเปลี่ยน ๒. อธิบายความคาดหวังของผู้ใหญ่ และสังคมต่อวัยรุ่น ๓. ยกตัวอย่างแนวทางเพื่อปรับช่องว่างระหว่างผู้ใหญ่กับวัยรุ่นจากมุมมองของวัยรุ่น 	สัมพันธภาพ

ภาคผนวก ๒

ตัวอย่างการนำเพศศึกษาเข้าสู่หลักสูตรสถานศึกษา: ประสบการณ์สถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจ โดยจัดชั่วโมงการเรียนเพศศึกษาสำหรับนักเรียนทุกคนในทุกระดับชั้นอย่างต่อเนื่อง ปีการศึกษาละไม่น้อยกว่า ๑๖ ชั่วโมง

- รูปแบบที่ ๑ จัดไว้เป็นส่วนหนึ่งของมาตรฐานการเรียนรู้ของสาระวิชาหลัก คือ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย สุขศึกษา สังคมศึกษา และโฮมรูม
ตัวอย่าง ๑. โรงเรียนป่าพะยอมพิทยาคม จ.พัทลุง
๒. โรงเรียนธีรภานท์บ้านโอง จ.ลำพูน
- รูปแบบที่ ๒ จัดไว้เป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนวิชาแนะแนว
ตัวอย่าง ๑. โรงเรียนราชสีไศล จ.ศรีสะเกษ
๒. โรงเรียนบ้านเม็กใหญ่ จ.อุบลราชธานี
- รูปแบบที่ ๓ เปิดเป็นรายวิชาเพศศึกษา ในหมวดสาระกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สัปดาห์ละ ๑-๒ คาบ บางแห่งมีการประเมินผลโดยให้ผ่าน หรือไม่ผ่าน ทั้งนี้ บวงโรงเรียนจะระบุในเอกสารรับรองผลการเรียนของทุกชั้น
ตัวอย่าง ๑. โรงเรียนช่องเม็กวิทยา จ.อุบลราชธานี
๒. โรงเรียนหนองรีประชานิมิต จ.กาญจนบุรี
- รูปแบบที่ ๔ จัดไว้ในหมวดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ในวิชาคุณธรรม - จริยธรรม ในรูปแบบฐานการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้เรียนพร้อมกัน และเวียนไปตามฐานในแต่ละสัปดาห์
ตัวอย่าง โรงเรียนนवलนรดิศวิทยาจคม รัชมังคลาภิเษก กรุงเทพฯ

รูปแบบที่ ๑: ในสาระวิชาหลัก

โรงเรียนป่าพะยอมพิทยาคม

อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง

สังกัด สพท. พัทลุง เขต ๑ เปิดสอนระดับชั้น ม.๑ – ม.๖ มีนักเรียน ๑,๐๗๔ คน ครู ๖๖ คน มีการจัดกิจกรรมเพศศึกษาตามหลักสูตรในทุกชั้นเรียน โดยเป็นครูผู้สอนในกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ สุขศึกษา สังคมศึกษา ภาษาไทย เนาะแนว และครูที่ปรึกษาในชั่วโมงโฮมรูม

วิสัยทัศน์ผู้บริหาร

หลังจากเข้าร่วมเป็นหนึ่งในโรงเรียนที่ส่งครูเข้ารับการอบรมการจัดการเรียนการสอนเพศศึกษารอบด้านจากโครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจในปี พ.ศ.๒๕๔๔ ก็เริ่มมีการจัดกิจกรรมเพศศึกษาในโรงเรียนเป็นบางวิชา จนกระทั่งมาถึงปี พ.ศ.๒๕๕๐ โรงเรียนก็ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพศศึกษาไว้ในทุกชั้นเรียน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนอย่างต่อเนื่องทุกคน

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพศศึกษาของโรงเรียนเริ่มจากการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาเพศศึกษาในสถานศึกษา จากนั้น ทำการวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา สาระการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ศึกษาเอกสารแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพศศึกษาที่ครูผู้สอนได้รับการเข้าอบรมในโครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจ เปรียบเทียบกับหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนเพศศึกษาของ สพฐ. และนำมากำหนดการสอนโดยเชื่อมโยงตัวอย่างกิจกรรมให้สอดคล้องกับหลักสูตรและบริบทของสถานศึกษา ซึ่งทุกขั้นตอนของการจัดกิจกรรมดังกล่าว ผู้อำนวยการโรงเรียนได้กำหนดโดยให้นโยบาย จากนั้นก็ร่วมวิเคราะห์การจัดกิจกรรมกับหัวหน้าหมวดกลุ่มสาระวิชา และครูผู้ผ่านกระบวนการอบรมการจัดการเรียนการสอนเพศศึกษาจากโครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจ

โรงเรียนป่าพะยอมพิทยาคม โดยผู้อำนวยการโรงเรียน สว่าง รวมจินดา ได้ชี้แจงถึง ภาพการจัดกิจกรรมเพศศึกษาว่าสิ่งที่สำคัญยิ่ง คือการมีวิสัยทัศน์ร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครูผู้สอน

“ในความเห็นผม ขนาดโรงเรียนไม่ได้มีผลอะไรกับการจัดเพศศึกษา โรงเรียนขนาดใหญ่ จะมีเครือข่ายในการช่วยเหลือให้งานเป็นไปได้สะดวกมากขึ้น มีทั้งรองผู้อำนวยการ ครูในกลุ่มสาระ และยังมียงบประมาณในการจัดให้มีห้องเรียนเพศศึกษา ผมมองว่าโรงเรียนขนาดเล็กต่างหาก ที่ทำได้ยากกว่าเพราะขาดทั้งแรงคนและงบประมาณ เรื่องนี้จึงขึ้นกับการให้ความสำคัญของผู้บริหาร ตัวผมเองถือว่าเรื่องเพศศึกษาเป็นเรื่องสำคัญ เมื่อใส่ใจในเรื่องนี้แล้ว ก็ต้องลงมาคลุกด้วย เพื่อช่วยวางแผนและแก้ปัญหา”

“ก่อนจะมีการวิเคราะห์หลักสูตรและชิงแผนเพื่อนำไปใช้ในห้องเรียน ผมเริ่มจากการทำให้ครูยอมรับในเรื่องนี้ก่อน โดยทำความเข้าใจกับครูในโรงเรียนถึงสภาพการณ์ปัจจุบันที่มีความต่าง ความเหลื่อมล้ำจากสมัยของครูอย่างมาก แต่ก่อนเราห้ามไม่ให้เด็กเสียตัว แต่ในยุคนี้ เราต้องเพิ่มไปว่า ห้ามไม่ให้เสียตัว และทำอย่างไรจึงจะทำให้เด็กเสียแล้วปลอดภัย ซึ่งครูทุกคนก็รับรู้ด้วย ข้อเท็จจริงที่มีในสังคม หลังจากทำความเข้าใจถึงความสำคัญของการจัดกิจกรรมเพศศึกษาแล้ว ผมไม่ปล่อยให้ครูที่สอนรู้สึกโดดเดี่ยว เราจะมีการเรียกประชุมเฉพาะครูแต่ละหมวดที่นำกิจกรรมไปใช้ว่ามีอะไรบ้างที่จะสามารถช่วยกันได้ เพื่อให้กิจกรรมเลื่อนไหลไปตลอดเวลา การนี้เทศภายใน จึงเป็นสิ่งจำเป็นและต้องตามมาภายหลังที่มีการสอนไปแล้ว เพราะกิจกรรมเหล่านี้ยังถือเป็นเรื่องใหม่สำหรับครูผู้สอน แม้ว่าจะสำหรับเด็กๆ จะไม่ใช่เรื่องใหม่แล้วก็ตาม หน้าที่ของฝ่ายบริหาร นอกจากจะให้นโยบายแล้ว ก็ต้องเป็นที่เลี้ยงให้ครูผู้สอนตลอดเวลาด้วย ต้องเรียกครูมานั่งคุยบ่อยๆ ว่าเวลาที่เผชิญปัญหา มีเส้นทางเลือกอะไรให้เราบ้าง ไม่จำเป็นต้องเดินเป็นเส้นตรงเสมอ ซึ่งเรื่องเหล่านี้เกิดขึ้นได้กับทุกคน ไม่ใช่ว่ามีตำแหน่งใหญ่แล้วจะไม่เจอ บางครั้ง เราดอยหลังมาสักก้าว สองก้าว แล้วเดินอ้อม แต่ก็สามารถไปถึงเป้าหมายได้เหมือนกัน เช่นเดียวกัน สำหรับการจัดกิจกรรมเพศศึกษา ถ้ามีเนื้อหาในแผนไหนหน่วยไหนที่เราวิเคราะห์แล้วรู้สึกว่ารอลอแหลม เราก็จะให้ครูที่รับผิดชอบกลุ่มพัฒนาผู้เรียนเป็นผู้นำไปสอน เพราะจะมีเวลาในการสอนแต่ละคาบมากกว่า เวลาสอนในห้องเรียน”

ยึดมาตรฐานหลักที่กำหนดไว้ ประยุกต์ใช้เป็นแนวทางจัดกิจกรรม

โรงเรียนป่าพะยอมพิทยาคมสร้างการมีส่วนร่วมในการนำกิจกรรมเข้าสู่ห้องเรียน โดยกระตุ้นให้ครูผู้สอนทุกคนในทุกช่วงชั้นช่วยกันพิจารณาจากมาตรฐานการเรียนรู้เพศศึกษาที่กำหนดไว้เป็นหลัก และนำไปประยุกต์ให้เข้ากับมาตรฐานสาระการเรียนรู้ของแต่ละวิชา โดยมีการวิเคราะห์กิจกรรมการเรียนรู้เพศศึกษาทั้ง ๖ หน่วยการเรียนรู้ และจัดโครงสร้างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพศศึกษาออกมาได้ดังนี้

ตารางการวิเคราะห์กิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา
กับกลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

หน่วยการเรียนรู้ / กิจกรรม	กลุ่มสาระ / กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน : ชั่วโมง						หมายเหตุ
	วิทย์	สุขฯ	สังคม	ไทย	แนะแนว	โฮมรูม	
หน่วยที่ ๑ พัฒนาการทางเพศ - อย่างสุวัยหนุ่มสาว - ฉันทันเป็นฉันทันเอง	- -	๑ ๑	- -	- -	- -	- -	
หน่วยที่ ๒ สัมพันธภาพระหว่างบุคคล - ประกาศรับเพื่อนใหม่ - เบื่อคนบ่น - ทำตามสั่ง - แฟนฉันทัน	- - - -	- - - -	- - ๑ -	- - - -	- ๑ ๑ -	- - - ๑	
หน่วยที่ ๓ ทักษะส่วนบุคคล - เรื่องของชีวิตชนก - เบื่อคนแซว - ช้างหลังภาพ - นับจากวันนี้	- - - -	- - - -	- - - -	๑ - ๑ -	- - - ๑	- ๑ - -	
หน่วยที่ ๔ พฤติกรรมทางเพศ - หลากกรล หลายแบบ - สัมผัสดี สัมผัสไม่ดี	- -	๑ -	- ๑	- -	- -	- -	
หน่วยที่ ๕ สุขภาพทางเพศ - สะอาด สดใส ปลอดภัย - อยู่ร่วมกัน ฉันทันกับเธอ - รู้ทัน ป้องกันได้	- ๑ -	๑ - -	- - ๑	- - -	- - -	- - -	
หน่วยที่ ๖ สังคมและวัฒนธรรม - ไม่มี ไม่เท่	-	-	๑	-	-	-	
รวม (๑๖ ชั่วโมง)	๑	๔	๔	๒	๓	๒	

ตารางการวิเคราะห์กิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา
กับกลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

หน่วยการเรียนรู้ / กิจกรรม	กลุ่มสาระ / กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน : ชั่วโมง						หมายเหตุ
	วิทย์	สุขฯ	สังคม	ไทย	แนะแนว	โฮมรูม	
หน่วยที่ ๑ พัฒนาการทางเพศ - บอกหน่วยย่อยความรู้ - ฉันทในสายตาคอนอื่น ๆ	๒ -	- -	- -	- -	- ๑	- -	
หน่วยที่ ๒ สัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล - ใจเขาใจเรา - รวมมิตร - ยากบอกเธอ	- - -	- - -	- - -	- - ๑	- ๑ -	๑ - -	
หน่วยที่ ๓ ทักษะส่วนบุคคล - สร้างสะพาน - เรื่องของปีกเป่า - จินตนาการรัก	- - -	- - -	- - -	- - -	๑ ๑ -	- - ๒	
หน่วยที่ ๔ พฤติกรรมทางเพศ - เพศสัมพันธ์มีได้เมื่อใด - ชะลอดีกว่าไหม	๑ -	- ๑	- -	- -	- -	- -	
หน่วยที่ ๕ สุขภาพทองเพศ - แลกน้ำ - รู้จักคุ้นเคย	๑ -	- ๑	- -	- -	- -	- -	
หน่วยที่ ๖ สังคมและวัฒนธรรม - ยอดนักชาย - โลกของเธอ โลกของฉัน	- -	- -	๑ ๑	- -	- -	- -	
รวม (๑๖ ชั่วโมง)	๔	๒	๒	๑	๔	๓	

ตารางการวิเคราะห์กิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา
กับกลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

หน่วยการเรียนรู้ / กิจกรรม	กลุ่มสาระ / กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน : ชั่วโมง						หมายเหตุ
	วิทย์	สุขฯ	สังคม	ไทย	แนะแนว	โฮมรูม	
หน่วยที่ ๑ พัฒนาการทางเพศ - เปิดห้องวัยรุ่น - คอยกันเรื่องเพศ - ความรู้แค่อ้อม	- - ๑	๑ ๑ -	- - -	- - -	- - -	- - -	
หน่วยที่ ๒ สัมพันธภาพระหว่างบุคคล - รักนะตัวเอง - คู่มือถนอมรัก - เราเป็นผู้ใหญ่หรือยัง	- - -	- ๑ ๑	- - -	๑ - -	- - -	- - -	
หน่วยที่ ๓ ทักษะส่วนบุคคล - ฉันทคิดว่า - ตาดูหูฟัง - ช่วยแดงโมผ้าทางตัน	- - -	- - -	- - -	๑ ๑ -	- - ๑	- - -	
หน่วยที่ ๔ พฤติกรรมทางเพศ - ๑๐๘ วิธีบอกรัก - อารมณ์ไป	- -	- -	- -	- -	- ๑	๑ -	
หน่วยที่ ๕ สุขภาพทางเพศ - ขอคิดดูก่อน - ไขความรู้เรื่องเอดส์ - ปัญหาเรื่องเพศปรึกษาใคร	- ๑ -	๑ - -	- - -	- - -	- - -	- - ๑	
หน่วยที่ ๖ สังคมและวัฒนธรรม - ไม่เท่แต่เราใจ - เส้นแบ่งแห่งเพศ	- -	- -	๑ ๑	- -	- -	- -	
รวม (๑๖ ชั่วโมง)	๒	๕	๒	๓	๒	๒	

ตารางการวิเคราะห์กิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา
กับกลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔

หน่วยการเรียนรู้ / กิจกรรม	กลุ่มสาระ / กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน : ชั่วโมง						หมายเหตุ
	วิทย์	สุขฯ	สังคม	ไทย	แนะแนว	โฮมรูม	
หน่วยที่ ๑ พัฒนาการทางเพศ - ฉันทน์ เธอ และเขา	-	-	๑	-	-	-	
หน่วยที่ ๒ สัมพันธภาพระหว่างบุคคล - ออกหักไม่ยกเป็นไร	-	-	-	-	-	๑	
หน่วยที่ ๓ ทักษะส่วนบุคคล - สารพัดโอกาสจริงหรือ - ทางที่เลือกเดิน	- -	๑ -	- -	- ๒	- -	- -	
หน่วยที่ ๔ พฤติกรรมทางเพศ - เอกซเรย์ร่างกาย - อยากรู้ คิดอะไรรออยู่	๑ -	- ๑	- -	- -	- -	- -	
หน่วยที่ ๕ สุขภาพทางเพศ - รู้ไว้ใช่ว่า - เรื่องของจอม - ขอซื้อความปลอดภัย - รักร้อนๆ หรือรักเย็นๆ	๑ - - -	- ๒ - -	- - - ๑	- - ๑ -	- - - -	- - - -	
หน่วยที่ ๖ สังคมและวัฒนธรรม - สื่อกับภาพลักษณ์วัยรุ่น - ปากต่อปาก - ฉันทน์คิด เธอคิด - โลกแห่งความหลากหลาย	- - - -	- - - -	- ๑ - ๑	- - - -	๑ - - -	- - ๑ -	
รวม (๑๖ ชั่วโมง)	๒	๔	๔	๓	๑	๒	

**ตารางการวิเคราะห์กิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา
กับกลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕**

หน่วยการเรียนรู้ / กิจกรรม	กลุ่มสาระ / กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน : ชั่วโมง						หมายเหตุ
	วิทย์	สุขฯ	สังคม	ไทย	แนะแนว	โฮมรูม	
หน่วยที่ ๑ พัฒนาการทางเพศ - เนื้อตัวร่างกาย	-	-	๑	-	-	-	
หน่วยที่ ๒ สัมพันธภาพระหว่างบุคคล - เมื่อรักต้องเลือก - ครอบครัวของเรา	- -	- -	- ๑	- -	- -	๑ -	
หน่วยที่ ๓ ทักษะส่วนบุคคล - สิ่งสำคัญสำหรับฉัน - ดันกับอ้อ - พรายกระซิบ - เพื่อนใจวัยรุ่น - คู่กันได้ไหม - เขียนชีวิต	- - ๑ - - -	- ๑ - - - ๑	- - - - - -	- - - - - -	๑ - - ๑ - -	- - - - ๑ -	
หน่วยที่ ๔ พฤติกรรมทางเพศ - เพศสัมพันธ์ในวัยรุ่น - ซัดกับต้อย	- -	๑ ๑	- -	- -	- -	- -	
หน่วยที่ ๕ สุขภาพทางเพศ - อยู่อย่างเข้าใจ - ท้องใหม่ แบบนี้	๑ -	- ๑	- -	- -	- -	- -	
หน่วยที่ ๖ สังคมและวัฒนธรรม - ผู้หญิงเลี้ยงชาย ผู้ชายเลี้ยงวา - อย่างนี้ลี ผู้ชาย - หลากรสหลากแบบ	- - -	- - -	๑ ๑ -	- - -	- - -	- - ๑	
รวม (๑๖ ชั่วโมง)	๒	๕	๔	-	๒	๓	

ตารางการวิเคราะห์กิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา
กับกลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

หน่วยการเรียนรู้ / กิจกรรม	กลุ่มสาระ / กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน : ชั่วโมง						หมายเหตุ
	วิทย์	สุขฯ	สังคม	ไทย	แนะแนว	โฮมรูม	
หน่วยที่ ๑ พัฒนาการทางเพศ - ต่างคนต่างเหตุผล	-	๑	-	-	-	-	
หน่วยที่ ๒ สัมพันธภาพระหว่างบุคคล	-	-	-	-	-	-	
หน่วยที่ ๓ ทักษะส่วนบุคคล - ชีวิต ม.๖ - เรื่องของเงาะ - ผั้นให้ไกล ไปให้ถึง	- - -	- - -	- - -	- - -	๑ - ๑	- ๑ -	
หน่วยที่ ๔ พฤติกรรมทางเพศ - รู้จัก เท่าทัน - No condom, No Sex	- -	๑ ๑	- -	- -	- -	- -	
หน่วยที่ ๕ สุขภาพทางเพศ - ใบอนุญาตการเป็นพ่อแม่ - เรื่องของรันรัน - ทีเล่น ทีจริง	- ๑ -	๑ - -	- - -	- - ๑	- - -	- - -	
หน่วยที่ ๖ สังคมและวัฒนธรรม - วัฒนธรรมไทยกับเรื่องเพศ - เส้นแบ่งแห่งเพศ - มหาวิทยาลัยชีวิต	- ๑ -	- - -	๒ - ๒	- - -	- - -	- - -	
รวม (๑๔ ชั่วโมง)	๒	๔	๔	๑	๒	๑	

รูปแบบที่ ๑: ในสาระวิชาหลัก

โรงเรียนธีรกานท์บ้านโฮ่ง

อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน

สังกัด สพท. ลำพูน เขต ๒ เปิดสอนระดับชั้น ม.๑ – ม.๖ มีนักเรียนประมาณ ๑,๕๐๐ คน
จำนวนครู ๕๙ คน

จัดกิจกรรมเพศศึกษาตามหลักสูตรอย่างต่อเนื่องในทุกชั้นเรียน โดยจัดไว้ในกลุ่มสาระสุขศึกษา
สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๒ และมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๕ และจัดไว้ในกลุ่มพัฒนาผู้เรียนในวิชา
แนะแนวสำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ และมัธยมศึกษาปีที่ ๖

นอกจากนั้น ยังสนับสนุนให้ครูทุกคนได้สอนเพศศึกษา โดยกำหนดว่าต้องนำแผนการสอนไปใช้
อย่างน้อย ๑ คาบต่อ ๑ ภาคการศึกษา

หลังจากเข้าร่วมโครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจในปี ๒๕๔๗ มีครูเพศศึกษาที่เข้าอบรม ๔
คน ทดลองสอนโดยใช้กิจกรรมเพศศึกษา มีการประชุมสรุปบทเรียนและพัฒนาเป็นลำดับ โดยทีม
ครูคุณกนกเบิกได้นำเสนอฝ่ายบริหารให้รับทราบอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการตอบรับของผู้เรียน
การมีแนวทางช่วยแก้ปัญหาให้นักเรียนที่มาปรึกษา จนเห็นความจำเป็นที่จะต้องให้นักเรียนได้เรียน
รู้เรื่องนี้จริงจังต่อเนื่อง จึงได้ประชุมชี้แจงครู แล้วขยายการทำงานเพิ่มทีมครูเพศศึกษาเป็น
๑๕ คน ต่อมาได้อบรมครูทั้งโรงเรียนเพื่อให้เข้าใจและสนับสนุนให้ทดลองนำไปบูรณาการในสาระ
วิชาที่สอน มีระบบครูรุ่นพี่ช่วยแนะนำรุ่นน้อง และจัดตั้งคณะกรรมการเพศศึกษาของสถานศึกษา
ประกอบด้วยทีมนำ (ผู้บริหารและตัวแทนของกรรมการสถานศึกษา) ทีมเลขา (ครูที่ผ่านการอบรม
เพศศึกษา) และทีมทำ (ครูผู้สอนทุกคน) จัดแผนการสอนโดยนำไปบรรจุไว้ในวิชาสุขศึกษา
สำหรับชั้น ม.๑-๒ และ ม.๔-๕ และบรรจุไว้ในวิชาแนะแนวสำหรับชั้น ม.๓ และ ม.๖

เนื้อหาเพศศึกษาที่นำมาสอนในวิชาสุขศึกษาและแนะแนว จะใช้จากหลักสูตรของ ก้าวอย่างเข้าใจ ฉบับที่แยกให้เป็นระดับชั้นแล้วภาคละ ๔ คาบ (๑๖ คาบต่อปี) ส่วนหน่วย บูรณาการจะใช้วิธีประชุมครูแต่ละระดับ เพื่อวิเคราะห์ว่าผู้เรียนในระดับนั้นควรได้เรียนรู้เรื่องใด พร้อมกับวิเคราะห์ว่าสาระวิชาที่ครูแต่ละคนสอนมีส่วนใดที่เกี่ยวข้องหรือสอดคล้องกับเพศศึกษา-ทักษะชีวิต ก็จะนำกิจกรรมไปใช้หรือไปสอดแทรก เช่น ภาษาไทยเรียนเรื่องเรียงความ ก็ให้เขียน เรื่องที่มีเนื้อหาเพศศึกษา คอมพิวเตอร์ เรียนเรื่องการออกแบบสื่อการสอน ก็ให้ใช้เนื้อหาในแผน เรื่องเพศเอาไปออกแบบ เป็นต้น โดยแผนกิจกรรมในส่วนนี้ได้จากคู่มือของ สพฐ. การวิเคราะห์ ชาว หรือเป็นแผนในก้าวอย่างเอง แต่วิธีการใช้ต่างกัน เช่น นำไปพัฒนาสื่อ การทำโครงการ เป็นต้น

การทำให้เกิดรูปแบบนี้ได้ กลไกที่สำคัญมากคือฝ่ายวิชาการ ต้องเข้ามามีบทบาท ดูแล ให้คำปรึกษา แนะนำ และเป็นผู้จัดการทั้งเชิงเนื้อหาและระบบต่างๆ เพื่อให้เป็นส่วนหนึ่งของ หลักสูตรสถานศึกษา ซึ่ง จินตนา จิตนารินทร์ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการให้ความเห็นว่า “การทำเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา จุดสำคัญคือต้องสรุปบทเรียนในด้านต่างๆ แล้ววางแผนพัฒนาให้เหมาะกับเรา ต้องทำให้ทุกคนในองค์กรเห็นด้วยโดยชี้แจง ฟังความเห็น ลงมตินำไปสู่การปฏิบัติ เตรียมครูให้ใช้กิจกรรมได้ คนที่ไม่เชื่อมั่นก็สนับสนุนให้ทดลองใช้กิจกรรม ผูกตั้งคำถาม สร้างระบบสนับสนุนต่อเนื่องอย่างน้อยช่วงระยะเวลาหนึ่ง ยิงนโยบายระดับกระทรวงเปิดช่อง แล้วแบบนี้ การจัดเพศศึกษาเข้ากับหลักสูตรโรงเรียนทำได้อยู่แล้ว อย่างเราทดลองทำ ฝ้าดู แล้วสรุปร่วมกันว่าถ้าเราจัดให้เด็กได้เรียนรู้เต็มที่ เขาจะเปลี่ยนแปลงวิถีคิดและพฤติกรรม เราจึงต้องทำให้เต็มที่เต็มรูปแบบ จะเกิดมรรคผลมากกว่า”

ข้อเสนอเชิงนโยบาย : คำตอบอยู่ที่โรงเรียน

“เราเริ่มจากเห็นปัญหา สนใจต้องการแก้ปัญหา ขณะที่วิธีสอนของครูดูจะไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของนักเรียนในปัจจุบัน เป็นแนวคิดเริ่มแรกว่าโรงเรียนต้องจัดการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนมีทักษะ ทักษะคิดถูกต้อง มีวิถีชีวิตที่ปลอดภัย เราต้องการเครื่องมือที่ช่วยให้ครูสอนแบบโดนใจเด็ก เราจึงส่งคนไปร่วมอบรมกับก้าวอย่างฯ แล้วมาทดลองสอน จังหวะพอดีกับนโยบายของกระทรวงที่ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ เราจึงทำได้สบายใจ และเต็มที่กับกิจกรรมเพศศึกษา” **ว่าที่ร้อยตรี วีระพงศ์ ใจสุนทร** ผู้อำนวยการโรงเรียนให้ความเห็น ซึ่งเป็นไปในทางเดียวกับรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการซึ่งกล่าวว่า “ที่จริงระดับนโยบายไม่จำเป็นต้องทำเป็นคำสั่งอะไรพิเศษเลย แค่คำพูดหรือการให้แนวทางก็เพียงพอแล้ว อยู่ที่โรงเรียนคิดต่อว่าจะทำอย่างไร ยิ่งปัญหาที่เกิดจากสภาพสังคมเป็นถึงขนาดนี้แล้ว โรงเรียนต้องทำเลย คิดต่อไปเลยว่าทำอย่างไร”

รูปแบบที่ ๒: ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน-วิชาแนะแนว โรงเรียนราชสีมา อำเภอรราชสีมา จังหวัดศรีสะเกษ

สังกัด สพท. ศรีสะเกษ เขต ๒ มีนักเรียนกว่า ๑,๘๐๐ คน จำนวนครู ๖๔ คน ผ่านการอบรมจากโครงการฯ แล้ว ๒๑ คน สอนเพศศึกษาโดยจัดไว้ในกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาแนะแนวตั้งแต่ชั้น ม.๑ - ม.๖ และมีการสอนเป็นบางห้อง บางชั้นในวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สุขศึกษา ภาษาอังกฤษ และคอมพิวเตอร์ อีกสัปดาห์ละ ๑ คาบโดยครูผู้ผ่านการอบรมจากโครงการฯ เป็นผู้สอน

แนวทางการนำเพศศึกษาเข้าสู่สถานศึกษา

โรงเรียนเข้ารับการอบรมกับโครงการก้าวอย่างเข้าใจตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๔๔ เดิมวางแผนให้หมวดสุขศึกษาและพลานามัยเป็นผู้รับผิดชอบจัดการเรียนการสอนเพศศึกษา แต่เนื่องจากหมวดสุขศึกษาและพลานามัยมีกิจกรรมมาก จึงได้มีการประชุมร่วมกันกับครูผู้ผ่านการอบรม และเห็นว่าควรนำมาจัดไว้ในคาบกิจกรรมแนะแนวเนื่องจากเนื้อหาหลักของวิชานี้จะว่าด้วยการพัฒนาทักษะชีวิตซึ่งเกี่ยวข้องกันกับเพศศึกษา

โรงเรียนได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการกำกับดูแล ๕ คนเพื่อวางแผนการดำเนินงานและกำกับนิเทศดูแลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพศศึกษาทุกระดับชั้น และแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการเรียนการสอนอีก ๑๔ คนเพื่อทำหน้าที่จัดการเรียนการสอนเพศศึกษาตามหลักสูตรอย่างน้อย ๙ เรื่องต่อ ๑ ภาคเรียน รวมทั้งจัดทำรายงานการจัดการเรียนการสอนเมื่อสิ้นภาคเรียนสำหรับคณะกรรมการทั้ง ๑๔ คนที่ทำหน้าที่จัดการเรียนการสอนเพศศึกษานั้นประกอบด้วยครูผู้รับผิดชอบการสอนในวิชาแนะแนว สุขศึกษา คอมพิวเตอร์ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ซึ่งจะนำแผนการเรียนเพศศึกษาไปสอนในวิชาของตน ๑ คาบต่อสัปดาห์

การสร้างการยอมรับในโรงเรียน

ผู้อำนวยการในฐานะผู้บริหารสูงสุดให้การสนับสนุนเรื่องการสอนเพศศึกษาอย่างเต็มที่ และมีนโยบายว่าต้องการให้เด็กทุกคนในโรงเรียนได้เรียนเหมือนกัน โดยมอบให้รองผู้อำนวยการเข้าร่วมอบรมในโครงการฯ ถึง ๓ ฝ่าย ซึ่งใน ๓ คนนี้มี ๒ คนที่ได้ลงสอนด้วย

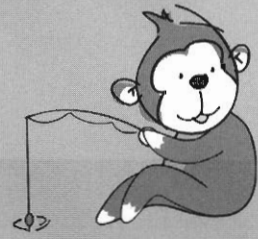
วิลาวัณย์ นิกขอบ ในฐานะครูผู้รับผิดชอบการสอนเพศศึกษาในวิชาแนะแนว ซึ่งเป็นวิชาที่นักเรียนทุกชั้นจะได้เรียนเพศศึกษาให้ความเห็นถึงการผลักดันหลักสูตรให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบของโรงเรียนราชินีไศลว่า

“ความสำคัญของการจัดเพศศึกษาให้อยู่ในหลักสูตรสถานศึกษาไม่ได้ขึ้นกับขนาดของนักเรียน แต่อยู่ที่ฝ่ายบริหาร ซึ่งโรงเรียนของเรามีรองผู้อำนวยการที่คอยย้ำ คอยสนับสนุนให้เกิดการเรียนการสอนเพศศึกษาที่จะต้องอยู่ในรายวิชาให้ได้ เมื่อไหร่ที่ผู้บริหารให้ความสำคัญ ครูทั้งหมดก็ให้ความสำคัญด้วย แต่ถ้าผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญ มีแต่ครูที่ผ่านการอบรมนำหลักสูตรเข้ามาสอน ครูคนอื่นก็จะมองว่าเป็นส่วนเกินของโรงเรียน”

แม้จะมีเนื้อหาและแผนการเรียนที่ชัดเจนเพียงใดก็ตาม แต่อุปสรรคสำคัญที่ทำให้เพศศึกษา ยังไม่ได้รับการยอมรับให้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร เนื่องจากการขาดการสนับสนุนจากผู้บริหารระดับนโยบาย โดย ทรงพล โทนะพันธ์ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ผู้รับผิดชอบการติดตามและนิเทศการดูแลการสอนเพศศึกษาในทุกระดับชั้นของโรงเรียนให้ความเห็นว่า

“การสอนเพศศึกษาช่วยเด็กได้มากคือ ทำให้เด็กเห็นว่าเป็นเรื่องธรรมดา จากที่เคยเห็นว่าเป็นเรื่องลับคน แล้วเด็กก็เรียนรู้ว่า เวลาอยากรู้เรื่องนี้ต้องถามครูอย่างไรด้วยวิธีการที่สุภาพ แต่สิ่งที่ทำให้ครูหนักใจคือ ครูจะรู้สึกว่าเป็นการเพิ่มภาระงาน เพราะยังไม่มีหลักสูตรรองรับเพศศึกษา ไม่มีการประเมินผลงานโดยตรง แม้การสอนเพศศึกษาจะทำให้นักเรียนได้รับผลประโยชน์ก็จริง แต่มันไม่ได้ถูกนำมาใช้วัดผลอย่างเป็นระบบ ความรู้ที่เด็กได้จะติดตัวเด็กไป แต่ไม่มีออกมาในรูปเอกสารรับรองว่าเด็กมีความรู้ นี่จึงเป็นการทำงานที่ไม่มีผิด ไม่มีชอบต่อครู”

ตัวอย่างโครงสร้างหลักสูตรเพศศึกษาในวิชาแนะแนว
ภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๕๐

ช่วงชั้นที่ ๓					
ม.๑		ม.๒		ม.๓	
เรื่อง	จำนวน คาบ	เรื่อง	จำนวน คาบ	เรื่อง	จำนวน คาบ
มารู้จักร่างกายกันเถอะ	๑	ย่างเข้าสู่วัยรุ่น	๑	ฉันเป็นฉันเอง	๑
วัยรุ่นวัยเรา	๑	อยากให้อายุ	๑	เบื่อคนบ่น	๑
ประกาศรับเพื่อนใหม่	๑	ข้างหลังภาพ	๑	เรื่องของป้าป๊า	๑
รวมมิตร	๑	เพศสัมพันธ์มีได้เมื่อใด	๑	ทางที่เลือกเดิน	๒
เรื่องของซิดชนก	๑	ความรู้แค่เอี่ยม	๑	๑๐๘ วิธีบอกรัก	๑
สัมผัสดี สัมผัสไม่ดี	๑	สื่อกับภาพลักษณะวัยรุ่น	๑	สารพัดโอกาส จริงหรือ	๑
เปิดห้องวัยรุ่น	๑	เบื่อคนแซว	๑	ฉันคิดเธอคิด	๑
ไม่มีไม่เท่า	๑	ชะลอดีกว่าไหม	๑	รู้จักคุ้นเคย	๑
ภาวะสุขภาพ	๑	ใจเขาใจเรา	๑	ทุกข์จากการ เที่ยว	๑
รวม	๙	รวม	๙	รวม	๑๐

ช่วงชั้นที่ ๔					
ม.๔		ม.๕		ม.๖	
เรื่อง	จำนวนคาบ	เรื่อง	จำนวนคาบ	เรื่อง	จำนวนคาบ
มารู้จักร่างกายกันเถอะ	๑	วัยรุ่นวัยเรา	๑	จินตนาการรัก	๑
ประกาศรับเพื่อนใหม่	๑	พรายกระซิบ	๑	ใจเขา ใจเรา	๑
เราเป็นผู้ใหญ่หรือยัง	๑	อยากให้อู	๑	เรื่องของเงาะ	๑
ฉันคิดว่า	๑	เรื่องของต้นกับอ้อ	๑	ฉันคิด เธอคิด	๑
เพศสัมพันธ์มีได้เมื่อใด	๑	ชะลอตีกว่าไหม	๑	รู้จักเท่าทัน	๑
รู้จัก คุณเคย	๑	ขอคิดดูก่อน	๑	อยากรู้ คิดอะไรอยู่	๑
เขียนชีวิต	๑	สื่อกับภาพลักษณ์วัยรุ่น	๑	ยอมไม่ได้	๑
ผู้หญิงเลี้ยงช้าย ผู้ชายเลี้ยงขวา	๑	ไม่มี ไม่เท่า	๑	ยอดนักชาย	๑
เจาะเวลาหาอนาคต	๑	กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ เด็กและเยาวชน	๑	ยินยอม ไม่ยินยอม	๑
รวม	๙	รวม	๙	รวม	๙

รูปแบบที่ ๒: ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน-วิชาแนะแนว โรงเรียนบ้านเม็กใหญ่ อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี

สังกัด สพท. อุบลราชธานี เขต ๕ เปิดสอนระดับชั้นอนุบาลจนถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๓
มีนักเรียนประมาณ ๖๐๐ คน จำนวนครู ๒๔ คน

สอนเพศศึกษาโดยจัดไว้ในกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาแนะแนว วิธีการคือ ให้มีการสอนพร้อมกัน
ทุกห้องในวันอังคารเวลาบ่ายโมงสำหรับช่วงชั้น ๒ และวันพฤหัสบดีสำหรับช่วงชั้น ๓

แนวทางการนำเพศศึกษาเข้าสู่สถานศึกษา

ก่อนจะนำหลักสูตรเพศศึกษามาจัดสอนในโรงเรียนบ้านเม็กใหญ่ ได้มีการทำวิจัย
ในชั้นเรียนล่วงหน้าเพื่อต้องการรู้ความต้องการของผู้เรียน โดยครูผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์ คือ
ไพรินทร์ ผุดผ่อง ได้ให้รายละเอียดเรื่องนี้ว่า

“การวางแผนหลักสูตรของโรงเรียนเริ่มจากเราทำวิจัยในโรงเรียนเกี่ยวกับเรื่องเพศศึกษา
ก่อน เป็นการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อสำรวจว่าเด็กอยากรู้อะไรบ้าง จากผลการวิจัย เราพบว่าเด็ก
สนใจอยากรู้เรื่องเพศศึกษาที่เกี่ยวกับการคุมกำเนิดและการรู้จักตนเอง จากนั้น เราในฐานะ
หัวหน้าวิชาการมารวมกันคิดกับครูในกลุ่มสาระต่างๆ และครูที่ผ่านการอบรม รวมทั้งผู้บริหาร
และมานั่งวิเคราะห์ซึ่งแผนร่วมกัน ตั้งทีมงานและกำหนดการเรียนรู้ซึ่งมีการปรับปรุงพัฒนาทุกปี
เพื่อให้สอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียน”

เหตุผลที่บ้านแม่ไก่ใหญ่สอนเพศศึกษาในวิชาแนะแนว

โรงเรียนได้ทดลองนำหลักสูตรเพศศึกษาเข้ามาบูรณาการกับกลุ่มสาระวิชาหลัก เช่น สุขศึกษา และวิทยาศาสตร์ แต่ก็พบถึงปัญหาของการบูรณาการว่าไม่สามารถติดตามผลการสอน ได้ชัดเจน

ปัญหา พลราษฎร์ ผู้อำนวยการโรงเรียน กล่าวถึงรายละเอียดการจัดการสอนเพศศึกษา และการนำไปบูรณาการว่า ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง จึงได้เปลี่ยนมาเป็นสอนในวิชาแนะแนว โดยจัดให้มีการสอนพร้อมกันทั้งโรงเรียนในแต่ละช่วงชั้น

“เนื่องจากในโครงสร้างหลักสูตรการสอนของเรายังไม่มีสาระเพศศึกษาโดยตรง แต่ละโรงเรียนจึงนำไปจัดการสอนในรูปแบบต่างๆ โรงเรียนของเรา ปีแรกนำไปบูรณาการในสาระ สุขศึกษา วิทยาศาสตร์ แต่ก็ไม่ได้บอกว่าเป็นการสอนเพศศึกษา แล้วการสอนแบบนี้ เราไม่มั่นใจ ว่าครูจะสอนตามแผนที่กำหนดได้จริง ปีต่อมา เราจึงเปลี่ยนมาให้สอนในวิชาแนะแนว โดยให้สอน พร้อมกันทั้งโรงเรียน ซึ่งวัดผลชัดเจนได้ดีกว่าว่า ทุกคนสอนแน่ วิธีนี้ง่ายแก่การควบคุม กำกับ แต่อาจจะยากแก่การโค้ช เพราะเราไม่สามารถตามดูได้ทุกห้องในเวลาเดียวกัน”

ความสำคัญของการสอนอย่างต่อเนื่อง ๑๖ คาบ

ในเรื่องการให้เวลากับการสอนเพศศึกษา ๑๖ คาบต่อปีการศึกษานั้น ปัญหาได้ให้ข้อเสนอว่าควรสร้างความเข้าใจกับโรงเรียนว่ามีความสำคัญมากเพียงใด

“การสอนเพศศึกษาในหลักสูตรก้าวต่างๆ เด็กจะได้เรียนทั้ง ๖ ด้าน ดังนั้น ถ้าเราวางแผนการสอนไม่ต่อเนื่อง สอนไม่ครบ ก็อาจจะกลายเป็นผลเสียกับเด็ก เพราะถ้าเด็กได้เรียนไม่ครบ ไม่รอบด้าน ก็อาจจะตัดสินใจไปลองเรียนรู้แบบผิดๆ ได้ ดังนั้น การจะให้โรงเรียนวางแผนสอนให้ครบ ให้ ๑๖ คาบต่อปี ต้องทำให้โรงเรียนเข้าใจถึงความสำคัญของการสอนอย่างต่อเนื่องว่าจะเกิดผลดีอย่างไรบ้าง”

รูปแบบการสอนเพศศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง กับความเป็นจริงของโรงเรียน

ผอ.ปัญญา พลราษฎร์ ให้ข้อคิดแก่การนำกระบวนการสอนเพศศึกษาที่ต้องการการมีส่วนร่วมจากผู้เรียนอย่างสูงว่า เป็นเรื่องดีที่แปลกแยกกับธรรมชาติของครูผู้สอน

“แผนการสอนเพศศึกษาของหลักสูตรก้าวอย่างอย่างเข้าใจบอกชัดเจนว่าเด็กคือคนทำกิจกรรม โดยครูเป็นคนชวนคุย จากนั้น ครูค่อยสรุปการเรียนรู้ เราจึงเห็นว่ากระบวนการสอนของเพศศึกษานั้นกลายเป็นเรื่องไม่ปกติ ไม่อยู่ในแผนการทำงานชีวิตประจำวัน แม้กระทรวงศึกษาธิการจะเขียนไว้ว่า ต้องยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง แต่ก็แค่เขียนเป็นตัวหนังสือไว้ เนื่องจากครูก็ยังคงเป็นครูคนเดิมที่สอนมานานนับสิบปี ถ้าจะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมครูโดยให้เด็กเป็นคนทำกิจกรรมเป็นคนเสนอ สรุป ก็หมายความว่าครูต้องเตรียมการสอนมากขึ้น ซึ่งต้องใช้เวลาอย่างน้อย ๑ ปีที่ครูจะปรับวิธีการของตัวเอง”

“ดังนั้น ถ้าจะให้ได้ดีผลดี ก็ต้องนำกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบนี้เข้าไปอยู่ในระบบเลย ไม่ใช่ให้มีแค่วิชาเพศศึกษาวิชาเดียวที่ใช้รูปแบบนี้”

รูปแบบที่ ๓: เปิดรายวิชาเพศศึกษาในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนช่องเม็กวิทยา อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี

สังกัด สพท. อุบลราชธานี เขต ๓ เปิดสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๖

มีนักเรียนกว่า ๕๐๐ คน ครูผู้สอน ๒๔ คน ทั้งหมดผ่านการอบรมจากโครงการก้าวอย่างเข้าใจ

มีการสอนเพศศึกษาแก่เด็กทุกห้อง ทุกชั้น โดยจัดไว้เป็นส่วนหนึ่งของหมวดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยให้ครูที่ปรึกษาทุกคนสอนเด็กในห้องของตน สัปดาห์ละ ๑ คาบในชั่วโมงว่าง และมีการประเมินผลโดยให้ผ่าน หรือไม่ผ่าน รวมทั้งระบุในเอกสารรับรองผลการเรียนของทุกชั้น

สงวน แสงชาติ ผู้อำนวยการโรงเรียนช่องเม็กวิทยา แสดงวิสัยทัศน์ในเรื่องการนำเพศศึกษาเข้าสู่สถานศึกษาอย่างเป็นระบบว่า

“โรงเรียนช่องเม็กวิทยาเป็นโรงเรียนที่อยู่ติดชายแดนไทยกับลาว เรามักมีปัญหาในเรื่องเด็กมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรมาก จบ ป.๖ ก็แต่งงานแล้ว ทั้งผู้ชายผู้หญิง พอแต่งได้ไม่นานก็ต้องเลิกกัน สภาพแบบนี้เห็นได้ทั่วไป อีกปัญหาหนึ่งคือ พ่อแม่ไม่ได้อยู่กับลูก ปล่อยให้เด็กอยู่กับตายาย สภาพแวดล้อมรอบๆ เมืองช่องเม็กค่อนข้างเอื้อให้เด็กหลงไปกับสภาพที่มีคาราโอเกะมากมาย ทำให้เราเห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องนำเรื่องนี้เข้ามาสอนในโรงเรียน”

“เนื่องจากเราไม่เคยมีโครงการสอนเรื่องเพศศึกษาเข้ามาในโรงเรียนเลย ส่วนใหญ่เนื้อหาที่มีแค่ที่สอนในสุขศึกษา ให้เด็กรู้จักว่าแบบไหนคือผู้หญิง แบบไหนคือผู้ชาย พอได้รับคัดเลือกให้เข้าร่วมโครงการก้าวอย่างเข้าใจ ผมก็เรียกประชุม เริ่มจากการถามความสมัครใจของครูก่อนว่าจะรับไหม ผมไม่ได้บังคับครู ถามทั้งครู ถามทั้งกรรมการที่ปรึกษาซึ่งอยู่ในชุมชน”

“ตอนประชุมกับคณะกรรมการฯ ผมก็เคยถูกถามจากคณะกรรมการสถานศึกษาว่า จะดีหรือที่เอาเพศศึกษาเข้ามาสอนในโรงเรียน จะเป็นการชี้โพรงให้กระรอกไหม ผมก็ชี้แจงให้คณะกรรมการเข้าใจว่าจากการที่ผมไปร่วมประชุมกับโครงการฯ มาหลายต่อหลายครั้ง ผมเชื่อว่านี่ไม่ใช่การชี้โพรง แต่เป็นการให้เด็กรู้ตัวเอง คือรู้ว่าเขากำลังจะมาทำอะไรเรา แล้วเรากำลังทำอะไรกับตัวเรา เพราะสภาพอารมณ์ของวัยรุ่นนั้นเปลี่ยนง่าย”

สอนเพศศึกษาอย่างต่อเนื่อง ง่ายต่อการจัดการ

“ช่วงแรกๆ เราใช้วิธีบูรณาการเข้ากับสาระหลักทั้ง ๔ สาระ แต่ก็พบปัญหาว่าบางสาระไม่สามารถทำได้ และเกิดการซ้ำซ้อน รวมทั้งไม่มีความต่อเนื่อง แต่การแยกเพศศึกษาออกเป็นรายวิชาเฉพาะกลับจัดการได้ง่ายกว่า ผมก็เลยปรึกษากับคณะครูทุกคนว่าลองจัดเข้าเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยจัดให้เป็นวิชาเฉพาะ ประเมินผลโดยการให้ผ่าน หรือไม่ผ่าน”

“และเนื่องจากผมมีนโยบายว่า เราต้องการให้เด็กนักเรียนมาเรียนอย่างมีความสุข การจัดการเรียนของเราจึงทำให้เด็กมีเวลาว่าง ๓ คาบต่อสัปดาห์ สำหรับ ม.ต้น ก็จัดให้เด็กได้เรียนคอมพิวเตอร์ ๑ คาบ เรียนเพศศึกษา ๑ คาบ และอีก ๑ คาบก็เป็นการผลิตสื่อ ฉะนั้น อาทิตย์หนึ่งอย่างน้อยเด็กได้เรียนเพศศึกษา ๑ คาบ ตอนนี้อย่างไร ม.ต้นเราทำให้เด็กได้เรียนถึง ๔๐ คาบต่อปีเลย ดังนั้น ถ้าไล่ดูแล้ว การจัดการสอนเป็นชั่วโมงจะต่างจากคาบอยู่ประมาณ ๑๐ นาที ซึ่งพอรวมๆ กันต่อปีแล้ว ยังไงก็เกิน ๑,๒๐๐ ชั่วโมงอยู่แล้ว ไม่ผิดกฎ ทั้งยังสร้างประโยชน์ต่อตัวเด็กด้วย”

“โรงเรียนเราบังคับให้เด็กมัธยมต้นต้องเรียนวิชาเพศศึกษาเหมือนที่ต้องเรียนลูกเสือและเนตรนารี และชุมนุม คือเด็กที่นี้จะเดินเรียน ดังนั้น 'เมื่อถึงเวลาเรียนเพศศึกษา เด็กก็จะเดินไปเรียนห้องที่ครูที่ปรึกษาของตนประจำอยู่ เนื่องจากครูที่ปรึกษามีส่วนใหญ่นำผ่านการอบรมจากโครงการฯ แล้ว ครูทุกคนต้องสอนเพศศึกษาเนื่องจากครูทุกคนเป็นครูที่ปรึกษาเด็กแต่ละห้อง ดังนั้น ครูต้องรู้ปัญหาของเด็กตัวเองและสามารถตามไปแก้ปัญหาให้เด็กที่บ้านได้ด้วย”

“สำหรับชั้น ม.ปลาย ซึ่งมีชั่วโมงสำหรับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ๔๔๐ ชั่วโมง จะประกอบด้วย รด. บำเพ็ญประโยชน์ ชุมนุม แนะแนว และเพศศึกษา เด็กมัธยมปลายก็จะได้เรียน

เพศศึกษาในคาบที่ว่างซึ่งแต่ละชั้นจะว่างไม่ตรงกัน เพราะเด็กมีคาบว่าง ๒ คาบต่อสัปดาห์ โรงเรียนเราจัดให้เพศศึกษาเป็นวิชาหนึ่งโดยการแสดงไว้ในใบ รบ. หลังจากจบแต่ละชั้นปีการศึกษาด้วย”

“การจัดตารางสอนในกระทรวงศึกษาธิการซึ่งแบ่งการศึกษาออกเป็น ๒ ช่วงชั้นนั้น ม.๑ – ม.๓ จะต้องใช้เวลาเรียนที่ ๑,๐๐๐ – ๑,๒๐๐ ชั่วโมง ส่วน ม.ปลายก็บังคับว่าต้องไม่น้อยกว่า ๑,๒๐๐ ชั่วโมง นั่นหมายความว่า ผมสามารถจัดให้เด็กเรียนได้ ๑,๒๐๐ ชั่วโมงก็ได้”

“อย่าลืมนะว่า โรงเรียนเป็นของชุมชน ไม่ใช่ของผู้บริหาร เพราะฉะนั้น ถ้าชุมชนเห็นชอบกับการสอนเรื่องเพศศึกษา ยังไงโรงเรียนก็ต้องสอน ไม่ว่าผู้บริหารจะเปลี่ยนไปกี่คน”

ความเปลี่ยนแปลงที่สัมผัสได้

“เสียงสะท้อนของผู้เรียนส่วนใหญ่ออกมาว่าดี เนื่องจากเราไม่ได้สอนเด็กในเรื่องเช็กลิสต์ แต่สอนให้เด็กเท่าทันตนเอง ปลูกจิตสำนึกเด็กในเรื่องการรู้จักยับยั้งชั่งใจ ผู้ปกครองก็รู้สึกสบายใจที่เราสอนเด็กเรื่องนี้ โรงเรียนเองก็มีการประเมินผลการสอนเพศศึกษาจาก ๒ ปีที่ผ่านมา จากเดิมมี ๖-๗ คู่ ที่ต้องออกกลางคัน มาวันนี้แทบจะไม่มีเลยก็ว่าได้ ถ้าไม่นับเรื่องที่ผู้ปกครองเป็นคนมาขอเอาเด็กออกด้วยเหตุผลส่วนตัว ความรุนแรงในโรงเรียนนี้ก็ลดลงไปมาก”

“ครูที่ปรึกษามีความใกล้ชิดกับเด็กมากขึ้นเมื่อได้สอนเรื่องเหล่านี้แก่เด็ก นอกจากนั้น เรายังมีแกนนำเยาวชนที่ผ่านการอบรมจากโครงการฯ มาทำงานในโรงเรียนอีกด้วย”

สอนเพศศึกษา เพิ่มภาระจริงหรือไม่

“ผู้บริหารบางคนอาจจะไม่ให้ความสำคัญกับการจัดให้มีการสอนเพศศึกษา เพราะคิดว่ามันเป็นภาระเพิ่ม ซึ่งถ้าใช้แผนการสอนเล่มที่กระทรวงส่งให้ ก็จะกลายเป็นภาระเพิ่มของครูจริงๆ เพราะแผนที่ให้มาไม่ละเอียดพอ ครูต้องมาค้นคว้า ทำการบ้านเพิ่มเยอะ แต่การที่โรงเรียนใช้แผนของกัวย่างอย่างเข้าใจเพราะเราเห็นว่ามันสะดวกกว่า สามารถนำมาใช้ได้เลย มันจึงไม่ได้เพิ่มภาระ”

“สำหรับผม ไม่ต้องรอให้ใครมาสั่งว่าต้องสอนเพศศึกษา การให้ความสำคัญกับการสอนเพศศึกษาขึ้นกับโรงเรียนแต่ละโรง เมื่อโรงเรียนเรามีปัญหาเรื่องชู้สาว เรื่องเด็กออกกลางคัน เราก็ต้องแก้ปัญหารื่องนี้ โดยต้องทำให้เด็กรู้ทันตัวเอง”

รูปแบบที่ ๓: เปิดรายวิชาเพศศึกษาในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนหนองรีประชานิมิต อำเภอบ่อพลอย จังหวัดกาญจนบุรี

สังกัด สพท. กาญจนบุรี เขต ๒ เปิดสอนระดับชั้น ม.๑ – ม.๖
มีนักเรียนประมาณ ๗๐๐ คน จำนวนครู ๓๓ คน

จัดกิจกรรมเพศศึกษาตามหลักสูตรอย่างต่อเนื่องในทุกชั้นเรียน โดยเปิดเป็นรายวิชาเพศศึกษา ชื่อ “กิจกรรมพัฒนาตนเอง” ในหมวดสาระกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ทำให้นักเรียนได้เรียนวิชาที่ว่าด้วยเพศศึกษามากกว่า ๑๖ คาบต่อ ๑ ภาคการศึกษา

เป็นโรงเรียนที่ร่วมโครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจแห่งแรก ที่เปิดรายวิชาเพศศึกษาชื่อ “กิจกรรมพัฒนาตนเอง” ถือเป็นส่วนหนึ่งในหลักสูตรสถานศึกษาอยู่ในสาระที่ ๙ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ความสนใจว่าจะทำให้การจัดเพศศึกษามีความต่อเนื่องส่งผลต่อพฤติกรรมของผู้เรียน เริ่มมาตั้งแต่ปี ๒๕๕๔ หลังจากเข้าร่วมโครงการฯ โรงเรียนได้วิเคราะห์รูปแบบวิธีการ และเนื้อหาของกิจกรรมเพศศึกษาตามหลักสูตรก้าวอย่างอย่างเข้าใจ แล้วพบว่า เป็นวิธีที่ใช้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางที่น่าจะได้ผล จึงได้นำกิจกรรมมาทดลองใช้ในกลุ่มครูที่เข้าอบรม ประชุมที่มงานวางแผนขยายผลสู่ครูอื่นๆ สรุบบทเรียนจากประสบการณ์ ๑ ปีที่ร่วมโครงการ ซึ่งโดยรวมเห็นตรงกันว่าถ้าจะทำให้ได้ผลต้องจัดให้เรียนต่อเนื่องทุกระดับจนจบการศึกษา

ในปี ๒๕๕๙ จึงจัดเป็นรายวิชาเฉพาะชั้นในหลักสูตรสถานศึกษา “ถ้าเพศศึกษามีจุดวางไม่แน่นอน ตัวหลักสูตรก็กลิ้งไปกลิ้งมา หากจุดลงตัวไม่ได้ ก็ไม่เกิดความยั่งยืน” สุนทรี รุ่งนาไร่ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการกล่าวถึงแนวทางการทำงาน

การเป็นวิชาเฉพาะใช้วิธีคัดเลือกหลักสูตรใน “กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน” ซึ่งปกติโรงเรียนจัดให้มีเวลาเรียน ๔ คาบต่อสัปดาห์ ประกอบด้วย ๓ กิจกรรมย่อยคือ เน้นแนว ๒ คาบ ลูกเสือ ๑ คาบ และชุมนุม ๑ คาบ ปรับเป็นใช้เวลาเรียน ๔ คาบ โดย ๒ คาบใช้จัดลูกเสือและชุมนุมเหมือนเดิม ส่วนกิจกรรมเน้นจากเดิมมี ๒ คาบ ถูกจัดใหม่เป็นวิชาเน้นแนว ๑ คาบ และเพิ่มรายวิชาชื่อ “กิจกรรมพัฒนาตนเอง” อีก ๑ คาบ ซึ่งเนื้อหาของวิชาที่เพิ่มนี้คือการจัดกิจกรรมเพศศึกษาทั้งหมด มีผู้รับผิดชอบเป็นหัวหน้ารายวิชากิจกรรมพัฒนาตนเอง

รูปแบบนี้ทำให้นักเรียนทุกระดับ ทุกห้องได้เรียนเพศศึกษากาเรียนละ ๑๖ สัปดาห์ เนื้อหาในชุดหลักสูตรรายวิชากิจกรรมพัฒนาตนเองมี ๖ เล่ม แยกเป็นระดับ ม.๑-ม.๖ โดยวิเคราะห์เพื่อวางกิจกรรมให้เหมาะกับระดับผู้เรียน หลายกิจกรรมที่ถูกออกแบบมาให้มีการเรียน ๑ คาบ แล้วจัดจริงมักมีปัญหาเวลาไม่พอ ก็ถูกแยกขยายให้มีเวลาในการสอน ๒-๓ คาบ ต่อเนื่องกัน หมดปัญหาเรื่องเวลาไม่พอดังนั้นต้องรีบสอนให้จบภายใน ๑ คาบ ครูก็มีเวลาให้นักเรียนพูดคุยแลกเปลี่ยนกันมากขึ้นจากการตั้งคำถามชวนคุย คาบเรียนถูกจัดให้มีพร้อมกันทั้งโรงเรียนคือวันอังคารคาบสุดท้าย

ผู้จัดกิจกรรมคือครูที่ปรึกษาของแต่ละห้องเอง ซึ่งทุกคนผ่านการอบรมทั้งจากทางโครงการฯ หรือมีการอบรมขยายผลในระดับโรงเรียน ถ้าการจัดกิจกรรมมีปัญหาหรือข้อกังวล จะมีระบบสนับสนุนของเพื่อนครูในลักษณะช่วยสอน (Team Teaching) หรือได้รับการชี้แนะ (Coach) จากครูแกนนำในโรงเรียน ซึ่งในเรื่องนี้ เพยาร์ วงศาโรจน์ หนึ่งในครูแกนนำให้ความเห็นว่า “การจัดการเรียนรู้เพศศึกษา ครูต้องเริ่มจากการศึกษาแผนการสอนให้เข้าใจ พอเข้าใจก็จะเห็นแนวทางให้เราประยุกต์ใช้ได้ เวลาสอนก็ต้องสนใจเรื่องที่เกิดขึ้นในห้องเรียนที่เด็กพูดคุยออกมา ไม่ใช่เปิดคู่มือแล้วพูดตาม ต้องปรับให้เหมาะกับเด็กแต่ละห้อง แต่ละกลุ่ม เพราะความแตกต่างกันของผู้เรียน ซึ่งตรงนี้การเตรียมครู และมีระบบการช่วยสอนของครูรุ่นพี่จะช่วยให้ได้มาก”

รูปแบบที่ ๔: เป็นฐานการเรียนรู้วิชาคุณธรรม
จริยธรรมในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
โรงเรียนนวลนรดิศวิทยา
รัชมิ่งคลาภิเชก กรุงเทพมหานคร

สังกัด สพท.กทม. เขต ๓ เปิดสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๖

มีนักเรียน ๑,๒๔๔ คน ครูผู้สอน ๓๗ คน

จัดเพศศึกษาไว้ในหมวดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน วิชาคุณธรรม-จริยธรรม แก่เด็กระดับชั้น ม.๑ โดยใช้รูปแบบฐานการเรียนรู้ ๔ ฐาน นำผู้เรียนทุกห้องมาเรียนพร้อมกันทุกวันศุกร์ โดยแบ่งเป็นกลุ่มๆ ละ ๕๐ คนต่อ ๑ ฐาน มีครูประจำฐาน ฐานละ ๒ คน ระยะเวลาของการเข้าร่วมฐานคือให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเข้าร่วมกิจกรรมสัปดาห์ละหนึ่งฐาน จนครบทั้ง ๔ ฐาน ส่วนนักเรียนระดับชั้น ม.๔ ซึ่งมีเพียง ๒ ห้อง จัดการสอนเพศศึกษาโดยให้นักเรียนทั้งสองห้องเรียนรวมกัน มีผู้สอน ๒ คนซึ่งจะรับผิดชอบด้วยกัน

โรงเรียนนวลรชชฯ เข้าร่วมกับโครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ ซึ่งเป็นปีแรกของการเริ่มโครงการฯ มีครูเข้ารับการอบรม ๔ คน

ตั้งแต่ปีแรกจนถึงปีที่สาม โรงเรียนจัดการสอนเพศศึกษาในรูปแบบของการบูรณาการเข้ากับวิชาสุขศึกษา โดยมีการนำแผนการสอนจากหลักสูตรก้าวอย่างอย่างเข้าใจไปใช้สอนเป็นบางแผน

แม้หลักสูตรก้าวอย่างฯ ยังไม่ได้รับการตอบรับให้มีการสอนอย่างเต็มรูปแบบ แต่โรงเรียนก็ได้สร้างบรรยากาศการสื่อสารเรื่องเพศผ่านเยาวชนด้วยกันเองมาตั้งแต่เริ่มเข้าโครงการฯ โดยนักเรียนของโรงเรียนเข้ารับการอบรมจากค่ายพัฒนาทักษะแกนนำเยาวชนของโครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจ จำนวน ๑๐ คน ทำให้เกิดชุมนุมก้าวอย่างอย่างเข้าใจ โดยมีแกนนำเยาวชนเป็นผู้ริเริ่มในการนำกิจกรรมเกี่ยวกับเพศศึกษามาสื่อสารกับเพื่อนในโรงเรียนผ่านสื่อต่างๆ เช่น ละคร เสียงตามสาย ฯลฯ

เมื่อเข้าสู่ปีที่ ๔ คือปีการศึกษา ๒๕๕๐ หลังจากส่งครูเข้าอบรมกับโครงการฯ เพิ่มอีก ๑๐ คน ทางคณะครูและผู้บริหารก็ได้จัดประชุมวางแผนการสอนจนได้ข้อสรุปว่า จะทดลองจัดการเรียนการสอนแบบฐาน โดยนำไปสอนในชั่วโมงคุณธรรม-จริยธรรม ซึ่งมีคาบเรียนตรงกันทุกระดับชั้น

หัวหน้ากลุ่มบริหารงานวิชาการ **สุรภี โสภา** ได้อธิบายถึงเหตุผลที่โรงเรียนเลือกสอนเพศศึกษาในรูปแบบฐานว่า

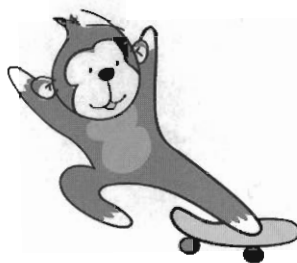
“การสอนเพศศึกษาในรูปแบบฐานของโรงเรียนเกิดขึ้นบนเงื่อนไข คือ มีจำนวนครูน้อยสถานที่ไม่เอื้ออำนวย (เพราะชั่วโมงตรงกัน) และเพื่อไม่เป็นการเพิ่มภาระให้กับครูมากนัก จึงจัดให้ครูแต่ละคนรับผิดชอบเพียงแผนเดียว เพื่อให้ครูเกิดความชำนาญ และอยากให้สอนอย่างสนุกมีความสุขและสะดวก เพราะโดยปกติ ครูจะรับผิดชอบชั่วโมงสอนคนละประมาณ ๑๔ – ๒๔ คาบ โดยทางฝ่ายวิชาการจะคอยอำนวยความสะดวกเรื่องการจัดเตรียมอุปกรณ์การสอน และคอยให้ความช่วยเหลือ หากครูมีปัญหาหรืออุปสรรค หลังจากมีการทดลองสอนในรูปแบบฐานได้ ๑ ปี จะให้ครูที่ผ่านการอบรมเป็นแกนนำทำการอบรมขยายผลให้กับครูคนอื่นๆ เพิ่มขึ้น เพื่อรองรับการสอนเพศศึกษาในระดับ ม.๒ และ ม.๕ โดยนำบทเรียน ประสบการณ์ เทคนิคที่ได้เริ่มต้นในปีนีมา ร่วมแลกเปลี่ยน ถ่ายทอดให้กับครูคนอื่นๆ ซึ่งรูปแบบการสอนจะเป็นอย่างไร ขึ้นอยู่กับประเมินผล การสอนในปีนี้ และความเห็นของผู้สอนโดยส่วนรวม”

เบญจวรรณ ดิรักษา หัวหน้ากลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นหนึ่งในผู้สอนที่ได้รับมอบหมายให้ประจำฐานวิเคราะห์ถึงข้อดี ข้อดีของการสอนเพศศึกษาในรูปแบบฐานว่า

“การจัดเป็นฐานแบบนี้ คิดว่าเหมาะสมกับโรงเรียนที่มีขนาดเล็ก และมีบุคลากรครูค่อนข้างน้อย ข้อดีคือ ทำให้ครูผู้สอนไม่ต้องเหนื่อยมากกับการเตรียมตัว เตรียมสื่อและอุปกรณ์การสอน จะทำให้เกิดความชำนาญในแผนการเรียนรู้นั้นๆ สามารถจัดสรรเวลา ควบคุมกระบวนการ แก่สถานการณ์เฉพาะหน้าได้ แต่ข้อเสียคือ การลำดับเนื้อหาจะไม่เป็นไปตามลำดับความยากง่าย”

ตัวอย่างการนำแผนการจัดการเรียนรู้เพศศึกษามาจัดในรูปแบบฐาน สำหรับชั้น ม.๑

ฐานที่ ๑	อย่างสู้ยหนุ่มสาว
ฐานที่ ๒	ฉันเป็นฉันเอง
ฐานที่ ๓	สะอาด สดใส ปลอดภัยด้วยตนเอง
ฐานที่ ๔	ประกาศรับเพื่อนใหม่
ฐานที่ ๕	ทำตามสั่ง
ฐานที่ ๖	เมื่อคนบ่น
ฐานที่ ๗	เรื่องของชิตชนก
ฐานที่ ๘	หลากหลายสหลายแบบ

ภาคผนวก ๓

โครงการ “ก้าวอย่างอย่างเข้าใจ” (HIV/AIDS Prevention Program for In and Out-of-School Youth)

ความเป็นมาของโครงการ

โครงการ “ก้าวอย่างอย่างเข้าใจ” ถูกพัฒนาขึ้นมาโดยคำนึงถึงบทเรียนและประสบการณ์ในการทำงานของหน่วยงานต่างๆ ในประเทศไทยซึ่งดำเนินงานเพื่อป้องกันเอดส์ในกลุ่มเยาวชนมากกว่าสิบปีที่เน้นการทดลองเพื่อพัฒนารูปแบบโดยเฉพาะหรือนำผลการขยายผลในบางพื้นที่

ดังนั้น องค์การแพชซึ่งมีประสบการณ์การทำงานเพื่อป้องกันเอดส์ในกลุ่มต่างๆ รวมทั้งกลุ่มเยาวชนมากกว่า ๑๕ ปี ได้เริ่มดำเนินงานเรื่องเพศศึกษาในกลุ่มเยาวชนกับสถาบันการศึกษาทั้งในกรุงเทพฯ และจังหวัดบางแห่ง ร่วมกับกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข พัฒนาโครงการเพื่อขยายผลการทำงานเรื่องเพศศึกษาและเอดส์อย่างเป็นระบบให้ครอบคลุมเยาวชนได้ทั่วถึงมากขึ้น กลายเป็นโครงการ “ก้าวอย่างอย่างเข้าใจ” ซึ่งเป็นโครงการภายใต้ความร่วมมือระหว่างกระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงสาธารณสุข เพื่อส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา และการป้องกันเอดส์ในกลุ่มเยาวชนในสถานศึกษา ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนโลกเพื่อแก้ไขปัญหาเอดส์ วัณโรคและมาเลเรีย (GFATM) บริหารโครงการโดยองค์การแพช มีระยะเวลาในการดำเนินการ ๕ ปี (๑ ตุลาคม ๒๕๔๖ - ๓๐ กันยายน ๒๕๕๑) โดยแบ่งระยะเวลาดำเนินงานเป็น ๒ ระยะ คือ ระยะที่ ๑ (๒ ปี) และระยะที่สอง (๓ ปี) ปัจจุบัน โครงการก้าวอย่างฯ กำลังดำเนินงานในระยะที่ ๒ ระหว่างตุลาคม ๒๕๔๘ ถึง กันยายน ๒๕๕๑

รูปแบบการดำเนินงานของโครงการฯ นั้น องค์การแพชและองค์กรพันธมิตร มุ่งเน้นกระบวนการประมวลบทเรียน และประสบการณ์การทำงานกับเยาวชนที่ผ่านมาของภาคส่วนต่างๆ

โดยคำนึงถึงปัจจัยการดำเนินงานที่ส่งผลให้การป้องกันเอดส์ในกลุ่มเยาวชนประสบผลสำเร็จ และพัฒนาแนวทางการขยายผลการดำเนินงาน กระทั่งปัจจุบันนับแต่เริ่มดำเนินการในปี ๒๕๔๖ จนถึงปีที่ ๔ ของโครงการ ณ เดือนมิถุนายน ๒๕๕๐ มีสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ รวมทั้งสิ้น ๖๔๐ แห่ง ใน ๖๔ จังหวัด โดยสามารถเข้าถึงเยาวชนในระบบการศึกษาต่างๆ ผ่านสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน รวมทั้งสิ้น ๔๑๒ แห่ง ใน ๓๒ จังหวัด ๖๔ สพท. ผ่านสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา ๒๓๓ แห่ง ใน ๖๐ จังหวัด ผ่านระบบการศึกษานอกโรงเรียนโดยศูนย์การเรียนรู้ ๒๑ แห่ง ใน ๑๐ จังหวัด นอกจากนี้ยังมีสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา ๑๒ แห่ง และมีศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนอีก จำนวน ๒ แห่ง มีผู้ผ่านการอบรมให้เป็นวิทยากรหลักจำนวน ๔๙๗ คน ซึ่งวิทยากรหลักเหล่านี้ ได้จัดอบรมครูเพศศึกษาให้กับสถานศึกษาร่วมโครงการจำนวนกว่า ๔,๑๗๔ คน

โครงการป้องกันเอดส์ในกลุ่มเยาวชนในระบบ หรือภายใต้ชื่อโครงการ “ก้าวอย่างอย่างเข้าใจ” ซึ่งองค์การแพธเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินงาน มียุทธศาสตร์การทำงาน ดังนี้

๑. การผลักดันให้เกิดพันธสัญญาในการพัฒนานโยบายด้านเพศศึกษาและการดำเนินการสู่การปฏิบัติในระบบการศึกษา
๒. การสนับสนุนให้เกิดการจัดกระบวนการทำงานและกิจกรรมด้านเพศศึกษาและการป้องกันเอดส์ที่มีประสิทธิภาพสำหรับเยาวชนในสถานศึกษา
๓. การพัฒนาประสิทธิภาพและการเข้าถึงบริการที่เป็นมิตรกับวัยรุ่น และสอดคล้องกับความต้องการและสภาพปัญหาของเยาวชนในเรื่องการมีสุขภาวะที่ดี
๔. การส่งเสริมบรรยากาศทางสังคม โดยการรณรงค์สาธารณะเรื่องเพศและเอดส์ในวงกว้าง

วัตถุประสงค์โครงการ

๑ วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อขยายผลการทำงานเรื่องเพศศึกษาและการป้องกันเอดส์ในกลุ่มเยาวชนในสถานศึกษา

๒ วัตถุประสงค์เฉพาะ

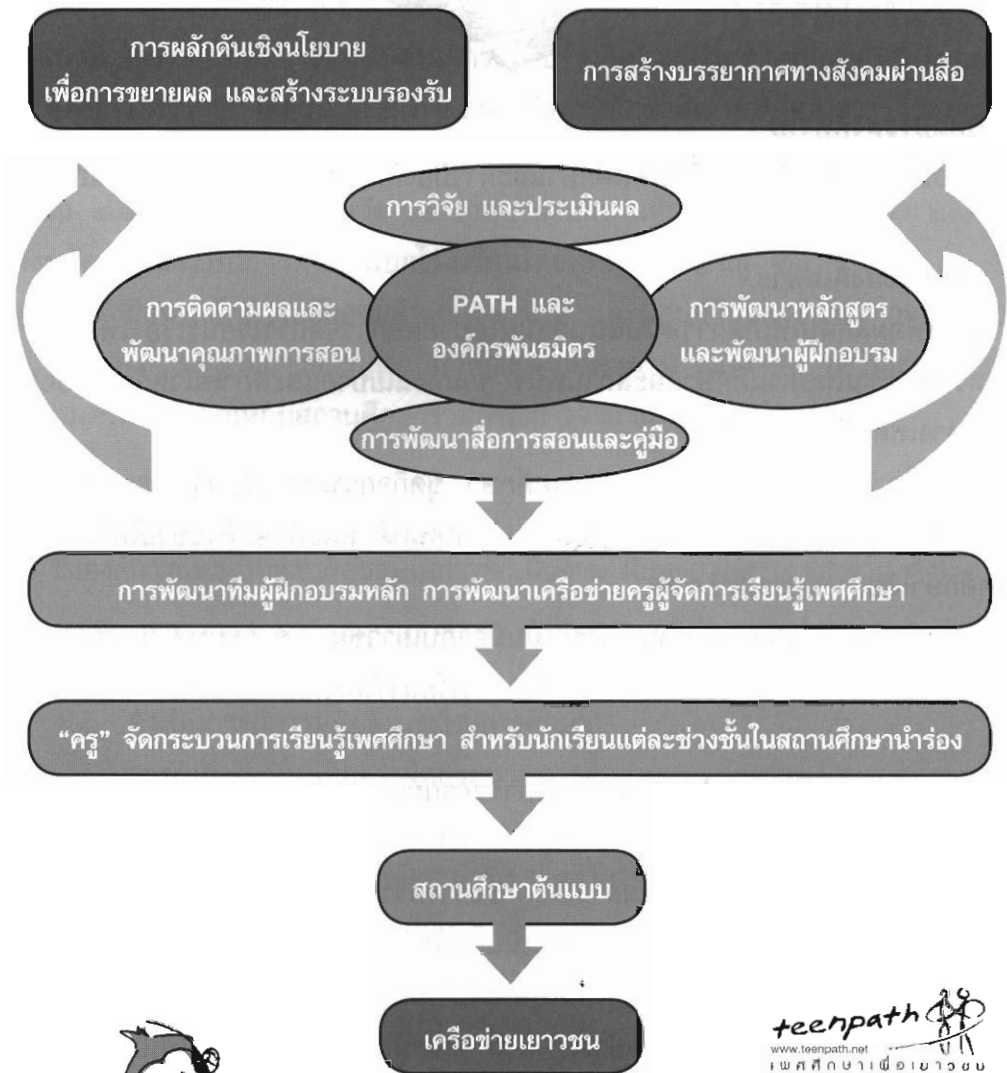
๑. เพื่อผลักดันให้เกิดการสนับสนุนด้านนโยบายต่อการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาและเอดส์สำหรับเยาวชนในสถานศึกษาและสถานพินิจ รวมทั้งนโยบายและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะทางเพศที่ดีของเยาวชน

๒. เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานเพศศึกษา ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ และเครือข่ายผู้จัดการกระบวนการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาให้มีข้อมูล ความรู้ ทักษะคติ และทักษะที่จะช่วยให้จัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. เพื่อพัฒนารูปแบบการให้บริการที่เป็นมิตรกับเยาวชน และระบบส่งต่อบริการสุขภาพและสังคมสำหรับเยาวชน โดยเชื่อมต่อกับกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาในสถานศึกษา

โครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจ เป็นโครงการขยายผล (Scaling Up) ตามความมุ่งหมายของกองทุนโลก (Global Fund) ผลลัพธ์สำคัญจากการประเมินผลจึงเป็นบทเรียนในเรื่องการสร้างแนวทาง วิธีการในการสร้างการขยายผล และการสร้างความยั่งยืนของโครงการในระบบ ดังนั้นในโครงการนี้การประเมินผลจะมุ่งไปยังการประเมินผลลัพธ์ของโครงการ (Output Evaluation) เพื่อรายงานผลของการดำเนินกิจกรรมว่าเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่เพียงใด และได้เกิดการตอบรับของระบบก่อนวัดกรรมและกิจกรรมอย่างไร ทั้งนี้ คณะผู้เชี่ยวชาญการประเมินผลภายนอกของโครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจ ได้รายงานผลการศึกษาเป็นระยะๆ และเมื่อสิ้นสุดโครงการในปี พ.ศ.๒๕๕๑

กรอบภารกิจของ “โครงการก้าวอย่างเข้าใจ”

พื้นที่การดำเนินงานโครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจ (ตุลาคม ๕๖ – มิถุนายน ๕๐)

โครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจ (๒๐ มิถุนายน ๕๐)

การศึกษาขั้นพื้นฐาน - ๔๑๒ แห่ง ใน ๓๒ จังหวัด ๖๔ สพท.

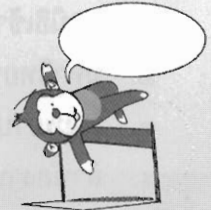
สอศ. - ๒๓๓ สถานศึกษา ใน ๖๐ จังหวัด

กคน. ๒๑ ศูนย์การเรียนรู้ ใน ๑๐ จังหวัด

อุดมศึกษา ๑๒ แห่ง และศูนย์ฝึกฯ ๒ แห่ง

สถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ รวม ๖๔๐ แห่ง

ใน ๖๔ จังหวัด

ภาคเหนือ ๕๔ แห่ง

ลำปาง ๒๒

ลำพูน ๑๔

แพร่ ๖

น่าน ๗

ภาคอีสาน ๒๖ แห่ง + ๑ วิทยาลัย

อุบลราชธานี ๔ + ๐ วิทยาลัย

ศรีสะเกษ ๗

อำนาจเจริญ ๕ ยโสธร ๖

สคร. ๕ - ๑๐ แห่ง

นครราชสีมา ๓

บุรีรัมย์ ๒

สุรินทร์ ๒

ชัยภูมิ ๓

ภาคกลาง ๑๒๗ แห่ง

ราชบุรี ๓๐

เพชรบุรี ๑๔

นครปฐม ๒๔

กาญจนบุรี ๑๔

ฉะเชิงเทรา ๑๔

ชลบุรี ๕

สมุทรสาคร ๑๐

สมุทรสงคราม ๔

อาชีวศึกษา ๒๓๓ แห่งครอบคลุม ๖๐ จังหวัด

• ๒๓ จังหวัดน่านรอง

• ๒๓ จังหวัด เปิดสอนทุกวิทยาลัย

การศึกษานอกโรงเรียน

• ๑๐ จังหวัด

• ๒๐ ศูนย์การเรียนรู้

ศูนย์ฝึกฯ ๒ แห่ง

• บ้านกาญจนภิเษก

• ศูนย์ฝึกฯ อุบลฯ

มหาวิทยาลัยราชภัฏ ๑๐ แห่ง

พระนครศรีอยุธยา

จันทระเกษม

เพชรบุรี

ราชบุรี

กาญจนบุรี

ยะลา นครศรีธรรมราช

เชียงราย

ลำปาง

อุบลราชธานี

กทม. ๕๓ แห่ง

เขต ๑ - ๑๗

เขต ๒ - ๑๓

เขต ๓ - ๑๗

กทม. - ๖

ภาคใต้ ๑๔๒ แห่ง + ๑ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

สงขลา ๓๔

พัทลุง ๒๓

ยะลา ๑๕

ตรัง ๑๓

สตูล ๑๒

กระบี่ ๒

นครศรีฯ ๑๖ + มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ปัตตานี ๗

พังงา ๗

ภูเก็ต ๔

นราธิวาส ๕

รายชื่อองค์กรภาคีโครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจ

๑. มูลนิธิเข้าถึงเอดส์ (แอดเซส)
๒. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
๓. โรงพยาบาลพระศรีมหาโพธิ์ อุบลราชธานี
๔. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำปาง
๕. คณะทำงานกรุงเทพฯ - สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๑
๖. คณะทำงานกรุงเทพฯ - สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๒
๗. คณะทำงานกรุงเทพฯ - สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๓
๘. สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร
๙. สำนักงานควบคุมโรคที่ ๕ นครราชสีมา
๑๐. สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ (สมอ.)
สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.)
๑๑. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา และเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ ๙ แห่ง
๑๒. สำนักงานบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน
๑๓. กลุ่มละครเพื่อการเรียนรู้บางเพลย์ (Bang play)
๑๔. โครงการปลาวาฬ บราวเซอร์
๑๕. ศูนย์ประสานงานสำนักข่าวเด็กและเยาวชน
จ.พะเยา (ตาสับปะรด)
๑๖. Health Counterparts Consulting

สนใจรายละเอียดองค์กรภาคี และสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจ
สามารถดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ “ฐานข้อมูล” ใน www.teenpath.net

ภาคผนวก ๔

รายชื่อหลักสูตรการอบรมและสื่อต่างๆ ที่ผลิตและเผยแพร่ในโครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจ

คู่มือจัดกิจกรรมเพศศึกษารอบด้านสำหรับเยาวชนและหลักสูตรการอบรมคนทำงาน

๑. คู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษา สำหรับเยาวชนช่วงชั้นที่ ๓ (มัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๓) สำหรับครู และผู้ปฏิบัติงานด้านเพศศึกษา
๒. คู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษา สำหรับเยาวชนช่วงชั้นที่ ๔ (มัธยมศึกษาปีที่ ๔ - ๖) สำหรับครู และผู้ปฏิบัติงานด้านเพศศึกษา
๓. แนวคิดในการออกแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครู และผู้ปฏิบัติงานด้านเพศศึกษา สำหรับเยาวชน สำหรับผู้ฝึกอบรมหลัก
๔. คู่มือฝึกอบรมผู้จัดการเรียนรู้เพศศึกษาแบบรอบด้าน สำหรับผู้ฝึกอบรมหลัก

เอกสารเผยแพร่สำหรับคนทำงานเพศศึกษา

๑. เล่นสนุก มุขก้าวอย่าง
คู่มือนันทนาการเพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้เรื่องเพศ

๒. ไขความลับ “รุ่นเรา เราเลือก เรารับผิดชอบ” บันทึกประสบการณ์สองปีแรกของเยาวชนและการทำงานค่ายละคร สื่อ และ ICTeen
โครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจ

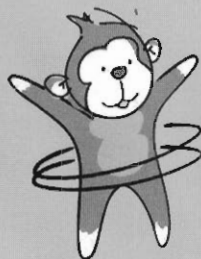

๓. สังกวาสสาระ (ราย ๓ เดือน)

๔. คุยเปิดใจ รักปลอดภัย: เน้นการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างพ่อแม่ ผู้ปกครองและบุตรหลานในครอบครัว

(สามารถดาวน์โหลดสื่อเพศศึกษาของโครงการ ก้าวอย่างเข้าใจ ได้ที่ www.teenpath.net)

".....ขอยืนยันถึงความจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญต่อการบูรณาการเรื่องเพศศึกษา เข้าสู่หลักสูตรสถานศึกษาอย่างจริงจัง เป็นระบบและวัดผลได้ มิใช่เพียง การสอดแทรก เอ่ยถึงเป็นครั้งคราว หรือจัดการเรียนรู้แบบไม่ต่อเนื่อง แล้วแต่ ความสะดวกของผู้สอนและขอย้ำถึงความสำคัญในการพัฒนาองค์ความรู้ และทักษะในการจัดการเรียนรู้ของครูซึ่ง สพฐ. เอง กำลังดำเนินการให้เกิด การขยายการอบรมเพื่อพัฒนาครูผู้จัดการเรียนรู้เพศศึกษาอย่างเร่งด่วน....ในท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วในสังคมไทยและสังคมโลก เราต้อง เร่งมือในการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมแก่เยาวชนของเราให้สามารถมีพัฒนาการ และใช้ชีวิตทางเพศอย่างมีสำนึกรับผิดชอบ ซึ่งต้องผ่านการบ่มเพาะ ให้เรียนรู้ คิดได้ ตัดสินใจอย่างมีข้อมูลรอบด้าน และพร้อมที่รับผิดชอบต่อตนเอง และ คนรอบข้าง....."

คุณหญิงกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา
อดีตนายกสภากรรมการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ห้องสมุด ๓๐๐ ปี เศษ หวังหมอนแก้ว

00002836

